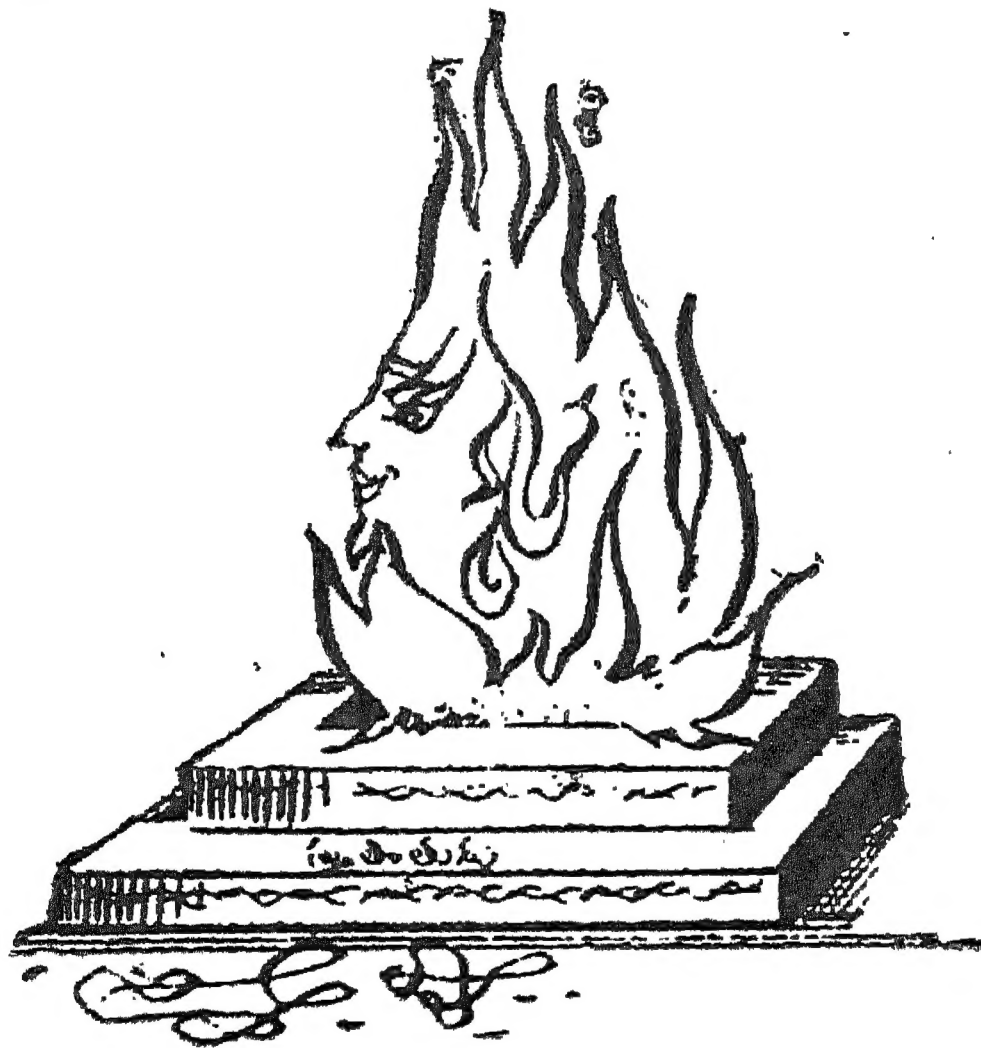
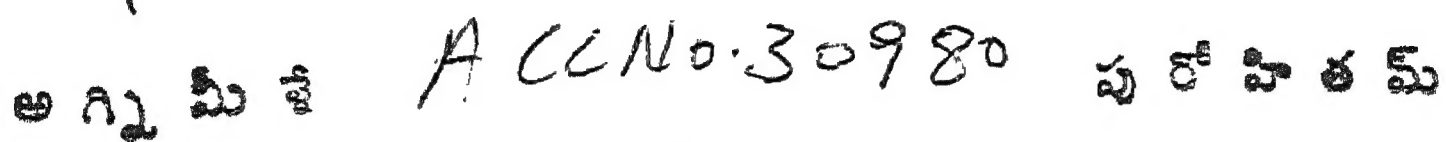

OK
423
199

కర్మ గణ పత్రికా ప్రే

1074
REP

పీమ్

పనయన వివాహవిధి

ACC No. 30980

మూలతాత్పర్య
సహితము

వెల : రు. 30-00

చర్చ గణపతిశాస్త్రి

సర్వస్వామ్య సంకలితము

A C C N ౨-3098౮

మూడవ ముద్రణము :

ప్రతులు 1000

మూడవ ముద్రణము
ప్రతులు 1000

ముద్రణ :

లలితా ఆర్ట్స్,

విశాఖవట్టణము.

వేదిక

ఉపనయనవివాహ మూలాశయములు

మనుష్యులు

పశువుల కంటె మనుష్యులు జ్ఞానముచేత శ్రేష్ఠులను విషయము అందఁజూచి దేలిసినదే. “మత్వా కర్మాణి సీవ్యంతి-కుర్వంతి” మననము చేసికొని సత్కర్మలను చేయువారు మనుష్యులు అని యాస్కుఁడు నిరుక్తములో మనుష్య పదమునకు ప్యుత్పత్తి చెప్పెను. జ్ఞానము కలిగి ధర్మమును ఆచరించుట చేతనే మనుష్యులు శ్రేష్ఠులయిరి. ఆయా ధర్మములను ఆయా ఋషులు అనేక విధములుగ నిరూపించిరి. జ్ఞానము తెలిసికొని ఆచరించువారు ఋషులు. ధర్మ క్షేత్రమగు భారత వర్షమున మహర్షులు ఆ ధర్మమును స్మృతుల ద్వారా తెలిపిరి. “దుర్లభం భారతే జన్మ” భారతవర్షము ధర్మమునకు క్షేత్రముగాన అటువంటి ధర్మ క్షేత్రమగు భారతవర్షమున జన్మ లభించుట దుర్లభము. ఇతర దేశములు భోగ క్షేత్రములుగాని ధర్మక్షేత్రములు గావు.

ధర్మము - శిష్టులు

అథాతః పురుషనిశ్శ్రేయ సార్థం ధర్మజిజ్ఞాసా (వశిష్టస్మృతి. 1-1) అని వసిష్ఠుఁడు పురుషులు (స్త్రీ పురుషులు) నిశ్శ్రేయసముకొఁజూచి ధర్మమును దెలిసికొనవలయునని చెప్పి “జ్ఞాత్వాచానుతిష్ఠన్ ధార్మికః ప్రశస్యతమో భవతిలోకే, ప్రేత్య చ స్వర్గం లోకం సమనుశ్నుతే” ఘూఢముగాఁ గాక తెలిసికొని యాచరించు ధార్మికుఁడు లోకమున మిగుల ప్రశంసించఁదగిన వాఁడగును. చనిపోయియు స్వర్గమును పొందును అని చెప్పెను. “వేదోధర్మమూలం తద్విదాంచ స్మృతి శీలే (గౌత. 1-1) వేదము వేద

వేత్తల స్మృతి శీలములు ధర్మమూలములు. తదలాభేశిష్టాచారః ప్రమాణ శిష్టః పునరకామాత్మా (వసి. 1-4) అవి లభించనిచో శిష్టుని యాచారము ప్రమాణము. శిష్టుడనగా కామాత్ముడు గానివాఁడు అని వసిష్టుఁడు నిర్వచించెను. గర్వాహంకార లోభ మోహాదులు లేని వారును పది దిన ముల వఱకు మాత్రమే సరిపోవు ధాన్యము గలవారు (కుంభీధాన్యులు) శిష్టులు అని బోధాయన ఋషి యనెను

ద్విజుల మూఁడు బుణములు

అట్టి ధర్మాచరణము అందఱకు ముఖ్యమే. అందులో బ్రాహ్మణునికి బ్రహ్మమును దెలిసికొనుట జీవితాశయముగాఁ గల వానికి-జనుల కందఱకు ఆదర్శప్రాయుఁడుగా ఉండవలసిన సంగతి అత్యంత ముఖ్యమను సంగతి వేఱుగాఁ జెప్పవలసిన పనిలేదు. బట్ట నేయుచున్నాఁడు అనుమాటకు బట్ట అగునట్లు నేయుచున్నాఁడు అని యర్థమైనట్లు, బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మము ఆచరింపవలయును అను దానికి బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ వేత్తగా అగునట్లు ధర్మము ఆచరించి బ్రాహ్మణుఁడు కావలయునని యర్థము ఆ బ్రాహ్మణుఁడు పుట్టుకతోడనే మూడు బుణములతో పుట్టునని స్మృతి చెప్పుచున్నది. “విజ్ఞాయతేహి త్రిభిః ఋణైః ఋణవాన్ బ్రాహ్మణో జాయతే” ఇతి (వసి-11-52). దేవఋణము పితృఋణము ఋషిఋణము అని యా బుణములు మూఁడు. “యజ్ఞేన దేవేభ్యః, ప్రజయా పితృభ్యో బ్రహ్మ చర్యేణ ఋషిభ్యశత్యేషవా అన్పణో యజ్ఞాపుత్రీ బ్రహ్మచర్య వానితి (వసిష్ట 11-43) శ్రుతి స్మృతులందుఁ జెప్పఁబడినదియు, వాగ్దేహప తటాకాది పూర్తాది రూపమైన జ్ఞానాది రూపమైన యజ్ఞము చేసి యజ్యయై దేవఋణము నుండి, సంతానముచేత పుత్రవంతుఁడై పితృఋణము నుండి బ్రహ్మచర్యముచేత బ్రహ్మమందు చరించు ధర్మాది కార్యములచేత బ్రహ్మ చారియై ఋషి ఋణము నుండి ముక్తుఁడగు నని వసిష్టుఁడనెను.

బ్రాహ్మణుని సంస్కారములు

“ద్వాలోకే ధృతవ్రతౌరాజా బ్రాహ్మణశ్చ బహుశ్రుతః” (గౌత. త-1) లోకములో రాజును బ్రాహ్మణునము తెలిసిన బ్రాహ్మణుఁడును వ్రతము వరించినవారని గౌతముడు. తమ సంతానము బ్రాహ్మణులు గావలయు ననుకొన్న పెద్దలు తమ పుత్రులచే బ్రహ్మచర్యమును జేయింపవలయును. బ్రహ్మము అనగానేమో తెలిసి ధనభోగాదులందుఁగాక బ్రహ్మమునందు వరించుటయే బ్రహ్మచర్యము. బ్రాహ్మణుఁడు పుట్టినది మొదలు చనిపోవు వఱకు జాతకర్మాదులైన నలుబది సంస్కారములను ఆచరింపవలయును. ‘యస్యైతే చత్వారింశ త్సంస్కారానచాష్టావాత్మ గుణానప బ్రహ్మణస్సా యుజ్యం సాలోక్యంచ గచ్ఛతి,’ (గౌత, 8-22) ఎవనికైతే ఈ జాత కర్మాదులైన నలుబది సంస్కారములు ఉండి 1 దయ, 2 క్షాంతి 3 అనూ యారహితత్వము, 4 శౌచము, 5 అనాయాసము, 6 శుభము, 7 అకర్ప యము 8 అస్పృహ” అను నెనిమిది ఆత్మగుణములుండవో వాఁడు బ్రహ్మముతో సాయుజ్యమును సాలోక్యమును పొందుఁడు అని గౌతమ యిషి చెప్పి “యస్మాత్తుఖలు సంస్కారాణా మేక దేశోఽపి అష్టావాత్మాగుణా లథ స బ్రహ్మణస్సాయుజ్యం సాలోక్యంచ గచ్ఛతి” (గౌతమ. 7-23) ఎవనికైతే నలుబది సంస్కారములలో ఒకటియైనను ఉండి పైచెప్పిన ఆత్మగుణము లుండునో వాఁడు బ్రహ్మముతో సాయుజ్యమును సాలోక్య మును పొందును అని చెప్పెను. అందులో ఒకటి యున్నను అనగా ఉపనయన సంస్కార మొకటియున్నను జాలునని భావము. అందుచేత బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ వేత్త కాఁబోవుటకు వాఁడు ఉపనయన సంస్కారము గాంచి తీరవలయును.

ద్విజుఁడు ధనాదులను వరిగ్రహించు కోరిక గలవాఁడై యుండ నుండు. జ్ఞానపరోపకారాది యజ్ఞముకొఱకు దానిని గ్రహింపవలెను. తాను వింప నిలబడుదానికంటె ఎక్కువగా పుచ్చుకొనువాఁడు అధోగతి పాల

గును. బ్రాహ్మణుఁడు ఉంఛశీలాది వృత్తులచే తాను జీవింపవలయును. ఎవరును అడ్డగింపనిచోట ఒక్కొక్క గింజ ఏరుకొని జీవించుట ఉంఛము. అడ్డగింపని చెఱువులు మొదలగు చోట వెన్నులకొలది ధాన్యము గ్రహించుట శీలము. అయాచితముగా వచ్చినదానిని గ్రహించుట అమృతము. యాచింపబడినది మృతము. వాణిజ్యము సత్యాన్వతము సేవావృత్తి శ్వ (కుక్క) వృత్తి అదెన్నటికిని జేయరాదు అని మనువు.

ఉపనయనము - బ్రహ్మచారి

బ్రాహ్మచర్యము చేయఁగోరు బ్రాహ్మచారి మనసా వాచా కర్మణా నియమబద్ధుఁడై యుండవలయును. వాడు, “కావ్యాలాపింశ్చ వర్జయేత్.” ముఖ్యముగా ధర్మమును బోధింపని భోగవిలాసాలను మాత్రమే వర్జించు కావ్యాలాపములను వదలి జ్ఞానభక్తి త్యాగశౌర్యప్రబోధకములైన వేదాదులనే గురుకుల మందుండి పఠింపవలయును. “ఏకాదశ సహస్రశాం యోన్న దానాదినా భరేత్ సవై కులపతిర్నామ వేదవేదాంగ పారగః” పదునొకండు వేల శిష్యులను అన్న విద్యాది దానములచేత భరించు వేద వేదాంగ పారంగతుఁడైన వాఁడు కులపతి. కణ్వాదులు కులపతులు, అట్టి కులపతులు గురువులుగానుండి నడుపునది గురుకులము. బ్రాహ్మచారి గురు కులమునందుండి ధర్మములు బోధించు నాచార్యుని దగ్గఱ దెలిసికొని విద్యను పఠింపవలయును “యయా తదక్షరమధిగమ్యతే సా విద్యా” దేనిచే ఆ యక్షర (అవినాశి) మైన బ్రాహ్మము తెలియఁబడునో అదే విద్య, పొట్ట కూటివిద్యలు అవిద్యలు. నేటి పాఠశాలలు కళాశాలలు, అవిద్యాలయములై. యస్మాద్ధర్మానాచినోతి స ఆచార్యః (ఆపస్తంబ 8-1-14) ధర్మములను ప్రవచించువాఁడు ఆచార్యుఁడు అని ఆపస్తంబుఁడు.

అట్టి ఆచార్యుని దగ్గరకు దమ పుత్రులను బ్రహ్మ వేత్తలుగా జేయఁ గోరినవాఁడై ఎనిమిదవ యేటనే బంపవలయును. “గర్భాష్టమే”

బ్రాహ్మణ ముపనయాత". పురాకల్పమున కుమార్తెలకు కూడ ఉపనయన సంస్కారమున్నదని యమస్మృతి చెప్పుచున్నది. బ్రహ్మోపాసనకై గురుకులమునకుఁ బంపు సంస్కారమునకు ఉపనయనమని పేరు. ఉప=దగ్గఱకు అనఁగా బ్రహ్మమును దెలుపు విద్యను పొందుటకై గురువు దగ్గరకు, నయవము=పంపుటయె ఉపనయనము "ప్రపాగుపనయవాత్ కామహార వాదభక్షః" (గౌతమ. 2. 1) ఉపనయనమునకు ముందు (బ్రహ్మోపాసనకై గురుకులమునకు పంపుటకు ముందు) (కామ) స్వేచ్ఛగా (చార) డత (వాద) పలుకు చదువు (భక్షః) ఆహారము కలిగియుండవచ్చును. ఉపనయనాదిర్నియమః" (గౌ. 2, 10) ఉపనయనమైనది మొదలుకొని యమము గలిగియుండవలయును. "ఆహారశుద్ధౌ సత్త్వశుద్ధిః" ఆహారము శుద్ధమైనపుడు సత్త్వజ్ఞానము గుణము శుద్ధమగునని యోగదర్శనములో పతంజలి, "ఉపేతస్యా చార్యకులే బ్రహ్మచారిణోవాసః" (ఆప. 1-11) గురువు దగ్గరకు వెళ్ళిన బ్రహ్మచారి ఆచార్య కులమందు వసింపవలయును అని ఆపస్తంబ మహర్షి. సహివిద్యాతప్తంజనయతి (ఆప. 1-16) ఆ ఆచార్యుఁడు విద్యాదానము వల్ల అతనిని జనింపఁజేయును. అనఁగా జ్ఞానజన్మ యిచ్చునని భావము. "శరీరమేవ మాతా పితరౌ జనరుతః" తల్లిదండ్రులు శరీరమును జనింపఁ జేయువారు మాత్రమే. పుడు అతఁడు ద్విజుఁడు (రెండుసార్లు పుట్టినవాడు) అనఁబడును. జన్మకేత శూద్రుఁడగును. జ్ఞానాదికర్మచే ద్విజుఁడుఁగాను అగును. "జన్మనాజాయతే శూద్రః కర్మణా జాయతేద్విజః" అని మనువు. "అష్టా చత్వారింశద్వ్యక్షాణి పౌరాణం వేద బ్రహ్మచర్యం (బోధా. 1-2-1) పురాణములందుఁ గన్పడని వేద బ్రహ్మచర్యము నలభై యెనిమిది సంవత్సరములు. చతుర్వింశతం వా ద్వాదశ వాప్రతి వేదం" (బోధా. 1-2-2) లేక ఇరవై గాలుగు సంవత్సరములు గాని లేక ఒక్కొక్క వేదమును గ్రహించుటకు సంప్రదించువత్సరములైనను బ్రహ్మచారిగా ఉండవలయు. లేక ఒకపక్షముగా గ్రహణాంతంవా" వేదములు గ్రహించునంతవరకైన నుండవలయునని చెప్పఁబడినది. ఇట్లు గురుకుల మందుండి వేదములు చదువనిచో వాఁడు

శూద్రుడగునని శాస్త్రములు ఘోషించుచున్నవి. యోఽనధీత్య ద్విజో వేద మన్యత్ర కురుతేశ్రమం సజీవన్నేవ శూద్రత్వ మాశుగచ్ఛతి సాన్వయః (మను 8-169) ఏ ద్విజుఁడు వేదములు చదవక మరియొకదానిని అధ్యయనము చేయునో వాఁడు వంశపరంపరగా శూద్రుఁడగును, అని మనువు. అశ్రుతయో అననువాక్యా అనగ్నయోవాశూద్రసధర్మాణో భవంతి (వసి, 3-1) శ్రుతులు వరించక అనువాకములు గ్రహింపక అగ్ని హోత్రములో హోమములు చేయనివారు శూద్రసములు అని వసిష్ఠుడు. బ్రాహ్మణుఁడు స్వధర్మమును ఆచరింపనిచో వానిని శూద్ర కర్మలలో నియోగింపవలయునని మనువు శాసించెను.

వేదకర్మలు - అర్థజ్ఞానము

ఆ వేదముల కర్థము తెలిసికొని యాచరించిననే గాని ఫలితము లేదు. “స్థాణురయం భారహారః కిలా శూదధీత్యవేదం నవిజానాతియోఽర్థం. యోఽర్థజ్ఞః సనకలం భద్రమిశ్నుతేనాక మేతి జ్ఞానవిధూతపాప్స్యా” (నిరుక్తము) ఎవఁడు వేదము చదివి యర్థమును దెలిసికొనఁడో వాఁడు కైవలము బరువు మోయునట్టి ఎద్దువంటి వాఁడు. అర్థము తెలిసినవాఁడు సమస్త కళ్యాణములను పొందును. జ్ఞానముచేత పాపమును కడిగికొన్న వాఁడయి స్వర్గమును పొందును.

యథా వశుర్భావాహీనతస్య ఫలమిశ్నుతే
ద్విజస్తదర్థా నభిజ్ఞో నవేద ఫలమిశ్నుతే॥ (వ్యాసుఁడు)
బరువు మోయు వశువు దాని ఫలమును పొందనట్లు అర్థమును దెలియని వాఁడు వేదఫలమును పొందఁడు.

యోఽనధీత్యవిధివద్వేదం, వేదార్థంనవిచారయేత్
ససాన్వయః శూద్ర సమః పాత్రతాం న ప్రపద్యతే॥
విధిపూర్వకముగ వేదమును జదిచి వేదార్థమును విచారణ చేయని వాఁడు వశంసహితముగా శూద్రుఁడగును. వాఁడు పాత్రుఁడు గాఁడు

యది సూక్తులు అర్థజ్ఞానము లేనిదే వేదపాఠములు వ్యర్థమని తెలుపు
నువి. అర్థజ్ఞానమున్నఁగదా ఆచరించుట. ఆచరించినఁగదా ఫలము
గ్గుట. రోగము వచ్చినపుడు ఔషధమును సరిగా తయారుచేసి మ్రింగ
యును. అట్లుగాక మందు ఎట్లు చేయవలెనో తెలిసికొని మందుమిఁగక
ందు పేరు జపించినంతమాత్రాన రోగము పోవువా? అట్లే శాస్త్రాదుల
రా కర్తవ్యమును దెలిసికొని యాచరించినపుడుగాని ఫలము సిద్ధింపదు.
క పైని జెప్పిన విషయములను అర్థజ్ఞాన పూర్వకముగాఁ దెలిసికొని
రింప మనుష్యులు ప్రయత్నింపవలయును.

ఇందుకే ఉపనయనాది మంత్రములకు అర్థము వ్రాయఁబడినది.
టి పరిస్థితి చూడఁగా మూఢముగా ఆ మంత్రములు వలుకుచు కర్మలను
ముటయే గాని కర్మల యర్థమును గాని వానిని ఆచరించుటయుఁగాని
గుటలేదు. కాన వాని యర్థము తెలిసికొని యాచరించుటకై ఈ
యత్నము చేయఁబడినది.

ఇంక ఆ యుపనయనాది కర్మలలోని మూల రహస్యమును గూర్చి
ల్పముగాఁ దెలిసికొందము.

ఉపనయనములోని కర్మలు-వాని భావము

మనఁజూ ప్రస్తుతము ఉపనయనాది కర్మలను నాటకము వ్రేదర్శించు
మకులవలె నటించునున్నామేగాని వాని తత్త్వమును దెలిసికొని యాచ
చుటలేదు.

1. విఘ్నేశ్వర పూజ :

విఘ్నేశ్వరుఁడు అనఁగా గణపతి. ప్రపంచ గణముల కధిపతి
కమేశ్వరుఁడు ఏ కార్యము చేయవలసియున్నను పరమేశ్వర స్తుతి
మనలయును గద. ఆ పరమేశ్వరుని రూపమే ఈ గణాధిపతి.

2. పుణ్యాహవాచనము :

కాలమును పవిత్రమైన దానినిగా భావించి నీటిని సమస్త నదీ జలముగా భావించినచో మనస్సు ఆ భావనను బట్టి పరిశుద్ధమై ప్రసన్నమగును. ప్రసన్న మనస్కులమై ఏది చేసినను ఫలించును.

భావేషు విద్యతే దేవో న పాషాణే న మృణ్మయే,
న ఫలం భావహీనానాం తస్మాద్భావోహి కారణం.

మనుష్యుడు భావించు భావనలోనే దేవుడున్నాడుగాని, రాతి యందుఁగాని, మట్టియందుఁగాని, చిత్రమునందుఁగాని దేవుడు లేడు. కనుక భావింప లేనివారికి ఫలము లేదు. కనుక అన్నిటికి భావనయే కారణము అను పెద్దల సూక్తిని బట్టి పసుపుముద్ద యందు పరమేశ్వర భావనచేసి పూజ చేయఁబడుచున్నది. నీళ్ళు గంగా యమునాది పవిత్ర నదీ జలములుగా భావింపఁబడినవై మన సర్వ వస్తువులను మనస్సులను పవిత్రము చేయును. దానినిబట్టి కాలము దినము పవిత్రమై అది పుణ్యాహమగును. ఇందుకే పుణ్యాహమును గూర్చి మంత్రవాచనము చేయఁబడుచున్నది. ఇందు నీళ్ళేగాక పక్షులు, వృక్షములు, మనుష్యులు, దేవతలును, సకల చరాచర ప్రపంచము మన పవిత్ర కర్మలను బట్టి అవియు మనకు పవిత్రతను జేకూర్చును.

3. ప్రాయశ్చిత్తము :

తెలియక చేసిన పాపములకు పశ్చాత్తాపపడి యింక ఆ పాపములను జేయనని దీక్ష పూనుట.

4. యజ్ఞోపవీత ధారణ :

బ్రహ్మచర్యము యజ్ఞముగా భావించి చేయునది యజ్ఞదీక్ష. అందు ఉపవీతము ధరించుటయే యజ్ఞోపవీత ధారణ.

5. గురువు వటువును తనదగ్గఱకుఁ దీసికొని వేదాధ్యయన బ్రహ్మచర్యాది దీక్ష లిచ్చుచు గాయత్రీమంత్ర జపము నిచ్చుట కగు దీక్ష.

6. సత్త్వగుణవృద్ధికై శాంతి :- రజోగుణకారులగు జ్ఞాన లవణా మలను వర్జించుట (మన ఆచారములోనున్న పిండివంటలతో భోజనము పెట్టుట ఈ కర్మకు విరుద్ధము.)

ఆయుర్వృద్ధికై కేశవవనము శుద్ధికై స్నానము (భద్రదంకరణమని కేశ వవనమునకు ఇంకొక పేరు గలదు).

7. అశ్మారోహణము :- ధర్మనిర్వహణలోను బ్రహ్మచర్య దీక్షలోను నియమ జీవనములోను కామక్రోధాదులను జయించుటలోను రాయివలె స్థిరుడవై యుండుమని యుద్బోధనము.

8. మౌంజి, అజినమును ధరించుట :- చర్మమును అజినమును ధరించినచో మనస్సు నిర్మలము, ప్రశాంతమునగును, దీప్తి కలుగును.

9. ఆచార్యుఁడు కుమారుని గ్రహించుట :- తల్లిదండ్రులు తమ కుమారుని గురువునకు బ్రహ్మచర్య దీక్షకయి అప్పగింపఁగా గురువు ఉప = తన దగ్గఱకు, నయనము = తీసికొనుట జరుగును.

10. కుమారుని రక్షింప అగ్ని పోమాదిదేవతల కప్పగించుట.

11. కుమారుఁడు “నేను బ్రహ్మచర్యమున చరింతును ఇప్పుడు నాకు బ్రహ్మచర్య దీక్ష ఇమ్మని” గురువుని ప్రార్థించుట.

12. గురువు ఆశీస్సు.

13. సమిధలను అగ్నిలో హోమము చేయుట. అగ్ని ప్రత్యక్ష దైవము.

14. గాయత్రిపదేశము :- ప్రాణాయామ పూర్వకముగా గాయత్రిని జపించుట. ప్రాణాయామ ధ్యానములు లేనిచో గాయత్రి నిష్ఫలము. నేడు ప్రాణాయామ పూర్వకముగా చేయకపోవుటచే ఫలము గలుగుట లేదు.

15. దండ ధారణము :-

వటువు గురుకులమున నున్నపుడు వనములలో సంచరించును గాన అందు గోవుల సర్పముల భయము లేకుండుటకై మోదుగు దండము ధరింపవలయును.

16. గోదానము, సూర్య దర్శనము, అగ్ని కార్యము.

17. బ్రహ్మచారి దీక్ష.

నేను బ్రహ్మ చర్యమును చేయుదును. స్వేచ్ఛగా తిరుగుట స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుట స్వేచ్ఛగా తినుట మానెదనని ప్రతిజ్ఞ చేయుట. నీరే ఆహారముగా గ్రహించెదను. (ఆపోశనము ఆపః = నీటియొక్క అశనము = ఆహారము.) వగలు నిద్రింపను. ఆచార్యుని కధీనుడనై అతడు చెప్పిన ప్రకారము చేయుదును. భిక్షాచర్యము సరిగా చేసి జీవింతును. అందఱును తల్లిగా (భవతి భిక్షాందేహి) తండ్రిగా భావించెదను. అని యందఱు యిండ్లలోను భిక్షమెత్తుకొని గురువుకు చూపి శుద్ధ సాత్త్వికాహారము గ్రహించెదను. అని బ్రహ్మచారి ప్రతినలు చేసి గురుకులమున (1) గురువు అనుజ్ఞ యిచ్చువఱకు సకలవేదవేదాంగ పారంగతుడగు వఱకు నివసింపవలయును.

ఇది యువనయనము

ఇంక స్నాతక వ్రతము

వేదమనూచ్య ఆచార్యోఽంతే వాసిన మనుశాస్త్రీ సత్యం వద ధర్మం చర స్వాధ్యాయాన్నా ప్రమదః ఆచార్యాయ ప్రియంధన మాహృత్య ప్రజా తంతుం మావ్యవత్సేత్స్విః (తైత్తి. 11 అను)

వేదమును చెప్పి ఆచార్యుడు “సత్యము పఠకుము ధర్మము ఆచరింపుము స్వాధ్యాయము నుండి పొరవడకు ఆచార్యుని కిష్టమగు ధనమునిచ్చి పెండ్లాడి సంతానమును గనుము. ధర్మసంతాన తంతువును తెంవకు” అని

ని అనుశాసించును. గుర్వాజ్ఞ పొందిన పిదప ఉత్తరీయము ధరించి పాగ పాదుకలు గొడుగు మాలికలు చొక్కా ధరించి సుఖవంతుడై బుండవచ్చును.

వటువు ఉపనయనము మొదలు సమావర్తనము వఱకు అనఁగా గుర్వాజ్ఞ పొంది గురుకులమునుండి యివతలకు వచ్చువఱకు చేసిన పాపములను దుష్టాన్న భోజనాదులకు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనును.

నేను బ్రహ్మచర్యమును నిర్వర్తించితిని. వ్రతములు చేసితిని. చిన్నదాడే తల్లిదండ్రులను వదలి గురుకులములో నున్నానుగాన “ఇంక నాకెవరన్నారు కాశీ యాత్రకు పోవుదును” అని సంకల్పించుకొని దారిలో రోయొకరు కన్యనిచ్చెదనని అనఁగా ఇష్టమున్న స్వీకరించును. వానిని వకుర్వాణ బ్రహ్మచారియందురు. కన్యను స్వీకరించక ఆజన్మాంతము బ్రహ్మచారిగా నుండువానిని నైష్ఠిక బ్రహ్మచారియని యందురు.

ఇట్టి స్నాతక వ్రతమును ఇప్పుడు పాశ్చాత్య విద్యనభ్యసించువారు క్రీజీలలో కాన్వకేషన్ అను పేరుతో ఆచరించుచున్నారు.

బ్రహ్మచర్యం సమాప్త్య గృహీభవేత్ గృహీభూత్వా వనీభవేత్ గృహత్వాపరివ్రజేత్ యదివే తరథా బ్రహ్మచార్యాద్వావనాద్వా ప్రవ్రజేత్ హోద్వావనాద్వా(జాబాలోపనిషత్తు) బ్రహ్మచర్యము సమాప్తిచేసి గృహం కౌవలయును. అనఁగా వివాహము చేసికొనవలయును. గృహం యైనను వనములందు నివసించవలయును. అనగా వానప్రస్థుడగు వలయును. వానప్రస్థుడై సంన్యాసి కావలయును. లేక బ్రహ్మచర్యమునుండి యైన సంన్యాసి కావలయును. లేక గార్హస్థ్యమునుండి గాని వానప్రస్థము నుండి గాని సంన్యాసి కావచ్చును. అని

గార్హస్థ్యము అన్నింటికి ఆశ్రయము గాన అన్నింటికంటె శ్రేష్ఠము. అన భార్యను స్వీకరించి గృహస్థ ధర్మములను ఆచరింపవలయును. తముడు (గౌతమ 5-1) నదులు సముద్రమును, పిల్లలు తల్లిని ఆశ్ర

యించి జీవించినట్లు సర్వ జంతువులు యతి, బ్రహ్మచారి, విద్యార్థి, గురువు, పోషకుఁడు, బాటసారి, వృత్తిలేనివాఁడు, ఈ యేడుగురు భిక్షకులు గృహస్థులను ఆశ్రయించి జీవింతురు.

వి వా హ ము

వివాహములు :- (1) బ్రాహ్మము (2) ప్రాజాపత్యము (3) ఆర్షము (4) దైవము (5) గాంధర్వము (6) ఆసురము (7) రాక్షసము (8) పైశాచము అని ఎనిమిది విధములు.

కులశీలములు తెలిసికొని అర్థించిన బ్రహ్మచారికి కన్య నిచ్చుట బ్రాహ్మము.

వస్త్రములచే ఆచ్ఛాదించి అలంకరించి కన్య యిదిగో ఈమెతోఁ గూడ ధర్మము ఆచరించుమని చెప్పి యిచ్చినది ప్రాజాపత్యము.

తూర్పుగా లాజహోమము చేసి రెండు గోవులను కన్యగల వాని కిచ్చి కన్యను గ్రహించుట ఆర్షము.

దక్షిణులు ఇవ్వబడుచుండగా వేదికయందు ఋత్విక్కునకు కన్య నిచ్చుట దైవము.

కోరిక గలవానితో వానియందు గోరిక గల స్త్రీ కలియుట గాంధర్వము.

ధనముచే కట్టుము మొదలగువానిచే సంతోషపెట్టి చేయు వివాహము ఆసురము.

బలాత్కరించి కన్యను గ్రహించుట రాక్షసము.

నిదురించిన, మత్తురాలయిన స్త్రీతో కలియుట పైశాచము. ఇందు మొదటి నాలుగు ధర్మయుక్తములు.

ఆర్ష వివాహమువల్ల గలిగిన పుత్రులు మూడుతరములవారిని దైవ వివాహమువల్ల గలిగిన పుత్రులు పదితరముల వారిని బ్రాహ్మ వివాహము

లిగిన పుత్రులు పది తరముల వఱకు పూఁ
త వారిని తన్ను పవిత్రము చేయుదుఁ

ధిని ముఖవఱకు

వివాహ విధిలోని కర్మల క్రిమి.

1. విఘ్నేశ్వర పూజ
2. పుణ్యాహవాచనము
3. రక్షాబంధనము

కర్మప్రజా సంపత్తి కొఱకు ధర్మము కొఱక. ప్రజా అనఁగా సంతాన
కొఱకు ధర్మయుక్త సంతాన సంపద కొఱకును ఈ కన్యను వివాహ
చేసినది యనును. ఈ రక్షాబంధనము తరువాత కన్యను ఇచ్చు
వధూవరుల గోత్రములు చెప్పుదురు.

వి వా హ ము

1. యజ్ఞోపవీతధారణ :-

ప్రతి పవిత్రకర్మను యజ్ఞముగా భావించి వానిని దీక్షగా ఆచరించు
యజ్ఞోపవీతము (యజ్ఞ + ఉపవీతముధరింపఁ బడినది) ధరించబడును.

2. కన్యావరణము :-

శ్రావ్యకాలములో వరుఁడు తనకుఁ దగిన కన్యను వెదకుటకై పెద్ద
పురుషులు, వారు వెళ్ళి కన్యనన్వేషించి వచ్చునట్టి ఆచారము గలదు.
వరుఁడు దారిలో మీకు తామర కొలనులు సుఖము గలిగించుగాక
అర్పించి పంపును అది యిప్పుడు మామూలు ఆచార మైనది.

3. మధుపర్కము :-

కన యింటికి అతిథిగా వచ్చిన వానికి అర్ఘ్యపాద్యాదులు ఇచ్చెదరు
వరుఁడె అతిథి కాన వానికి అర్ఘ్యపాద్యాదులిచ్చి కాళ్ళు గడుగు

ఆచారమిప్పుడు గలదు. మధువుతో తేనె బెల్లములతో వర్కము = కూడిన పదార్థము పెట్టి నూతన వస్త్రాదులిచ్చెదరు. వాడుకలో దీనికి నూతన వస్త్రములిచ్చుట అర్థముగా అయిపోయినది. కాని మధు వర్కము అనగా తేనెబెల్లములు పెట్టుట గాని నూతన వస్త్రములు అర్థము గాదు.

7. మహా సంకల్పము :-

సమస్త పుణ్య నదీనద వర్వత దేశసహిత బ్రహ్మాండమందు ఇంత వరకు తెలిసియు తెలియకయుఁ జేసిన మహావర్వతమంతటి పాపము నశించుట ద్వారా అనఁగా నేను పశ్చాత్తాపపడి యింక మఱి ఏ పాపములు జేయ నని సమస్త ప్రజలముందు ప్రతిజ్ఞ చేయుట ద్వారా నేను బ్రహ్మాలోక మందు నివసించుటకై కన్యాదానము చేయుదునని సంకల్పించుట.

8. చూర్ణిక :-

సమస్త గురు, దేవతా, మహర్షి, పతివ్రతా, నదీ, సుగంధ, వృక్ష, వర్వత, శాస్త్ర, జ్యోతిషాదులకు అనుకూలముగా ఫలవ్రతముగా గ్రహములుండుఁగాక యని ప్రార్థన.

9. ముహూర్తము :-

ముహూర్త సమయమున బెల్లము జీలకఱ్ఱ ఉసిరివప్పు కలిపిన ముద్దను వధూవరుల తలపైని దర్బలముడిపైని ఉంచుట.

10. వధూవరుల సంకల్పము :-

ఆయుస్సు తేజస్సు బలము అభివృద్ధి యగుటకు మన మిద్దఱము వేదోక్త కర్మలు చేయుదము. సంతానమును గూడ కనుదము అని వధూవరులు సంకల్పించుకొందురు.

11. కన్యతలపైని కాడి నుంచుట :

దర్బలతోఁ జేయఁబడిన చుట్టను కన్యతలపైని ఉంచి దానిపై కాంనుచి దాని రంధ్రములో మంగళ సూత్రము నుంచి వరునిచే నీర్

యింతురు. ఇక్కడ ఒక కథ కలదు. కుష్టురోగముగల అపాల'అను మి యిందుని పూజించెడిది. ఒకనాఁడు స్నానమునకు పోయి నదిలో కొట్టుకొనిపోవుచు అందులో కొట్టుకొనివచ్చు సోమలతను కొఱికి ఆ రస ను ఇంద్రుని కర్పించెను. అది త్రాగి ఇంద్రుఁడు బండిర ఫము! కాడి ధములందు నీటిని వెడలించి వాటితో మూడుసార్లు శుద్ధిచేసి సూర్యుని చిస్సుగలదానిగా జేసెనని "కన్యనాయతి" అను వర్ణములో బహుచులు వ్రాచున్నారు అదే విధముగా ఇంద్రుఁడు ఈ కన్యను వర్చిస్సు కల రిగాఁ జేయ వరుఁడు ప్రార్థించును.

12. మంగళసూత్రము :-

నా జీవితమునకు కారణమైన ఈ మంగళసూత్రమును నీ కంఠమున దను. ఓ సౌభాగ్యము కలదానా! నీవు నూఱు సంవత్సరములు జీవిం ము అని వరుఁడు తలఁచును. ఇది వేడుక కొఱకు చేయు కర్మ అని ందురు.

13. తలంబాలు :-

పెద్దలను పూజించుటకు శిరస్సుపై న పూలు చల్లునట్లుగా వధూవరులు రి నొకరు గౌరవించుకొను సూచనగా ఈ తలంబాలు పోసికొమట గుచున్నది.

14. ప్రధాన హోమము :-

ఇక్కడనుండి వధూవరులకు అగ్ని హోత్రాది కర్మలు ప్రారంభ గును. ఇందు అగ్నిసాక్షిగా చేసికొని వరుడు "ఓ వధూ నీవు గృహము , యజమానురాలవగుము. అని పలుకును. అగ్నిని వరమేశ్వరునిగా వించి నమస్కారములు చేయుదురు. భగవంతుని పూజలో వై వేద్య గా ఫలాదులను అర్పించి ప్రసాదము గ్రహించునట్లు కన్యను కూడా మగంధర్వాది దేవతలకు అర్పించి వరుఁడు మరల కన్యను దేవతా సాదముగా గ్రహించును.

15. సప్తపది :-

అన్నము కొఱకు విష్ణువు ఒక అడుగు నిన్ను అనుసరించుఁ గాక. బలముకొఱకు రెండవ అడుగు, వ్రతముకొఱకు మూడవ అడుగు, సౌఖ్యమునకు నాలుగవ అడుగు పశుసంపద కొఱకు ఐదవ అడుగు ఋతువులు అనుకూలముగా నుండుట కొఱకు ఆరవ అడుగు హోతలు ఏడుగురు నీకు సాయము చేయుట కొఱకు ఏడవ అడుగు విష్ణువు నిన్ను అనుసరించుగాఁక. ఇట్లు కలసి ఏడు అడుగులు నడచిన మనము స్నేహముగా నుండి జీవితాంతము వఱకు మనము విడిపోకుండ సౌఖ్యముగా నుందుము గాక నీవు ఋక్కువు, నేను సామను. నీవు ఆకాశమవు నేను భూమిని. నేను మనస్సును నీవు వాక్కువు. మనము సుఖముగా నుందుము గాక అని వరుఁడు సంకల్పించును. ఇంతటితో వధువు వరునికి సఖురాలగును.

16. సన్ని కల్లనెక్కుట :-

ఓ వధువా! నీవు రాయవలె స్థిరమైనదానవై నిన్ను ఎదుర్కొను వానిని ఎదుర్కొనుము. ధర్మకార్యములలో ధీరురాలవై యుండుము అని సంకల్పించి పేలాలచే హోమము చేయించును.

17. అరుంధతీ దర్శనము :-

అరుంధతివలె నీవు ముఖ్యురాలవై ఉండుము అని సప్త ఋషులతో ఆఱవవాడగు వసిష్ఠుని దగ్గఱ నున్న అరుంధతీ నక్షత్రమును చూపించెదరు.

18. స్థాలీపాకము :-

స్థాలి అనగా వంటపాత్ర. అందు పాకము వంట. వరుడు వివాహమాడి గృహస్థుడయ్యెను. గృహస్థుడు అగ్నిహోత్రాది కర్మములు చేయుచుంటికి వచ్చిన అతిథి అభ్యాగతులను పోషించవలెను. అందుకు సూచనగా రుడు తన ఇంటిలో వధువుచే వంట చేయించును.

19. శేషహామము :-

గారి గంధర్వపూజ వధువుచేత చేయించి హామము చేయుదురు. లోనే గర్భాధానాది మంత్రములు చదివించెదరు. దీనిని బట్టి ము ప్రౌఢా వివాహములున్నట్లు తోచుచున్నది.

20. నాకబలి :-

దీనిని జనులు నాగవల్లి అని వ్యవహరింతురు. నాక మనఁగా ము, స్వర్గమునందున్న చంద్ర, వసు, రుద్రాది దేవతలకు బలిగా పూజ చేయబడుచున్నది నలుపు, తెలుపు, ఎఱుపు, దారములు రాభిమాన దేవతయొక్క అవమానమును సూచించుచున్నవి.

ఇంతవఱకు ఆయా కర్మలయొక్క ఆశయములు సంగ్రహముగా నాప్రాయముగా వివరించబడినవి.

ప్రస్తుతము పండితులు మొదలుకొని పామరులవఱకు ఉపనయనాదిలు యథోక్తముగాఁ జేయుటలేదు. ఈ కర్మలు నా "అర్షధర్మ సూత్రము" అను గ్రంథములో వివరముగా వివరింపఁబడెను. జ్ఞానదాయక

వేదము అర్థసహితముగా జదువఁబడుటలేదు. ఏదో విధముగా ము వేయుటయే యుపనయనము చేయుటగాను, అంతమాత్రము తాము బ్రాహ్మణులమయినట్లును, అర్థవిచారణా రహితముగాఁ జదివి పుముగా వేదముగాఁ జదివినట్లుగాను, వేదశాస్త్రాదులందుఁ జెప్పఁబట్టు చేయక తమకిష్టమైనదేదో స్వల్పముగా చేయుచు సరిగా నాచ నట్లును జనులు తలఁచుచున్నారు. ఇదొక నాటకముగా జరుగు న్నదేగాని సరిగా జరుగుట లేదు. సామాన్యఁడే గాక సంస్కర్తల కొనువారు గూడ జనులచే బ్రాహ్మణుల మనిపించుకొనవలయువని పనయనాదుల పరమార్థముఁ దెలియక చేయుచున్నారు. అందుచేతనే

సరియైన జ్ఞానముగాని, శాస్త్రములందుఁ జెప్పఁబడిన ఫలితములు పొందక ద్విజబంధువులగుచున్నారే గాని ద్విజులగుటలేదు.

తల్లిదండ్రులను నమ్మినచో పుత్రులకు ఏవిధమగు లోటు కలుగును? తల్లిదండ్రులు చెప్పిన విధముగా నడచుకొనిన వారికి ఏ కష్టము గలిగినది? అట్లే భగవంతుని నమ్మినచో జనులకు ఏ విధమైన లోపము గలుగదు. ఎప్పటికప్పుడు పకల ప్రాణులకు చంద్ర సూర్యాదుల దాష్టరా ఋతువులదాహా పుష్ప ఫలాద్యాహారాదులను నిత్యము గలిగించి మధుర రసములను జ్ఞానామృతముఁ జిప్పించి జేయు పరమేశ్వరుని సందేశములను మహాత్ములు మహర్షులు అందించిన వానిని సరిగా ఆచరింపక లోకులు తల్లిదండ్రులను నమ్మక చిక్కులఁబడు పెంకిపిల్లలవలె పకల కష్టములకు లోనగుట తటస్థించుచున్నది. ఎన్ని విధముల చెప్పినను తామనుకొన్నదే సత్యమని నమ్మి మూఢులై పదవిధనములకుఁ బాదాన్యమిచ్చి జనులు కష్టములపాలగుచున్నారు.

అటుగాక సకలజ్ఞుడును దయామయుఁడును సకల ప్రాణి

హితకరుఁడనగు పరమేశ్వరుని యాశయములను సరిగా దెలిసికొని మహర్షులు మహాత్ములు ఆయా కాలములలో జెప్పిన రీతిగా ఆచరించి జనులు సచ్చిదానంద రూపుఁడగు పరమేశ్వరుని వలె సచ్చిదానంద స్వరూపులగుదురు గాక.

సర్వములను దెలిసికొను శక్తిగల జ్ఞానమును మనస్సును బుద్ధిని ఇంద్రియములను దయచేసిన యా పరమేశ్వరుని యాశయముల దెలిసికొనక మూఢులై తాము చేసిన ఆ పాపమును కర్మము మీదనో దైవము మీదనో పడవేసి తమకు బాధ్యత లేదని చెప్పు పద్ధతి సరియైనది కాదు. కాన ఎవరైన తప్పు చేసినచో వారినిబట్టి ఆ తప్పులను జూడక తాము తప్పులు చేయక ఇతరులు చేసిన మంచినే తీసికొని సత్కర్మాచారులగుదురు గాక. యాన్యస్మాకం సుచరితాని తాని త్వ యోపాస్మాని నో ఇతణీరా

న్యనవద్యాని కర్మాణి తానిత్వయోపాస్యాని" ఏ మంచి పనులను
చేసితిమో అవే నీవు ఆచరించవలయును. ఏ పవిత్ర కర్మలు మేము
మో అవే నీవు చేయుము. ఇతరమైన మేము చేసిన చెడుపనులను
ఆచరింపకు" అను ఋషుల సూక్తి వ్రాకారము మనము సత్కర్మలను
చేసకల లోకేశ్వరుడగు భగవంతుని యనుగ్రహమునకు పాత్రు
శ్రేయస్సులను పొందుదుముగాక యనియు ప్రార్థించుచున్నాను.

కేంద్రం

హాలు రోడ్డు

రాం మార్కెట్టు, విశాఖపట్నం-1

ఇట్లు

బుధ విధేయుడు

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

ఉపనయన వివాహవిధి:

వి ఘ్ని శ్వ ర హ జా
సంస్కృతం

మ. హరిః ఓమ్

దేవీం వాచ మజనయంత దేవా స్తా విశ్వరూపాః పశవో వదంతి
సా నో మంద్రదేష మూర్జం దుహనా
ధేను ర్వా గస్మా నుపసుష్టు తై తు
అయం ముహూర్త స్సుముహూ ర్తోఽస్తు॥ 1

శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం, యాదేవీ సర్వమంగళా
తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం, సర్వతో జయమంగళం॥ 2

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం, శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్, సర్వ విఘ్నావ శాంతయే॥ 3

శ్లో॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ, తారాబలం చంద్రబలం తదేవ
విద్యాబలందై వబలం తదేవ, లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగంస్మరామి॥ 4

శ్లో॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో, యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతి, ర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ॥ 5

శ్లో॥ స్మృతే సకలకళ్యాణ, భాజనం యత్ర జాయతే
పురుషం త మజం నిత్యం, ప్రజామి శరణం హరిం॥ 6

శ్లో॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు, నాస్తి తేషా మమంగళం
యేషాం హృదిస్థో భగవాన్, మంగళాయతనం హరిః॥ 7

శ్లో॥ లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః
యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ 8

ఉపనయన వివాహవిధి

వి ఘ్నై శ్వ ర పూ జ

తే నుఁ గు ఆ ను వా ద ము

ఓమ్

అ వార్ధేవిని స్మజించిరి. ఆమెను సర్వ రూపులై న ప్రిణులు
ను. ఆ దేవత మాకు ఆయువును అన్నమును ఇచ్చు కామ
మాచే స్తుతింపఁబడి మమ్ముఁ జేరుఁగాక.

ర్తము సుముహూర్త మగుఁగాక.

1

— శుభ నామ రూపుఁ డెవ్వఁ, డేదేవి శుభమైనదో
న స్మరించువారికిన్, మేలు శుభంబు లయ్యెడున్.

2

ని బట్టలన్ దాల్చి, చంద్రవర్ణున్ జతుర్భుజున్
స్మన్ విష్ణు ధ్యానింప, వలె విఘ్నా వ శాంతిక్తె.

3

నంబున్ లగ్న మదే, తారా చంద్ర బలా లవే
యై వబలా, లవే, విష్ణూ! నీ కాళు మ్రొక్కెదన్.

4

గియౌ కృష్ణుఁ డెందుండు, నెందుండు ధన్విపార్థుఁడు
నీ సిరియు సంపదల్, నీతిగెల్పు ద్రువంబులు.

5

కళ్యాణ భాగ్యంబుల్, వేనిన్ స్మరింపఁ గల్గునో
త్యు నజఁ బూరుషున్, హరిన్ శరణు పొందెదన్॥

6

కిల్లె న దేవుండు, ఎవ్వారి హృది నుండెనో
కెప్పుకార్యముల, నమంగళంబు గల్గదు.

7

కిల్లె న కృష్ణుండు, నెవ్వారి హృది నుండెనో
కొ లాభజయంబు, లేరి కోటమి గల్గదు.

8

శ్లో॥ అపదా మపహర్తారం, దాతారం సర్వ సంపదాం
లోకాభిరామం శ్రీరామం, భూయో భూయో నమా మ్యహం॥ 9

శ్లో॥ సర్వ మంగళ మాంగళ్యే, శివే సర్వార్థ సాధికే
శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి, నారాయణి నమోఽస్తు తే॥ 10

శ్రీలక్ష్మీ నారాయణాభ్యాం నమః ఉమా మహేశ్వరాభ్యాం నమః
వాణీ హిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః శచీపురందరాభ్యాం నమః ఇంద్రాద్యష్ట
దిక్పాలక దేవతాభ్యో నమః అరుంధతీ వసిష్ఠాభ్యాం నమః సీతా రామా
భ్యాం నమః. మాతా పితృభ్యాం నమః, అగ్నయే నమః, సర్వేభ్యో
మహాజనే భ్యో నమః. 11

(ఆచమ్య.)

ఓం కేశవాయ స్వాహా

ఓం నారాయణాయ స్వాహా

ఓం మాధవాయ స్వాహా

ఓం గోవిందాయ నమః 12

విష్ణవే నమః, మధుసూదనాయ నమః త్రివిక్రమాయ నమః వామ
నాయ నమః శ్రీధరాయ నమః హృషీకేశాయ నమః, పద్మనాభాయ
నమః, దామోదరాయ నమః, సంకర్షణాయ నమః, వాసుదేవాయ నమః
ప్రమృష్ణాయ నమః, అనిరుద్ధాయ నమః, పురుషోత్తమాయ నమః 13

అధోక్షజాయ నమః, నారసింహాయ నమః, అచ్యుతాయ
నమః, జనార్థనాయ నమః, ఉపేంద్రాయ నమః, హరయే నమః,
శ్రీకృష్ణాయ నమః, 14

మం॥ ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః సర్వే భూమి భారకాః
ఏతేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే॥ 15

౧. ఆపదల్ పాఠఁ ద్రోలుచు, సర్వసంపద లిచ్చెడు
లోకాభిరామున్ శ్రీరామున్, మాటిమాటికి మ్రొక్కెదన్

9

౨. సర్వకళ్యాణ సంపన్నా! శుభా! సర్వార్థ సాధికా!
శరణ్యా! త్ర్యంబకా! దేవి! నారాయణి నమ స్సిదే॥

10

శ్రీలక్ష్మీ నారాయణులకు నమస్కారము. పార్వతీ పరమేశ్వరులకు
స్కారము. సరస్వతీ బ్రహ్మలకు నమస్కారము. శచీ దేవేంద్రులకు
స్కారము. ఇంద్రుడు మొదలైన యెనమండుగురు దిక్పాలులైన
సతలకు నమస్కారము. అరుంధతీ వసిష్ఠులకు నమస్కారము. సీతా
ములకు నమస్కారము. తల్లి దండ్రులకు నమస్కారము. అగ్నికి
స్కారము. మహాజను లందఱకు నమస్కారము.

11

(ఆచమనము చేసి.)

కార మూర్తియైన కేశవున కిది యర్పిత మగుఁగాక.

కార మూర్తియైన నారాయణుని కిది యర్పిత మగుగాక.

కార మూర్తియైన మాధవుని కిది యర్పిత మగుఁగాక.

కార మూర్తియైన గోవిందునకు నమస్కారము.

12

విష్ణువునకు నమస్కారము. మధుసూదనునకు నమస్కారము.
విక్రమునికి నమస్కారము. వామనునకు నమస్కారము. శ్రీధరునకు
స్కారము. హృషీకేశునకు నమస్కారము. పద్మనాభునకు నమ
స్కారము. దామోదరునకు నమస్కారము. సంకర్షణునికి నమస్కారము.
సుదేవునికి నమస్కారము. ప్రద్యుమ్నునికి నమస్కారము. అనిరుద్ధు
నకు నమస్కారము, పురుషోత్తమునికి నమస్కారము.

13

అధోక్షజునికి నమస్కారము. నారసింహునికి నమస్కారము.
మృతునికి నమస్కారము. జనార్దనునికి నమస్కారము. ఉపేంద్రునికి
స్కారము. హరికి నమస్కారము. శ్రీ కృష్ణునికి నమస్కారము.

14

మం. భూమికిన్ బరువౌ భూతపిశాచంబులు (కామ కోధాదులు)

పోవు తన్! వీనికిన్ హనిలేకుండ, బ్రహ్మపాసన చేయుదున్.

15

(ప్రాణా నాయమ్య)

మం॥ *ఓం భూః ఓం భువః ఓం సువః

ఓం మహాః ఓం జనః ఓం తపః

ఓం సత్యం

16

మం॥ ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి

ధియో యో నః ప్రచోదయాత్

ఓ మాపో జ్యోతి రసోఽమృతం బ్రహ్మ

భూ ర్భువ స్సువ రోమ్.

17

మమోపాత్త దురిత క్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే
ముహూర్తే శ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య

అద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్థే శ్వేతవరాహ కల్పే వై వస్వత
మన్వంతరే-కలియుగే-ప్రథమపాదే-జంబూద్వీపే భరతవర్షే భరత ఖండే
మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే శ్రీశైలస్య-ఆగ్నేయ ప్రదేశే-నదీ

18

మధ్యదేశే-శోభనగృహే-సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ

ఆస్మిన్ వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన

వత్సరే

అయనే

ఋతౌ

మాసే

పక్షే

తిథౌ

వాసరే

శుభనక్షత్రే

శుభయోగే

శుభకరణే

ఏవంగుణ విశేషవిశిష్టాయాం

శుభతిథౌ

శ్రీమాన్-గోత్రః-నామధేయ

* ఈ గాయత్రీ మంత్రము ప్రాణాయామ పూర్వకముగఁ జేయ వలయును. ప్రాణాయామ మనఁగా రేచకము (32 మాత్రల కాలము గాలి విడచుట) కుంభకము (64 మాత్రలకాలము గాలి నిలుపుట) పూరకము (16 మాత్రలకాలము గాలి పీల్చుట) వీనితోఁ గూడినది అని వసిష్ఠుడు. (దీని వివరము, చూ. నా యోగతత్త్వ దర్శనము, (చూ. ప్రక్క పుట)

[ప్రాణాయామము చేసి)

మం. భూలోకము భువర్లోకము సువర్లోకము మహర్లోకము జనో
కము తపోలోకము సత్యలోకము ఇవి ఓంకార రూపమైనవి. 16

ం. మాకు బుద్ధుల్ ప్రసాదించు శ్రీసూర్య భగవానుని
యుత్తమంబైన యాతేజ మెదన్ ధ్యానింతు మెప్పుడున్.

నీరు తేజస్సు రసము అమృతములు ఓంకార రూపమైన బ్రహ్మము
గుర్భవర్లోకములు ఓంకార రూపములు. 17

నేను జేసిన పాపము నశించుట ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతికొఱకు
భము సుందరము నైన ముహూర్తమందు శ్రీ మహా విష్ణువు యొక్క
జ్ఞచే జరుగుచున్న నేటి బ్రహ్మ యొక్క రెండవ పదార్థమందు శ్వేత
రాహ కల్పమందు వై వస్వతమన్వంతరమందు కలియుగమున మొదటి
దమున జంబూ ద్వీపమున భరతవర్షమున భరతఖండమున మేరువునకు
క్షిణముగా శ్రీశైలముయొక్క ఆగ్నేయ ప్రదేశమున. 18

నదుల మధ్య-శుభగృహమందు-సమస్తమైన దేవతల బ్రాహ్మణుల
గ్గఱ నేటి వ్యవహారమందున్న చాంద్రమానమున వచ్చు.... సంవత్సర
ందు అయనమందు ఋతువున మాసమున పక్ష
యిన తిథియందువారమున శుభ నక్షత్రమున శుభ కర
మున ఇట్టి గుణ విశేషములతోఁ గూడిన శుభతిథియందు ... శ్రీమం
ండను గోతుండను నామధేయుండను ధర్మవత్సితో 19

శ్రద్ధయా గాయంతం త్రాయతే ఇతి గాయత్రీ. శ్రద్ధతో ధ్యానించు
నిని రక్షించునది గాయత్రి యని వ్యుత్పత్తి. ఎడమ ముక్కుతో గాలి
చ్చి గాయత్రీ మంత్రము పలుకుచు గాలి నిలిపి కుడిముక్కుతో గాలి
డువవలయును. ఈ ప్రాణాయామములో సుఖము కొఱకు ముక్కులు
క్రిళ్ళతో మూయుచు నుండవలయును.

ధర్మపత్ని సమేతోఽహం
దురితక్షయ ద్వారా.

ధర్మపత్ని సమేతస్య మమౌపాత్త
20

శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం అముకం
కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాం
త్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే. 22

ఆదౌ నిర్విఘ్నోప పరిసమాప్త్యర్థం * శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే. తదంగ కలశారాధనం కరిష్యే.

(కలశం గంధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య)

శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః, కంఠే రుద్రః సమాహితః
మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మ, మధ్యే మాతృగణా స్సమైతాః 23

శ్లో॥ కుక్షౌ తు సాగరాః సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా
ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదో వ్యాధర్మణః 24

శ్లో॥ అంగైశ్చ సహితాః సర్వే కలశాంబు సమాహితాః
మం॥ ఆకలశేషు ధావతి వవిత్రే పరిషిచ్యతే
ఉత్తైర్జ్జేషు వర్ధతే. 25

మం॥ ఆపో వా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యావః,
ప్రాణా వా అపః పశవ ఆపోఽన్న మాపోఽమృత మావః
సమ్రాడాపో విరాడాప స్వరాడాప శ్చందాగ్ం స్యాపో
జ్యోతిగ్ం ష్యాపో యజుగ్ం ష్యావ స్సత్య మావః
సర్వాదేవతా ఆపో భూర్భువ స్సువ రావ ఓమ్. 26

* సర్వ ప్రపంచ గణములకు అధిపతి గాన గణాధిపతి యని పేరు.
అనఁగాఁ బరమేశ్వరుఁ డనియును గ్రహింపవలయును.

డిన నేను ధర్మ పత్నితోఁ గూడిన నా పాపములు పోవుట ద్వారా శ్రీ
మేశ్వర ప్రీతికొఱకు ఆయువు వర్ధిల్లుటకు ఈ కర్మను జేయఁబోవుచు
) కంగముగా మొదట శుద్ధికొఱకు వృద్ధికొఱకు శాంతికొఱకు అభ్యుద
ము కొఱకు మహా జనులతోఁ గూడ స్వస్తిపూజాహ వాచనము
యిడును. 22

(పవిత్ర భావములను పంకల్పించుటచే దినము పవిత్రమగును.)

నిర్విఘ్నముగఁ గార్యము పూర్తియగుటకు మొదట శ్రీ*మహా
ధిపతి పూజను జేయుదును దానికంగమైన కలశమును ఆరాధింతును.
బును పుష్పములతోను అక్షతలతోడను పూజించి)

1. చెంబుపైనుండె విష్ణువు, చెంబు మెడను రుద్రుఁడున్
చెంబు మొదట బ్రహ్మయున్, మధ్య మాతృగణాలును 23

2. కుక్షిలో సర్వవారిధు, లేడుద్వీపాలు భూమియున్
ఋగ్వేద యజుర్వేదంబుల్, సామాధర్వణముల్ తగున్. 24

3. వేదాంగంబులు గూడ నా, కలశాంబుల నిల్చెడున్.

మం॥ పోమలత కలశములలోనికి పరుగెత్తుకొని వచ్చుచున్నది.
కై పవిత్రములు తడువఁబడుచున్నవి. అది స్తుతులచే యజ్ఞములలో
పొందుచున్నది. 25

మం ఇది యంతయు నీరే. సమస్త భూతములు నీళ్ళే. ప్రాణ
లు గూడ నీళ్ళే, పశువులు నీళ్ళే, అన్నము నీళ్ళే, అమృతము నీళ్ళే,
కాము నీళ్ళే, విరాట్టును నీళ్లే, స్వరాట్టును నీళ్లే, చందస్సులు
, జ్యోతిస్సులు నీళ్లే, యజుస్సులు నీళ్లే, సర్వము నీళ్ళే, సర్వ
తలు నీళ్ళే. భూర్భువస్సువర్లోకములు నీళ్ళే.

* శ్రీ మహా గణాధిపతిని మనస్సులో భావించుట ద్వారా మన
కు రప్పించి యింటికి వచ్చిన యుత్తముఁడైన యతిధికి సకలసేవలు
యినట్లు గణాధిపతికి పాద్యములు అర్ఘ్యాదులు సర్పింపఁ బడుచున్నవి
గ్రహింపవలయును.

శ్లో॥ గంగేచ యమునే కృష్ణే, గోదావరి సరస్వతి
నర్మదే సింధు కావేరి, జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥

27

అయాం తు శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజార్థం మమ దురితక్షయ కారకాః

(కలిశోదకేన పూజా ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానం చ
సంప్రోక్ష్య)

28

మం॥ ఓం అనునీతే పునరస్మాస్తు చక్షుః పునః ప్రిణమిహ నో
దేహిభాగమ్, జ్యోక్ష్వ శ్యేమ సూర్యముచ్చరంత మనుమతే మృడయాన
శ్వస్తి.

29

మం॥ అమృతం వై ప్రిణా అమృత మాపః ప్రిణానేవ యథా
స్థాన మువహ్వయతే.

30

స్థిరో భవ వరదో భవ సుముఖో భవ
సుప్రసన్నో భవ, సుప్రసన్నాసనం కురు

31

మం॥ ఓం గణానాం త్వాగణపతిగ్ం హవామహి కవిం కవీనా
మువమశ్రవ స్తమమ్, జ్యేష్ఠ రాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణ స్పత
ఆన శ్శృణ్వ న్నూతిభి స్సిద సాదనమ్.

32

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి తత్పురుషామ
విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి తన్నోదంతిః ప్రచోదయాత్, ఆవాహ
యామి సువర్ణ రత్న ఖచిత సింహాసనం సమర్పయామి, పాదయోః
పాద్యం సమర్పయామి హస్తయోర్ఘ్రియం సమర్పయామి శుద్ధాచమ
నీయం సమర్పయామి.

33

గంగా: యమునా: కృష్ణా: గోదావరి: సరస్వతి:
నర్మదా: సింధు: కావేరీ: ఈ నీళ్ళ దయ చేయుమీ.

27

శ్రీ మహా గణాధిపతి పూజకొఱకు నా పాపమును నశింపజేయు
యై యా నదులు వచ్చుఁగాక.

(చెంబులోని నీటిని పూజాద్రవ్యములపైఁ జల్లి దేవుని తన్నుఁ జల్లుఁ
)

28

మం॥ ఓ ప్రాణదాయినీ: మాయందు దృష్టియుంచి యనుభవించ
ప్రాణమును ధరింపుము. ఉదయించుచున్న సూర్యుని చాల
ము చూచెదము గాక. ఓ అనుమతి దేవి నాశము లేనట్లు మమ్ము
పెట్టుము.

29

మం॥ ప్రాణములు అమృత స్వరూపమైనవి. ఉదకములు అమృత
రూపమైనవి. కనుక యజమానుఁడు ఈ ప్రాణములను దమ యథా
మునకై ఆహ్వానించుచున్నాఁడు.

30

స్థిరుఁడ వగుము, వరదాతవగుము, సుముఖుఁడవగుము. సుప్ర
సాద వగుము. స్థిరమైన మంచి యాసనమువఁ గూర్చుండుము.

31

మం॥ ఓ యధిపతీ: సర్వగణములకు వతివై, కవులకుఁ గవివై, నిరుప
దవై రాజాధిరాజువై యున్న నిన్ను ఆహ్వానించుచున్నాను. మా
లచే మా స్తుతులను వినుచు ఈ యాసనము నలంకరింపుము.

32

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము, ధ్యానింతును, ఆ పురుషుని
కొందుము. వక్రమైన తొండము గలవానిని ధ్యానింతుము. మమ్ము
దు ప్రేరేపించుఁగాక. ఆహ్వానించుచున్నాను. రత్నములు పొదిగిన
నరు సింహాసనము నర్పించుచున్నాను. పాదములకు గాళ్ళు కడుగు
ను అర్పించుచున్నాను. దోసిలియందు అర్ఘ్యమిచ్చు చున్నాను.
మనమునకు పరిశుద్ధమైన జలము నిచ్చుచున్నాను.

33

మం॥ ఓం ఆపో హి స్థామయో భువ స్థాన ఉజ్జరే దధాతన మహేరణాయ
చక్షసే.

మం॥ యోవః శివతమో రనః తన్య భాజయ తేహ నః ఉశతీరిః
మాతరః తస్మా అరంగమామ వో యన్య క్షమాయ జిన్వథ ఆపో
జనయదా చ నః.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి
స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి.

మం॥ ఓం అభివస్త్రా సువసనా వ్యుషాభిధేనూ స్పృదుఘాః
పూయమానాః అభిచంద్రా వేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్ రధి నో దే
సోమ.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి. త
థావే వస్త్రార్థం అక్షతాన్ సమర్పయామి.

మం॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం,
ప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్,
ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం
యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః.

తదథావే అక్షతాన్ సమర్పయామి. శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః
యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి.

* గృహస్థు చేయు, సర్వ ధర్మ కార్యములు యజ్ఞములు. అం
దీక్ష పూనుటకై ధరింపఁబడు మంత్రపూతమైన సూత్రము యజ్ఞోపవీతము.
అక్షతలు — ఆశీస్సులకు బాహ్య రూపములు.

జలములారా! సౌఖ్యము చేకూర్చుచుండ్రు గాక, మీ యన్నరస మనుభ
వించుటకు రమ్యమౌ మీ గొప్ప దర్శన భాగ్యము పొందుటకును మమ్ము
నిల్పుదురు గాక. 34

మం. ప్రేమగల తల్లులవలె మీరు కళ్యాణ తమ మైన మీ రస
మున కిక్కడ మమ్ముఁ బాత్రులఁ జేయుఁడు. ఆ రసము పొందుటకు
మిమ్ము మాటిమాటికిఁ జేరుచున్నాము. జలములారా! మమ్ము సంతాన
(శక్తి) వంతులఁ జేయుఁడు. 35

శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము శుద్ధోదక స్నానమును
సమర్పింతును. స్నానమైన పిదప ఆచమనము కొఱకు పరిశుద్ధమైన
నీటిని సమర్పింతును. 36

మం॥ ఓ సోముఁడా! మాకు బాగుగా ధరింపఁదగిన వస్త్రము
లిమ్ము. పవిత్రముచే శోధింపఁబడిన వాడవై మంచి పాలిచ్చు గోవుల
నిమ్ము. మా పోషణకొఱకు ఆనందకరమైన ధనము లిమ్ము. స్తుతింపఁ
దగిన యో దేవా! మాకు రథములతో గూడిన గుఱ్ఱముల నిమ్ము. 37

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము. రెండు వస్త్రములను సమర్పిం
తును. అవి లేనిచో వస్త్రములకొఱకు అక్షతల సమర్పింతును. 38

మం॥ * యజ్ఞోపవీతమతి పవిత్రంబు, అదిఁ బ్రజాపతి కది సహజ
మయ్యె యజ్ఞోపవీత మాయుష్య మది తాల్చు

మతిశౌచబలము లతితేజ మిడుత. 39

అది లేనిచో అక్షతలను సమర్పింతును. శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమ
స్కారము. యజ్ఞోపవీతమును సమర్పింతును. 40

* నేనీ ధర్మ యుక్తమైవ యజ్ఞమును జేయుదును అను ప్రతిజ్ఞ
తీసికొనుటకు బాహ్య చిహ్నముగా యజ్ఞోపవీతము ప్రతి ధర్మ కర్మ
యందును ధరింపఁబడును. అది మనుష్యునికి ఈ గణాధిపతికిని వలె సమ
ర్పించఁబడును.

మం॥ గంధ ద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కఠిషిణీం ఈశ్వరీ సర్వ
భూతానాంతామి హోపహ్వాయే శ్రియమ్. 41

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః * శ్రీగంధం సమర్పయామి. 42

మం॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః
హృదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహ ఇమే. 43

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః గంధస్యోపరి అలంకరణార్థం
అక్షతాన్ సమర్పయామి. పుష్పైః పూజయామి, ఓం సుముఖాయ నమః
ఓం వికదంతాయ నమః ఓం కపిలాయ నమః ఓం గజ కర్ణాయ నమః
ఓం గణాధిపాయ నమః ఓం ధూమకేతవే నమః ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః
ఓం ఫాల చంద్రాయ నమః ఓం గజాననాయ నమః ఓం వక్రతుండాయ
నమః ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః ఓం హైరంబాయ నమః ఓం స్కంధ
పూర్వజాయ నమః ఓం శ్రీ గణాధిపతయే నమః షోడశనామ పూజాం
సమర్పయామి. 44

శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివైః, రానాగంధై స్సుసంయుతః
ఆఘ్రియ స్సర్వదేవానాం, ధూపోఽయం వ్రతిగృహ్యతాం.

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః ధూప మాఘాపయామి. 45

శ్లో॥ సాజ్యం వ్రతివర్తి సంయుక్తం, వహ్నినా యోజితం ప్రేయం
గృహాణ మంగళం దీవతి, శ్రీలోక్యతిమిరాపహం. 46

* గంధము—మంచి గంధము. ఇది పూసికొనుట అలంకారము.
శుభము. అందుచే దేవత గంధము నందున్నదని చెప్పబడినది. ఇది
శుభము, ప్రతిమకు యుక్తము, ఫాలాదులకు అనందకరము.

మం॥ గంధమే ద్వారముగాఁ గల, ఎదుర్కొనరాని ధ్యానాదు
లచే నిత్యము పోషింపఁబడిన సమస్త ప్రాణుల కిశ్వరియైన సేవింపఁ
దగిన దేవతను ఇందు ఆహ్వానించుచున్నాను. శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమ
స్కారము. శుభమైన గంధము. సమర్పింతును. 41, 42

మం॥ నీ రాక పోకల మార్గమందు పువ్వులుగల దూర్వాంకురములు
మొలుచుఁగాక. హృదములు తామరపువ్వులును ఉండుఁగాక. ఈ గృహ
ములు సముద్రమునకు సంబంధించినవి. (కాన నశించిపోవునుగాక)

శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము. గంధముపైని అలంకారము కొఱకు
అక్షతల నుంచెదను. పూలతో పూజింతును. ఓంకారమూర్తియగు సుముఖు
నకు నమస్కారము. ఓం ఏకదంతునికి నమస్కారము. ఓం కపిలునకు
నమస్కారము. ఓం గజకర్ణునకు నమస్కారము. ఓం లంబోదరునకు
నమస్కారము. ఓం వికటునకు నమస్కారము. ఓం విఘ్నరాజునకు
నమస్కారము. ఓం గణాధిపునకు నమస్కారము. ఓం ధూమకేతునకు
నమస్కారము. ఓం గణాధ్యక్షునకు నమస్కారము. ఓం ఫాలచంద్రునకు
నమస్కారము. ఓం గజావనునకు నమస్కారము. ఓం వక్రతుండునకు నమ
స్కారము. ఓం చేట చెవులవానికి నమస్కారము. ఓం హేరంబునకు నమ
స్కారము. ఓం స్కందాగ్రజునకు నమస్కారము. శ్రీ గణాధిపతికి నమ
స్కారము. పదునాఱు పేర్లతోఁ గూడిన పూజను సమర్పింతును. 44

అను! వనస్పతిభవం బౌచు, దివ్యగంధంబు చిమ్మెడు

ధూపమెల్ల దేవతలకున్, ఆహూతింప గ్రహింపుమీ.

శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము. అగ్రధూప త్తి మొదలగు ధూపముల
వాసన చూపుదును. 45

అను! నేతిలో నానవేసిన మూడువత్తులు గూడిన

త్తైలోక్యతమో హరం, బీ మంగళధీపమున్ గొను. 46

దేవుం డౌపరమాత్మకున్, భక్తితో దీప మిచ్చెదన్
నరకంబును దాటింపు, మో దివ్యజ్యోతి మొక్కెదన్.

47

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము. దీపము చూపింతును. ధూపదీప 48
ముల తరువాత ఆచమనము కొఱకై న పరిశుద్ధికరమయిన నీటిని అర్పిం
తును. (గణాధిపతికి నివేదింపఁదగిన నై వేద్యము సిద్ధము చేయుము) 49

మం॥ భూర్భువస్సువర్లోకము లోంకార రూపమైనవి. మాకు బుద్ధుల్
ప్రసాదించు శ్రీ సూర్యభగవానుని యుత్తమం బైవ యా తేజ మెదన్
ధ్యానింతు మెప్పుడున్. 50

మం॥ సత్యరూపమైన నిన్ను ఋత (అచరణ) రూపమైన యుదక
ముతోఁ బరిషేచనము చేయుచున్నాను. అమృతమగుఁగాక. ఓ యుద
కమా! నీవు అమృతత్వమున కాధారమైనదానవు. 51

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము. నై వేద్యమును సమర్పించు
చున్నాను. 52

మం॥ ఓంకార రూపమైన ప్రాణవాయువున కిది యర్పింపఁబడును గాక. 52

ఓం అపాన వాయువునకు అర్పింపబడుగాక. ఓం వ్యానవాయువున
కర్పింపబడుగాక ఓం ఉదానవాయువునకు అర్పింపఁబడుగాక. ఓం సమాన
వాయువునకర్పింపఁబడుఁగాక. మధ్య మధ్య త్రాగుటకు నీరిచ్చెదను 54

మం॥ అమృతత్వమున కాధార మైనదానవు. 55

శ్రుతిరాపోఽశనము — (చివర నీళ్ళ యాహారము) సమర్పింతును
చేతులు గడుగుచున్నాను. కాళ్ళు కడుగుచున్నాను. ఆచమనము కొఱకు పరి
శుద్ధమైన నీటిని సమర్పింతును. 56

అను. పోకలున్ కప్పురంబున్, గల తముల పాకులు ముత్తైపుం బొడి
చేర్చిన, తాంబూలము గ్రహింపుమీ. శ్రీమహాగణాధిపతికి నమస్కారము. 57

- శ్లో॥ సుముఖ శ్చైకదంతశ్చ, కపిలో గజకర్ణకః॥
లంబోదర శ్చ వికటో, విఘ్నరాజో గణాధిపః॥ 58
- శ్లో॥ ధూమకేతు ర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వక్రతుండ శ్చూర్పకర్ణో హేరంబ స్సృందపూర్వజః 59
- శ్లో॥ షోడ శ్చైతాని నామాని. యః పఠే చ్చుఞ్చయా దపి
విద్యారంభే వివాహే చ. ప్రవేశే నిర్గమేతదా 60
- శ్లో॥ సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్న స్తస్య నశాయతే.
శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః సువర్ణ మంత్రపుష్పం.
సమర్పయామి అత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ 61
- శ్లో॥ యానికాని చ పాపాని జన్మాంతర కృతాని చ
తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ వదేపదే॥ 62
- శ్లో॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః
త్రాహి మాం కృపయా దేవ, శరణాగత వత్సల॥ 63
- శ్లో॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ.
తస్మా త్కరుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప. 64
- శ్లో॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపః పూజాక్రియాదిషు
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతం. 65
- శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప
యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ 66

1 | సుముఖుం డేకదంతుండు. కపిలగజకర్ణులు
లంబోదర వికటులు. విఘ్నరాజగణాధిపుల్, 58

11 | ఛామకేతు గణాధ్యక్షుల్, పాలచంద్ర గజాననుల్
వక్రతుండ శూర్పకర్ణుల్, హిరంబ స్కంద పూర్వజుల్. 59

12 | అను నీవదారు పేరు. లెవ్వండు చదువున్ వినున్
విద్యారంభమునన్ బెండ్లి గృహప్రవేశ నిర్గతిన్ 60

యుద్ధాల సర్వకార్యాలన్, వాని కుండవు విఘ్నముల్ 61

మహాగణాధిపతికి నమస్కారమ్ము సువర్ణ మంత్రపుష్పమును సమర్పిం
ను ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారములను జేయుదును, 62

13 | నేటియాయాయి పాపంబుల్, జన్మాంతరపుంబాపముల్
వృద్ధక్షిణపదాలతో, అవి యెల్ల నశించును. 63

పాపుండన్ పాపకర్ముండన్, పాపజన్ముండఁ బాపిని
దయతో దేవ! రక్షింపు, శరణాగత వత్సలా! 64

14 | వేణీ శరణంబు లేదు. నీవే శరణు నాకిలన్
కానఁ గారుణ్యదృష్టితో, పోవు పోవు గణాధిపా 65

15 | వేనిస్మృతిచే నామోక్తిన్ తపస్సులోఁ బూజలో
కల్గులోడెల్ల పూర్ణంబౌ, నట్టియచ్యుతు మ్రొక్కెదన్! 66

16 | నేను జేసిన పూజలో, మంత్రములోవఁన్ గ్రియన్
భక్తిం గాని గణాధిపా! లోట్లన్నన్ బూర్ణమయ్యెడున్ 67

యజమానః....

అనయా ధ్యానావాహనాది పోడశోవచార పూజయాభగవాన్
సర్వాత్మకః శ్రీగణాధిపతిస్సువ్రసన్నో వరదో భూత్వా
ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యవిఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు 68

పురోహితాదయః—

ఉత్తరే శుభకర్మణి అవిఘ్న మస్తు!
శ్రీమహాగణాధిపతిప్రసాదం శిరసా గృహ్లామి. 69

మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి
వ్రథమా న్యాసన్ తే హ నాకంమహిమాన స్సచంతేయత్రపూర్వే 70
సాధ్యా స్సంతి దేవాః

*మహాగణాధిపతిం యథాస్థాన ముద్వాసయామి.

శ్లో॥ వక్ర తుండ మహాకాయ. సూర్యకోటి సమవ్రభ
అవిఘ్నం కురు మే దేవ, సర్వకార్యేషు సర్వదా. 71

ఓం తత్సత్

ఇది విఘ్నేశ్వరపూజ

((((()))

పు ణ్యా హ వా చ న ణ

మం॥ ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘాయు రస్తు (శిరసి అభిమంత్రిత్య)
శివా అప స్సంతు (కలశే ష్వాభిమంత్రిత్య) సౌమనస్య మస్తు
(హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్ఠ మస్తు (వీవం త్రిః) 72

మం॥ ఓం అర్చిత ప్రార్చిత ప్రియ మేధాసో అర్చిత
అర్చంతు పుత్రకా ఉత పుర న్నధృష్ట్యర్చిత అక్షజాః పాంతు. 73

మం॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం
ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తా మిహోపహ్వయే శ్రియం 74

*ఉద్వాసనము - పైకిఎత్తి తిరుగనుంచుట.

శ్రీనావాహనాది పోడశోపచారపూజచేత సర్వాత్మకుఁ డైన
శ్రీగణాధిపతి సుప్రీతుఁడై పరదాతయై ముందు చేయఁ
ఆవిఘ్నముగాఁజేయ మీరు అశీస్సులు పలుకుదురు గాక.

చేయఁబోవు శుభకర్మయందు విఘ్నము లేక పోవుఁగాక.

ప్రసాదమును శిరసా గ్రహింతును. 69

యజ్ఞముచేత యజ్ఞమును పూజించిరి. ఆ ధర్మములు
 • ఎక్కడఁ బూర్వమైన సాధ్యము దేవతలు ఉండిరో యా
 సకులు పొందుదురు

70

పతిని యథాస్థానమందు ఉద్వాసనము చేయుదురు.

ఇదా ! మహాకాయా ! సూర్యకోటిసమ ప్రభా !

ర్యాళి సర్వదా. దేవః విఘ్నాః ప్రదోలుషీ॥ 71

६० తత్పత్.

ఇది విఘ్నేశ్వరుని పూజ.

పు ణ్డా హ వా చ న ము

శుభమైన దినము. నాకు దీర్ఘాయుపగుగాక (శిరమున
) నీళ్లు శుభవ్రదము లగుఁగాక పాత్రలను నీటితో మం
చివస్సు కలుగుఁగాక (హృదయమునమంతరించి) అక్షయః
గాక. (ఇట్లు మూఁడుసార్లు నవలెను.) 7౬

పంచదార బాగుగా పూజింపుడు. ప్రేమమేధగల యధ్వర్యు
పంచదార పుత్రులు పూజింతురు గాక, ధీరపురుషునివలె
శత్రువులను రక్షించుగాక.

౧ ద్వారముగాఁ గఱ. ఎదుర్కొన రాని, ధ్యానాదులచే
 ౨ తఁబడిన సమస్త ప్రాణుల కిశ్వరియైన సేవింపఁదగిన
 అహోనించుచున్నాను.

74

పెళ్లిపోవువరకు ఉపచారములు చేయునట్లు లోనికి వచ్చిన
చారములు చేసి సాగనంపవలెనని భావము.

గంధములు రక్షించుగాక.

మం! నీరాక పోకల మార్గమందు పువ్వులు గలదూరార్వాంకురములు
లుచుఁగాక, హ్రదములలో తామరపువ్వులు ఉండు గాక. ఈ గృహ
లు సముద్రమునకు సంబంధించినవి. అక్షతలు రక్షించుఁగాక 75

మువగుఁ గాక, పువ్వులు రక్షించుఁగాక కళ్యాణ మగుఁ గాక. తాం
లములు రక్షించుఁ గాక. ఐశ్వర్యమగుఁ గాక 76

దక్షిణలు రక్షించుఁ గాక, దానము చేయఁదగినవి యెక్కువగానుండుఁ
క. శుభ మగు గాక ప్రజాపతి నీతతోషించు గాక. శాంతి యగు గాక,
యోంకారమును పలికి సమస్త వేదములు యజ్ఞములు కర్మలు 77

కాంధనములు మొదలు పెట్టఁబడి శుభములై నుందరములై ప్రవర్తించు
న్నవో అట్టి యోంకారమును అదియందుఁబలికి మీయాజ్ఞ పొంది పవి
గ్రండనై పుణ్యాహమంతమును జదివింతును. 78

వివింపఁ బడుఁ గాక.

౦! ఓ దేవతలారా! చెవులచే శుభమును విందుము. పూజనీయులారా!
స్నులచే శుభమును జూతుము, స్థిరమైన యంగముల చేతను దేహముల
కను స్తోత్రములు చేయుచు దేవతలీచ్ఛిన యాయువును పొందుదుము.

౦! ధనము నిచ్చెడి యో యగ్ని! చర మగుధనము మాకిచ్చెదవు
క, ధనము నిచ్చెడి యో యగ్ని! స్థిర ధనమును గొంత మాకిచ్చెదవు
క. ఓధనదాతా! మా యాహారము వీరపుత్రుల నిచ్చునది యగుఁ
క: ధనదాతా! దీర్ఘాయు విచ్చెదవు గాక, 80

౦ పడమరయం దున్నసూర్యుఁడు ఉత్తరమం దున్నసూర్యుఁడు
క్షిణమం దున్నసూర్యుఁడు మాకు సర్వాభీష్టముల నిచ్చుఁ గాక.
సూర్యుఁడు దీర్ఘాయు విచ్చుఁగాక. 81

౦. సూర్యుడు కొత్త కొత్త గాఁబుట్టుచున్నాఁడయి వగళ్ళకు ప్రాతఃకాల
ములకు ముందు జండాగా అగుచున్నాఁడు. దేవతకుభాగమును ఇచ్చు
చున్నాడు. వచ్చుచు ఆ చంద్రుఁడు మాకుదీర్ఘాయు విచ్చుఁగాక. 82

మం| అవ ఉ.దంత జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే

మం| యస్త్వా హృదా కిరిణా మన్యమా నోఽ మర్త్యం మర్త్యోహోహపీమి
జాతవేదో యశో ఆస్మాను ధేహి ప్రభాభి రగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్

మం| యస్మైత్వగ్ంసుకృతే జాతవేదోఉలోక మగ్నే కృణవస్సోన
అశ్వినగ్ం నపుత్రిణం వీరవంతంగోమంజగ్ం రయినశ తే స్వ

మం| సం త్వా సించామి యజుషా వ్రజా మాయు ర్ధనంచ.

(దక్షిణం కలశ మాదాయ పాకకలశే శించి త్కించి

దుదకం నినయతి) దీర్ఘ మాయు రస్తు.

యజమానః:- మన స్సమాధీయతామ్ పురోహితాదయనమాహితమనసశ

యజమానః:- ప్రసీదంతు భవంతః. పురోహితాదయః :- ప్రసన్నాస్స

శాంతి రస్తు పుష్టి రస్తు తుష్టి రస్తు వృద్ధి రస్తు అవిఘ్నః
అయుష్య మస్తు ఆరోగ్య మస్తు స్వస్తి శివం కర్మాఽస్తు కర్మసమ్మర్ధిః
పుత్రసమ్మర్ధి రస్తు వేదసమ్మర్ధి రస్తు శాస్త్రసమ్మర్ధిరస్తు ధనధాన్యసమ
రస్తు ఇష్టసంపదరస్తు

ఈశాన్యాం బహి ర్దేశే అరిష్ట నిరసన మస్తు (కలశానా మీశాన్యః
ఉదకం సించేత్) యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు యచ్ఛ్రేయస్త
శుక్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమ
తాదీత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతాం. తిథికరణ ము హూ
జన్మనక్షత్ర దిగ్దేవతాః ప్రీయంతాం.

నై రృత్యాం దిశి ఉదకం సించేత్.

శామ్యంతు ఘోరాణి శామ్యంతు పాపాని శామ్యంతు ఈతయః
వృష్టి ఆనావృష్టి ర్భూషికాః శలభాశ్చకాః పృత్యాసన్నాశ్చ రజానః

మం! జీవితము కొఱకును దీర్ఘాయువు కొఱకును వర్చస్సు కొఱకును నీరు మమ్ముఁ దడుపు గాక. 83

మం! స్తుతించు స్వభావము గల మనస్సుతో నేమ మరణము లేని నిమ్నుఁ దలఁచుచు బిలుచుచున్నాను. ఓ యగ్ని! మాకుఁ గీర్తి నిమ్ము ముందుముందుసంతానముతో అమృతత్వ మొందెదను. 84

మం! ఓ యగ్ని! నీవు సత్కర్మ లాచరించెడి యే యజమానునకు సుఖప్రద మగులోకమును గూర్చుచున్నావో యతఁడు చాలగుఱ్ఱములు వీరపుత్తులు గోవులు గలధనమును శుభమును పొందుఁగాక. 85

మం! ఓ జలమా నిమ్ను యజస్సుచేఁ దడుపుచున్నాను సంతానము ఆయువు ధనము నిమ్ము (దక్షిణదిక్కునఁగల పాత్రను దీసికొనితూర్పునఁటల పాత్ర యందుఁ గొంచెము కొంచెముగ నీరుపోయుము.) దీర్ఘాయు వగుఁగాక. 86

యజమానుఁడు:- మీమనస్సు సమాధానపడుఁగాక!
పురోహితాదులు:- శాంతమనస్కుల మైతిమి
యజమానుఁడు:- మీరు అనుగ్రహింతురుగాక.
పురోహితాదులు:- వ్రనన్నుల మైతిమి. శాంతి యగుఁగాక 87

పుష్టి యగుఁగాక. తుష్టి యగుఁగాక. వృద్ధి యగుఁగాక. అవిష్ణు మగుఁగాక. ఆయు వగుఁగాక. అరోగ్య మగుఁగాక. శుభము మంగళము నై నకర్మయగుఁగాక. కర్మఫల్యుద్ధి యగుఁగాక. పుత్రసమృద్ధి యగుఁగాక. వేదసమృద్ధి యగుఁగాక. శాస్త్రసమృద్ధి యగుఁగాక. ధనధాన్యసమృద్ధి యగుఁగాక. 88

ఈశాన్యదిక్కున బాహ్యప్రదేశమందు అశుభము నివర్తించుఁగాక (హిత్రలకు ఈశాన్యదిక్కున నీళ్లుచల్లవలెను) పాపము ప్రతిహతమగుఁగాక. శుభమగుఁగాక. శుక్కుడు ఆంగారకుఁ బురుషుడు బృహస్పతి శని రాహువు కేతువు చంద్రులతోఁ గూడి సూర్యాదిగ్రహములు ప్రేతిపొందుఁ గాక. తిథికరణ ముహూర్త జన్మనక్షత్ర దేవతలు ప్రేతిపొందుదురుగాక. 89

నై రృతిదిక్కున నీళ్లుచల్లవలెను.

ఘోరకృత్యములు శాంతించుఁగాక. పాపములు శాంతించుఁ గాక. ఈతిబాధలు శాంతించుఁగాక. (అతివృష్టి అనావృష్టి ఎలుకలు

రాజానః షడేతే తతయః స్మృతాః (ప్రథమ కలశే) శుభాని వర్ధంతా
 శివాఋతవ స్సంతు శివా ఓషదయ స్సంతు. శివా వనస్పతయః సం
 అహారాత్రే శివేస్యాతాం ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యవిఘ్న మస్తు ఉత్తరో
 మహాభివృద్ధి రస్తు ఉత్తరోత్తరా శ్శుభాః క్రియాః సంపద్యంతాం అగ్ని
 పురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయంతాం మాహేశ్వరీ పురోగాః మాతరః ప్రియ
 తాం ఇంద్రపురోగాః ప్రియంతాం వశిష్ఠపురోగాః ఋషిగణాః ప్రీయ
 తాం. శ్రీవిష్ణుపురోగాః సర్వేదేవాః ప్రీయంతాం ఆదిత్య పురోగాః సరే
 గ్రహాః ప్రీయంతాం, ఋషయ శ్చందాగ్ం స్యాచార్యావేదా య
 దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతాం. బ్రహ్మచ బ్రాహ్మశ్చ ప్రియంతాం శ్రద్ధా మే
 ప్రియేతాం, ప్రీయతాం భగవన్నారాయణః, ప్రీయతాం భగవాన్ మః
 సేనః ప్రీయతాం భగవాన్ ప్రపితామహః సత్యా ఏతా ఆశిషః సంత
 పుణ్యాహకాలా వాఛ్యంతామ్

మం| ఉద్గా తేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శ
 ససి వృషేవ వాజీ శిశుమతీ రపీత్యా సర్వేన శకునే భద్రమ
 పదవిశ్వతో న్నశకునే పుణ్య మావద

మం| యాజ్యయా యజతీ ప్రతిర్వై యాజ్యాప్యజ్ఞేణ లక్ష్మీః పుణ్యా మే
 తల్లక్ష్మీం సంభావయతి పుణ్యాం
 లక్ష్మీం సంస్కరుతే

మిడతలు చిలకలు రాజులు దగ్గరగానుండుట. (మొదటి పాత్రయందు నీరు పోయుచు) శుభములు వర్ధిల్లున్ఁగాక. ఋతువులు శుభము లగుఁగాక. ధీషధులు శుభప్రదము లగుఁగాక. వనస్పతులు శుభకరము లగుఁగాక. 90

అహోరాత్రములు శుభకరము లగుఁగాక. ముందు ముందు శుభ కర్మయందు ఆవిష్కృమగుఁగాక. ముందుముందు మహాభివృద్ధి యగుఁగాక ముందు ముందుశుభక్రియలు వర్ధిల్లుఁగాక అగ్ని మొదలైన విశ్వేదేవతలు సంతోషింతురగాక. పౌర్వతి మొదలైన తల్లులు సంతోషింతురుగాక. ఇంద్రుఁడు మొదలైన దేవతలు సంతోషింతురుగాక. వషిష్ఠుఁడు మొదలైన ఋషులు సంతోషింతురుగాక. శ్రీవిష్ణువు మొదలైన సర్వదేవతలు సంతోషింతురుగాక. సూర్యుఁడు మొదలైన సర్వగ్రహములు సంతోషింతురుగాక. ఋషులు ఛందస్సులు ఆచార్యులు వేదములు యజ్ఞములు దక్షిణులు సంతోషించుఁగాక. బ్రహ్మమును బాహ్మణులును సంతోషింతురుగాక. శ్రద్ధయు మేధయును శాంతోషించుగాక. భగవంతుడైన నారాయణుడు సంతోషించుఁగాక. భగవంతుడైన మహాసేనుఁడు సంతోషించుఁగాక. భగవంతుడైన బ్రహ్మసంతోషించుఁగాక. భగవంతుడైన ప్రపితామహుఁడు సంతోషించుఁగాక. ఈ ఆశీస్సులు సత్యములగుగాక! పుణ్యాహవాచములు చదువబడుఁగాక

91

మం॥ ఓ వక్షి; ఉద్ధాతవలె సామగానము చేయుచున్నావు. బ్రహ్మపుత్రుని వలె యజ్ఞములందు ప్రశంసించు చున్నావు. ఓవక్షి! ఆడుగుఱ్ఱముల కెదురుగా వచ్చిన బలిష్ఠమైన గుఱ్ఱమువలె మాకెల్లచోట్ల శుభము వలుకుచు అన్నిచోట్ల పుణ్యము వలుకుము.

92

మం॥ యాజ్య యనుమంత్రముచేత హోమము చేయుచున్నాఁడు. యాజ్య యనగా దానము. పుణ్యమే సంవద. పుణ్యమునే అక్షిగా సంభావించు చున్నాఁడు. పుణ్యమైన అక్షిని సంస్కరించుచున్నాఁడు.

93

మం! యత్పణ్యం నక్షత్రం నైతి. యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్
 యత్ర జఘన్యం వశ్యేత్. తావతి కుర్వీత, యత్కారీ స్యాత్.
 తాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి. యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి,
 తేషు కుర్వీత. యత్కారీ స్యాత్. పుణ్యాహ ఏవ కురుతే. 94

యజమానః :- ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు.
 పురోహితాదయః :- ఓం పుణ్యాహం (వీతంతిః) 95

మం! స్వస్తయే వాయు ముపబ్రువామహే సోమమ్. స్వస్తి భువనస్య
 యస్సతిః బృహస్పతిం నర్యగణం స్వస్తయే. స్వస్తయ ఆదిత్యానాం
 భవంతు నః. 96

మం! ఆదిత్యుదయనీయః పథ్యాస్త్యై స్వస్త్వేష్యాయంతి పథ్యాంశ్వస్త్యై
 మభ్యుద్యంతి స్వస్త్వై వేతః వ్రాయంతి స్వస్త్వద్యంతి స్వస్త్వ
 ద్యంతి. 97

మం! స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః
 స్వస్తి త స్రాగ్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దదాతు. 98

మం| ఉషః కాలమందు పుణ్యమైన నక్షత్రమును నిశ్చయించుకొనవలెను. సూర్యుఁ డుదయించి నప్పుడు పురుషుఁడు నక్షత్రమును కనుఁ గొని ఎప్పు డు సూర్యుడు పశ్చిమాభిముఖుఁడై పోవునో అప్పుడునక్షత్రమును వెనుకటి ప్రదేశముగా తూర్పునఁ జూచి అంతకాలమున తాను జేయవలసిన కర్మలు చేయవలెను. అదిపుణ్యాహమే యగును, ఆయమ నక్షత్రములివే. ఇవే దేవనక్షత్రములు. తాను జేయవలసిన కర్మలను ఆ నక్షత్రములందుఁ జేయవలెను. అప్పుడు పుణ్యాహ మందేకర్మలుచేసినవాఁ డగును. 94

యజమానుఁడు :-

ఓంపుణ్యాహ మగుఁగాక మీరు పలుకుదురుగాక.

పురోహితాదులు :-

ఓం పుణ్యాహ మగుఁగాక (ఇట్లు మూఁడుసార్లు పలుకనలెను) 95
మం| శుభముకొఱకు వాత్సువును స్తోత్రము చేయుదుము. భువనపాలకుఁ డగుసోముని స్తోత్రము చేయుదము. సమస్త తేవగణములోఁ గూడిన బృహస్పతిని స్తోత్రము చేయుదము. అదితిపుత్రులు మాకు శుభము గూర్తురుగాక. 96,

ఉదయనీయ మును యష్టికి అడిగి దేవత. ఈయష్టియందు వధ్యా స్వస్తి యనుదేవతతో ప్రాతఃభోజనము చున్నారు. పథ్యాస్వస్తి యనుదేవతను అంతమందే చేయుచున్నారు. ఇందువలన వ్రయాణమై క్షేమమును పొందుచున్నారు. 97

అధిక స్తోత్రములు గల ఇంద్రుడు మాకుక్షేమము కలుగఁజేయు గాక. సర్వము తెలిసితి పోషకుఁడగు ధేవుఁడు మాకు శుభమిచ్చుగాక అడ్డులేని యాయుధముగల గరుత్మంతుఁడు మాకు శుభమిచ్చుఁగాక బృహస్పతి మాకు శుభమిచ్చుఁగాక. 98

మం| అష్టా దేవా వసవ స్సోమ్యాసః చతసో దేవీ రరాజశ్ర విష్ణాః. తే
యజ్ఞాం పాంతు రజసః షరస్తాత్ సంవత్సరీణ మమృతగ్ం స్వస్తి. 99

యజమానః :-

మహ్యం సహకుటుంబాయ శుద్ధి వద్ద్యభ్యుదయ కర్మణే మహాజనాన్నమ
సుక్మర్వాణా యాశీర్వచన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తి భవంతో
బ్రువంతు. 100

పురోహితాదయః :-

ఆయుష్మతే స్వస్తి. (ఏవంత్రిః)

యజమానః :-

ఓగ్ం స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు.

పురోహితః :- ఓగ్ంస్వస్తి

101

మం| ఋధ్యామ స్తోమం సమయామ వాజమానో మంత్రం షరధే
హోపయాతమ్ యశో న పక్వం మథు గోష్వంతరాభూతాంశో

ఆత్వినోః కామమప్రాః.

102

మం| సర్వా మృద్ధి మృధ్నుయామితి తంవై తేజసైవ పురస్తా త్వర్య
భవ చ్చందోభి ర్మథ్యతోక్షరై రుపరిష్టా ద్గాయత్ర్యా సర్వతోద్వాదశాహం
పరిభూయా త్వత్వా మృద్ధి మార్ధ్నో త్వర్వామృద్ధి మృధ్నోతి య ఏవం
వేద.

రమణీయస్వరూపము గల పసువు లెనమండుగురును. ప్రకాశించు చున్నట్టియు ముసలితనము లేనట్టియు ధవిష్టా నక్షత్రదేవతలు నల్పురును. రజోగుణయుక్త మనుష్యలోకమును దాటిన పై వాఠందఱును మా యజ్ఞమును రక్షింతురుగాక. నేను సంవత్సర దేవతా సంబంధమయిన అమృత లోకమును క్షేమముగా పొందుదును.

99

యజమానుఁడు:-

కుటుంబముతోఁ గూడినట్టియు శుద్ధికై వృద్ధికై యభ్యుదయము గూర్చుటకై మహాజనులకు నమస్కరించునట్టియు, ఆశీస్సులను గోరునట్టి యాయుష్మంతుఁడ వగు నాకై శుభమగుఁగాక యని మీరు పలుకుదురు గాక.

100

పురోహితాదులు :-

అయుష్మంతునికి స్వస్తియగుఁగాక. (ఇట్లు మూడుసార్లు)

యజమానుఁడు:-

ఓం మీరు శుభము పలుకుదురుగాక!

పురోహితాదులు :-

ఓం స్వస్తి యగుఁగాక!

101

ఓ దేవతలారా! స్తుతిని వృద్ధిపొందించెదము. మీకు హవిస్సు సమర్పింతుము. మీ రొకే రథమునందెక్కి ఈకర్మయందు మాస్తుతిని వినుటకు రండు. కాచిన గోవుపాలతోఁ గూడిన మధురమైన యన్నము భుజించుటకు రండు. భూతాంశుడను ఋషి అశ్వినీ దేవతల కోరికలను నిండించెను.

102

మః| సమస్త సంవదలను పొందుదునుగాక యని కోరువాడు ముందు భాగము తేజస్సుచేతను, మధ్యభాగము ఛందస్సులచేతను, పై భాగము ఆక్షర రూపము చేతను అన్నివైపుల గాయత్రిచేతను ఆధ్యాత్మికాహమను యజ్ఞమును చుట్టి నర్వసంపదలను పొందెను. ఎవడిట్లు తెలిసికొనెనో వాడు సశ్వ సమృద్ధిని పొందును.

103

మం| ఋధ్యాస్మ హ వై ర్నమ సోవసద్య మిత్రం దేవం మిత్ర
ధేయం నో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషా వర్తయంతః శతంజీవేమ
శరద స్సపీరాః 104

మం| త్రీణి తీణి వై దేవానా మృద్ధాని త్రీణి ఛంవాగ్గిని త్రీణిససనాని
త్రయ ఇమే లోకాః ఋధ్యామేవ తద్వీర్యఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతిః
వామదక్షిణ హస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగవద్గృహీత్వా

యజమానః :- ఋద్ధిం భవంతో బుధవంతు.

పురోహితాదయః :- ఋధ్యతామ్. ఋద్ధిస్సమృద్ధిః. (మ. ఖసమమృద్ధృత్య
స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధి రస్తు. వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు. గోత్రాభివృద్ధి
రస్తు. శాంతిః పుష్టి స్తుష్టి శ్చాస్తు. శుభగ్ం శుభమస్తు. పునరపి గోత్రా
హృద్యేభ్య శ్శుభం భవతు. సర్వ సంపదస్తు

(ఇత్యుదకం నిక్షిప్తం)

మం| శుచీ వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం శ్శుచిగ్ం హి నో మృధ్య
రగ్ం | శుశిభ్యః ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయన్పుచిజన్మాన
శ్శుచత్తుః పావకాః. 106

మం| అగ్ని శ్శుచిప్రతతను శ్శుచి ర్వివ్ర శ్శుచిః కవిః శుచీ రోచోత
ఆహుతః 107

మం| ఉతగ్ం శుచయ స్తవ శుకా భ్రాజంత ఉరతే. తవజ్యోతీగ్ం
ష్యర్చతుః 108

మం॥ మిత్రుడగు సూర్యభగవానుని నమస్కారముల చేతను హవిస్సుల చేతను సేవించి సమృద్ధి పొందుచున్నాము. ఆ మిత్రుని శ్రేయస్సు మాకు కలుగు గాక. అనురాధా నక్షత్ర దేవతలను హవిస్సుచే వర్ధిల్ల చేయుచు వీరులగు పుత్రులతో గూడ నూలు వత్సరములు జీవించెదము. 104

మం॥ గాయత్రి, త్రిష్టుప్, జగతి అను మూడు ఛందస్సులును ప్రాత స్పవన, మధ్యందిన సవన, తృతీయసవనము అను మూడు సవనములును స్వర్గమర్త్యపాతాళము అను మూడులోకములును దేవతలకు సమృద్ధి కరమైన వస్తువులు. మూడు తెల్ల తెల్లనిరేఖలతోనున్న శలతీ మృగరోగము లచే కేశవనము చేయదగిన జనుడు సమృద్ధియందును పరాక్రమమునందు ఈమూడులోకములను ప్రతిష్ఠ పొందుచున్నాడు.

(ఎడమ కుడిచేతులతో దక్షిణోత్తర కలశములను ఒక్కసారిగా గ్రహించి)

యజమానుడు:- సమృద్ధిని మీరు పలుకుదురుగాక.

పురోహి:- సమృద్ధియగుగాక. సమృద్ధియగుగాక. (ముఖముతో సమముగా పైకెత్తి) శుభమగుగాక. పుణ్యాహ సమృద్ధియగుగాక. నూతేండ్లు పూర్తియగుగాక. గోత్రాభివృద్ధియగుగాక, శాంతియును ఘోష్టియును ఆగుగాక. మిగుల శుభమగుగాక మరల గోత్రాహ్వానులకు శుభమగుగాక, వర్షసంపతనగుగాక.

(ఇట్లని యుదకము క్రిందనుంచి)

మం॥ ఓ మరుత్తులాతా! మీకు పరిశుద్ధమైన హవిస్సులిచ్చుచున్నాను. పరిశుద్ధులైన మరుత్తులతోను హింసా రహితమగు కర్మను సంపాదించుచున్నాను. యజ్ఞనిర్వాహకులును పరిశుద్ధులును ఇతరులను పవిత్రము చేయు మరుత్తులు, యజ్ఞముచేత పత్యఫలమును పొందిరివ బడిరి.

మం॥ మిక్కిలి పరిశుద్ధమైన వ్రతముగల పరిశుద్ధుడైన విప్రరూపుడైన శుచియు కవియునగు నన్నీ ఆహుతులను పొంది ప్రకాశించుచున్నాడు.

మం॥ ఓ యగ్ని! పరిశుద్ధమైన నీ తేజస్సులు పైకి వెడలుచున్నవి. పూజించు జనులు నీశోకస్సులను పొందుదురు. 108

మం! వీతోయతోన్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా శుద్ధై రుక్తై
ర్వావృద్ధ్యాంసం శుద్ధ ఆశేర్వాం మమత్తు. 109

మం! ఇంద్రశుద్ధో న అగహి శుద్ధ శుద్ధాభి తూతిభిః శుద్ధోరయిం
నిధారయ శుద్ధో మమది సోమ్య!! 110

మం! ఇంద్రశుద్ధో హి నో రయిమ్ శుద్ధో రత్నాని దాశుషే శుద్ధో
వృత్రాణి జిష్ను సే శుద్ధో వాజం పిషానసి. 111

మం! బ్రాహ్మణే వ్యమృతగ్ం హితమ్. తేన ధేవాః పవిత్రేణ
ఆత్మానం పునతే సదాః తేన సహస్ర ధాతేన పావమాన్యః పునంతు
మా ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ శతోద్యామగ్ం హితన్యాయమ్. 112

తేన బ్రహ్మ వినోవయమ్ పూతం బ్రహ్మపునీ మహి ఇంద్రస్సు
నీతి వహ మా పునాతు. సోమ స్వస్త్వావరూణ స్సమీక్ష్యా యమో రాజా
వ్రమృణాభిః పునాతు మా జాతవేడా మోర్జయంత్యా పునాతు. 113

(ఇతి మార్దనం కృత్య)

ఓ మునులారా! మీరు శీఘ్రముగా ఇంద్రుని పొందుడు, పరి
సామముతోను శుద్ధమైత్ర స్తోత్రముతోను శుద్ధుడైన యింద్రుని
ము. వర్ధిల్లుచున్న యింద్రుని శుద్ధమైన సంబంధముగల సామము
సంతోషపెట్టుగాక. 109

ఓ యింద్రుడా! శుద్ధుడవైన నీవు మాదగ్గఱకు రమ్ము. పరి శుద్ధమైన
సోమముతో శుద్ధుడవగుము, శుద్ధుడవై ధనము నిమ్ము, శుద్ధుడవై సోమ
నకు అర్హుడవై సంతసింపుము. 110

ఓ యింద్రుడా! శుద్ధుడవైన నీవు మాకు ధనమిమ్ము, శుద్ధు
నీవు హవిస్సర్పించెడు యజమానునకు రత్నములిమ్ము. శుద్ధుడ
వు విఘ్నకారులగు శత్రువులను పోగొట్టుచున్నావు. విఘ్నకారులగు
లను జంపు పాపము మాసామములచే పోవగా శుద్ధుడవై నీవు
అన్నము ఇప్పింప గోరుచున్నావు. 111

బ్రహ్మ అసగా వేదము దెలిసిన బ్రాహ్మణులందు అమృత ముంచ
దేవతల విపవిత్రముచే ఎల్లపుడు తమదేహము శుభవిత్ర
చ్చకొనుచున్నారో అసాధనముచేత పవమాన సంబంధములైన
నన్ను పవిత్రము చేయుగాక. 112

పము ప్రజాపతి సంబంధమైనది. నూలు నాడులకు స్థానమైనదర్భ
డినది పాపముపోగొట్టు బంగారముచేనిర్మింపబడినది. అపవిత్రము
హ్మవిదులమైన మేముఅదివఱకే పవిత్రమైన బ్రహ్మమును తుణియు
ర్తిమొనర్చుచున్నాము. ఇంద్రుడు (సునీతిదేవతతో) ముత్తి ఫలము
కేవతతోగూడ నన్నుపవిత్రుని జేయుగాక. సోముడు (స్వస్తిదేవతతో)
దేవతతో గూడ నన్నుగాపాడుగాక. వరుణుడు (శమీరీదేవతతో)
యరాలగు దేవతతో గూడ యముడు మృత్యు దేవతతోగూడ నన్ను
గాక. అస్సము (ఉర్జయంతీ దేవతతో) పాలు మొత్తలగువానిని
ందించు దేవతతో గూడ నన్ను గాపాడుగాక. 113

(అని మార్జనముచేసి)

మం॥ ప్రాచ్యం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ దక్షిణాయాం దిశి
మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ ప్రతిచ్ఛ్యాం దిశి గృహః పశవో మార్జ
యంతామ్. ఉదీచాం ది శ్యావ ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్
ఉర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞః సంవత్సరో యజ్ఞవతి క్కార్జయంతామ్ 114

ఏతేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో జానా నామభ్యశ్రీ
లక్ష్మీనారాయణో మామ హేశ్వరాది త్యాది నవగ్రహ స్వరూపేభ్య
శ్రీనారాయణోమా మహేశ్వరాది త్యాది నవగ్రహ ప్రీత్యర్థ్యం స్వస్తి
పుణ్యాహవాచనమంత్ర జవదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమిత హిరణ్యం
తుభ్య మహం సంవదదే న మమ. 115

మం॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్వావేళో అశమీవో (నీరోగ)
తవానః యత్వే మహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శంన ఏది ద్విపదే
శం చతుష్పతే. 116

మం॥ వాస్తోష్పతే గృయాసగ్ం సదా తే న క్షీమ హిరణ్యయా
గాతుమశ్యా అవః క్షీమ ఉతయోగ వరం నోయూయం పాత స్వస్తి బి
న్ననానః. 117

మం! తూర్పుదిక్కున ఋత్విక్వరూపులైన దేవతలు నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. పడమర దిక్కున మానాభిమానులగు పితృదేవతలు నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. పడమర దిక్కున గృహభిమానులగు పశ్వభిమానులగు దేవతలు నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. ఉత్తరపు దిక్కున. జలదేవతలును ఓషధి దేవతలును నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. పైదిక్కున సంవత్సరాభిమానియగు దేవత యుయుజ్జదేవత యును నన్ను పవిత్రుని జేయునుగాక.

114

మం! నానాగోత్రములు గలవారును, వివిధనామములు గలవారును శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ పార్వతీ పరమేశ్వరుల సూర్యుడు మొదలైన నవగ్రహముల స్వరూపముగల వారును అయిన యీబ్రాహ్మణులకు శుభమైన పుణ్యాహవాచన మంత్ర జపదక్షిణను మనస్సుతో నాయుత్పాహమునకు అనుగుణముగా హిరణ్యమును ఇచ్చెదము. ఇది తిరిగి నేను పుచ్చుకొనము.

115

మం! గృహరక్షకుడగు నోదీవా! నీవు మమ్ములను నీవారినిగా దెలిసికొనుము. మాకు మంచి నివాసము ఇచ్చువాడవై యీ యింటరోగము లేకుండును జేయుదువుగాక, నిన్ను యాచించెడి ధనమును మాకిమ్ము. మా పుత్ర పౌత్రులకు సుఖమిమ్ము. మా చతుష్పాజ్ఞంతువులను అవు మొదలగు వానికి సుఖము గూర్చుము.

116

మం! ఓగృహ రక్షక దేవత! సుఖము గూర్చు రమనీయమైన ధనము గల నాచేత పొందదగిన స్థానములో మేము చేరుచున్నాము. మా క్షేమ మందును యోగమందును సమర్థుడవగు నీవు మాయొక్క శ్రేష్ఠమగు ధనమును గాపాడుము. నీవెప్పుడు మమ్ము శుభములతో గాపాడుము.

117

మం! అమీ (రోగ) వహా వాస్తోషవితే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్. సఖా
సుశేవ ఏధి నః శుభగ్ంశుభమ్. 118

మం! స్వస్త్వ యనం తార్క్ష్యమరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతా
నామ్ ఆనురఘ్ను మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశోనావ మివారుహేమ 119

మం! అంహో ముచ మాంగిరసం గయంచ స్వస్త్వాత్రేయం మనసా
చ తార్క్ష్యమ్ ప్రయతపాణి శృరణం వ్రవద్యే స్వస్తి సంభాధే స్వయభం
నో అస్తు॥ శుభగ్ం శుభమ్.

ఓం తత్సత్

పుణ్యాహ వాచనం సమాప్తం

- 0 -

ప్రాయశ్చిత్తం

అశేషేహ వరిష న్మదీయాం విజ్ఞాపనా మవధార్య మయా సమర్పితాం
ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యధోక్త దక్షిణా మివస్వీకృత్య మమ కుమారస్య
జన్మాభ్యాసాది(జన్మప్రభృతి)చోలోపనయనపర్యంతం మధ్యేషంభావి తానాం
పాపానాం సవర్ణాసవర్ణధాత్రి జనయిత్రి ప్రప్సృత్యనేక స్తన్యపాన నిజస్తనక
పాన సజాతీయ విజాతీయ సహచర క్రిడాసల్లాప సంస్పర్శన-తిష్ఠన్ముత్ర
పురిషోత్పర్జనాదీనాం తత్తత్కాలే శౌచాభావ ప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషా
ణామపనోదనార్థం పూర్వ పూర్వ కర్మాతి క్రమదోష నిర్హరణార్థం
ఉత్తరోత్తర కర్మద్విజాధికార యోగ్యతాఫల సిద్ధ్యర్థం చతుర్వింశత్య

హరక్షక దీధతా! రోగములను పోగొట్టు నీవు సర్వరూపము
మాకు సఖుడవై నుఖమిచ్చువాడవు కమ్ము. శుభము
గాక.

118

ములకు స్థానమును, గొప్పవాడును, దేవతలలో పక్షి రూపు
ములలో రాక్షసుల జంపు నట్టియు, ఇంద్రమిత్రుడును, అరి
గొట్టు నట్టియు తార్క్కుని సేవించుచు గొప్ప కీర్తిని నావనువలె
న్నాము.

119

ము విడిపించునట్టి యంగిరుని కొడుకైన గయుని, అత్రే
యని అంజలి బద్ధుడవై మనసుచే శరణు పొందు చున్నాను
ములందు నిర్భయత్వమును శుభమును అగుగాక. శుభము

120

ఓం తత్సత్.

ఇది పుణ్యాహవాచనము.

- ౦ -

ప్రాయశ్చిత్తము

యీ యాశేష పరిషత్తు నా మనవిని అవధరించి నాజే
పరిషద్దక్షిణను యథోక్త దక్షిణగా స్వీకరించి నా
స్థమొదలు చొలోవ నయనముల వఱకు సంభవించిన పాప
సవర్ణలగు పెంపుడు తల్లుల యనేక స్తన్యపానములు తల్లి
లు సజాతీయవిజాతీయ సహచరులతో క్రిడాసల్లాపములు
చుండి మూత్రము విడచుట మలవిసర్జన చేయుట మొద
లూ కాలములందు శౌచము లేకుండుట మొదలగు సర్వ
పుటకొఱకు పూర్వ పూర్వకర్మలను ఆతిక్రమించు దోష
పుటకొఱకు ఉత్తరోత్తర కర్మ ద్విజాధికార యోగ్యతా

క్షరమంత్రోచ్ఛాశణ ద్విజాశ్రమాధి కారయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం త్రీలక్ష్మీ
 నాకాయణ ముద్దిశ్య ప్రీత్యర్థం ఇమాం సౌవర్ణిం శాస్త్రీయాం పరిషద్దక్షి
 ణాం యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య . . . మా మనుగృహ్ణంతు భవంతః
 అన్యకుమారస్య . . . గోత్రోద్భవస్య . . . నామధేయస్య। దంతజనన
 ప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్న వర్యంతం సంభావితేభ్యః పాపి భ్యోఽయం
 కుమారోముక్తో భూయాత్ విముక్తో భూయాత్। ఉపనయానాది కార సిద్ధి
 ర్ఙ్స్త్రితి భవంతో బ్రువందు॥ ఉపనయనాదికార సిద్ధిరస్తు.

అ థ ఉ ప న య న ॥

ఆచార్యః:-

వీతాన్తంత్రం కాలమనాశ్రమిణోఽస్య కుమార స్వాశ్రమాధికార
 సిద్ధ్యర్థ్య మథ్యయన సంపాదనార్థ మాయుస్తేజో యశశ్రీ పృష్ఠి కామ్యాభి
 సృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగం సకల వేదాధ్యయ నాధ్యాపన తత్తత్ప్రతిపాద
 నార్థం చతుర్వింశత క్షర మంత్రోచ్ఛారణద్విజాశ్రమాధికారయోగ్యతా సిద్ధ్య
 ర్థం ఇమం కుమారం . . . గోత్రం . . . శర్మాణం కుమారముపనేష్య
 (ఇతి సంకల్ప్య) ఉపనయనం వసంతే ఆగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య కౌపినాచ్ఛా
 న్నం కృతశౌచం కుమారం దక్షిత ఉపవేశ్య న్యయ ముత్తరత ఆసీనః
 (పాణానాయమ్య) ఓంభూః ఓంభువః ఓంసువః ఓంమహః ఓం తత్సవితు
 ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి యోధియో నః ప్రచోదయాత్ శుభతిథౌ
 మమ కుమారస్యాయుష్మాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాంగత్వేన కర్మాదౌరక్షార్థం
 రక్షాబంధనం కరిష్యే. రక్షాబంధ దేవతాభ్యో నమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడ
 శోపచార పూజాం సమర్పయామి.

అము సిద్ధించుటకొఱకు శ్రీలక్ష్మీనారాయణుల నుద్దేశించి. ప్రీతికొఱకు
అంగారు శాస్త్రీయ పరిషద్దక్షిణను యథోక్త దక్షిణగా స్వీకరించి నన్ను మీరు
అనుగ్రహింతురుగాక కుమారునికి గోత్రమందుపుట్టిన . . . పేరుగల పండ్లు
పచ్చినది మొదలు ఉపనయన శుభలగ్నము దాక సంభవించిన పాప
మొలనుండి ఈ కుమారుఁడు ముక్తుఁడగుగాక. ఉపనయనాధికారసిద్ధి
యగుఁగాకయని మీరు వలుకుదురుగాక. ఉపనయనాధికార సిద్ధి యగుగాక.

ఉపనయనము

కాచార్యుఁడు:-

ఇంతకాలము వఱకు ఏయాశ్రమమును లేని యీ బాలునికి అశ్రమ
స్వకారము చేయు నధికారము సిద్ధించుటకు విద్యను సంపాదించుటకు
అయువు, తేజస్సు, కీర్తి, సిరి, పుష్టి మొదలగు కోరికలభివృద్ధి పొందుటకు
కర్మములు అపొంగములతో గూడిన వేదములను చదువుటకు చదివించు
చుక్కు ఆయా సంగతులను బోధించుటకు ఇరవైనాలుగక్షరముల మంత్రము
లకుటకు, ద్విజ్వాశ్రమధికార యోగ్యతసిద్ధించుటకు ఈ బాలుని . . .
గోతుని . . . శర్మను ఈ బాలుని (గురువుపక్షమున) నా(బ్రహ్మ)దగ్గఱకుఁ
కెర్పుదును. (అని సంకల్పించి) వసంతఋతువులో ఆగ్నివత్తిష్ఠచేసి ఉప
నయనము చేయవలయును. కొవ్వినము ధరించి శౌచకర్మ యాచరించిన
కుమారుని గుడిపై పునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి తాను తండ్రి ఉత్తరముగఁ
కూర్చుండి ప్రసాదాయామము చేసి ఓంభూః . . . (అని జపించి) శుభ
అధియందు తండ్రి:- నా కుమారునికి అయువు అభివృద్ధియగుటకు ఉప
నయనమున కంగముగాఁ గర్మలకు మొదట రక్షణకోసము రక్షాబంధనము
కట్టుదును. రక్షాబంధన దేవతలకు నమస్కారము, ధ్యానము అవాహనము
మొదలగు పోడశోపచారములతో పూజింతును.

మం! విశ్వేత్తా తే వవశేష ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్ర
 సున్యతే! పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్చ రథా యద్దిషి
 బంధనే రక్షా బంధ ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు (ప్రాణానాయమ్య)
 మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే
 ముహూర్తే శ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్యబ్రహ్మణః
 ద్వితీయపరార్థే శ్వేతవరాహ కల్పే . . . వై వస్వత మన్వంతరే . . . కలి
 యుగే . . . ప్రథమపాదే . . . జంబూద్వీపే భరతవర్షే— భరతఖండే . . .
 మేరోర్ధక్షిణ దిగ్భాగే . . . శ్రీశైలస్య . . . ఆగ్నేయప్రదేశే కృష్ణా కావేర్యోః
 మధ్య దేశే శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ . . . అస్మిన్వర్త
 మాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన . . . సంవత్సరే . . . ఆయనే . . . ఋతౌ
మాసేపక్షే... తిథౌ.... వాసరే.... శుభ వషత్రే.... శుభయోగే.... శుభ
 కరణ ఏపం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ మమృక్షుమాంస్యాయుష్యాభి
 వృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం పరమ
 పవిత్ర యజ్ఞోపవీత దారణం కరిష్యే! యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యో నమః
 ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి సుజనాయజ్ఞోప
 వీతం స్పృశేయః (అచమ్య) కేశవాయ నమః . . శ్రీకృష్ణాయ నమః.

౧) ఓ యింద్రుడా! నీవు యజ్ఞములందు సోమరస మిచ్చెడి యజ
నుని కొఱకు ఏకర్మలు చేసితివో ఆ కర్మలు చెప్పందగినవి. అంతము లేని
పరావత్తు ఆను పేరుగల శత్రువునకు సంబంధిన ధనమును శరభుడు
పేరుగల ఋషికొఱకు అధికముగా సంపాదించునట్లు చేసితివి ఈ రక్ష
ధన ముహూర్తము శుభముహూర్త మగుఁగాక.

ప్రాణాయామము చేసి వాపావమును నశింపఁజేయుట మూలమున
సరమేశ్వర ప్రీతికొఱకు శుభమైన చక్కని ముహూర్తమందు శ్రీమహా
విష్ణుయొక్క యాజ్ఞచేఁ బ్రవర్తించుచున్న యిప్పటి బ్రహ్మయొక్క
డవ పదార్థమందు శ్వేతవరాహ కల్పమందు వైవస్వతమన్వంతరమందు
యుగమున మొదటిపాదములో జంబూ ద్వీపమున భరతవర్షమున
తణండమున మేరు పర్వతముయొక్క దక్షిణదిగ్భాగమందు శ్రీశైలము
...దిక్కున ... సదులకుఁధ్యవ్రదేశమున శుభమైన యింటిలో
సప్త దేవతా బ్రాహ్మణుల దగ్గఱ ఇప్పుడు జరుగుచున్న వ్యవహారము
నున్న చాంద్రమానముచే వచ్చిన సంవత్సరమున ... అయనమందు
శువులలో మాసములో క్షమున ... శిథిలాఁడు రోజులు శుభ
త్రతమందు శుభయోగమందు శుభకరణమునందు ఇట్టి గుణ విశే
యలతోఁ గూడిన శుభతిథియందు నాకుమారునకు ఆయురభివృద్ధి కొఱకు
త స్మార్త నిత్యకర్మలను జేయు యోగ్యత సిద్ధించుటకుఁ బరమ పవిత్ర
యజ్ఞోపవీతమును ధరి చెదన. యజ్ఞోపవీత దేవతలకు నమస్కా
ర ధ్యానము, ఆవాహనము, మొదలగు షోడశోపచార పూజలను సమ
పఠము. (సజ్జనులు యజ్ఞోపవీతమును ముట్టుకొనవలయును.) (ఆచమ
ను చేసి) కేశవునకు నమస్కారము. శ్రీకృష్ణునకు నమస్కారము.

మం॥ యజ్ఞోపవీతం వరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్,
ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతి ముచ చ భర్త యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥

(పునరాచమ్య) కేశవాయ నమః. శ్రీకృష్ణాయ నమః యజ్ఞోపవీత
ధారణ ముహూర్తస్సుచ హూర్తోఽస్తు, అథ నాందిసమారాధనం కుర్యాత్
ఆచమ్య, ప్రీత్యర్థం మమ కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయ
నాంగభూతం నాందికోభన దేవతాప్రీత్యర్థం నాందిసమారాధనం కరిష్యే
తదంగత్వేన బ్రాహ్మణ్యభాజం కరిష్యే. శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మ
ణస్య ఇద మాసనం సుఖాసనం ఇద పాద్యం సుపాద్యం.

శ్లో॥ నమో స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే
సహస్ర పాదాక్షి శిరోరు బాహవే
సహస్ర మే పురుషాయ శాశ్వతే
సహస్రకోటి యుగధారిణే నమః

శ్రీమహావిష్ణో రాజ్యయా ఆయం వో గంధః సుగంధః గంధ
ద్వారాం శోభనమస్తు. వస్త్రాదికందద్యాత్. ఏవం బ్రాహ్మణాన్
సంపూజ్య, నాంది శోభనదేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు
అమృతోపస్తరణమసి. వీత్యర్థం నాంది శోభన దేవతాస్సు ప్రీతా...
భవంతు.

శ్లో॥ కుమారభుక్తి కాలేతు గాయత్రీంసమ్మదీరయన్
అచార్యస్త్వయ మేవాత్మం ప్రోక్షయేద్దితి శౌనకః॥

సుం! యజ్ఞోపవీత మతివవిత్రంబు, అదిఁ బ్రజాపతి. కదిసహజ మయ్యె, యజ్ఞోపవీత మాయుష్య మదిదాల్చి మతిశౌచబలము లతితేజ మిడుత. తిరిగిఆచమనముచేసి) కేశవునకు నమస్కారము శ్రీకృష్ణునికి నమస్కారము. యజ్ఞోపవీతము ధరించు ముహూర్తము శుభ ముహూర సుగుఁగాక.

పిదప నాందీ సమారాధనము చేయవలెను. ఆచమనము చేసి . . . త్రికొఱకు నా కుమారుని యాయువు వృద్ధిపొందుటకొఱకు ఉపనయనమునంగమైన నాందీ సమారాధనమును నాఁదీ శోభన దేవతల ప్రీతికొఱకు యుదును. దానికంగముగా బ్రాహ్మణులను పూజింతును. శ్రీమహావిష్ణు వ్యరూపుఁడైన బ్రాహ్మణులకు ఆనన మిదిగో! ఇదిగో పాద్యము!

దండము నీ కవంతునకు దండము నీకు సహస్రమూర్తికిన్
దండము వేలచేతులు పదాలు కన్నుల్ తల లుండువానికిన్
దండ మనంతనామునకు దండము శాశ్వతుఁ డైనవానికిన్
దండము వేలకోట్లు యుగధర్మములన్ ధరియించువానికిన్.

శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క యజ్ఞచే ఇదిగో మీకు గంధము
గంధ మిదిగో గంధమే. 123

వస్త్రాదులను ఈయవలయును. ఇట్లుబ్రాహ్మణులను పూజించి
అదిశోభన దేవతా స్వరూపు లగు బ్రాహ్మణులారా! (మాకు) అమృత
గుఁక. అమృతమున కాధారమైనదానవు . . . ఏతఫలము . . .
నాందీశోభనదేవతలు సుప్రీతులై వరమిచ్చు వారగుకురుగాక, (కుమారుని
జన సమయమందు గాయత్రిని జపించుచు ఆచార్యుండు స్వయముగానే
న్నను ను వడ్డింపవలెనని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

క్షౌరలవణవర భోజనం

వటు రక్షార లవణం నప్రాణాహుతి ముత్తమం ఏకో భుంజీత హితో
వ్రతే వ్రత మపీడయన్ | అర్వాజ్మంత్ర క్రియాయాశ్చ మాతాచ సహభోజ
నం సహశబ్దస్తు శాస్త్రార్థ మేకపఠక్తౌ తు భోజనం. మాత్రాసహకుమారంభోజ
యేత్ (అచమ్య) పరిషేచ నావోశన ప్రాణాహుతి సహితం క్షౌరలవణ వర్జం
కుమారంభోజయిత్యా (అఘుభోజనం) (స్నాత్వా అచమ్య) కుమారస్య
శరీరశుద్ధ్యర్థ్య కర్మణః పుణ్యాహం కుర్యాత్, ఓం కర్మణః పుణ్యాహం
భవంతో బువంత్యిత్యాది పత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్.

ఆయుర్వృద్ధ్యై కేశవపనం

ఉష్ణేన వాయు వితియజుషాః - (ఉష్ణో శ్శీతాస్స్వత అవతనీయ)

మం! ఉష్ణేన వాయుహుదకేనే హ్యతితిః కేశాన్ వవతు (ఉష్ణోదకంనినీయం
(అవఉంధం త్వితి తుమారస్య శరీర ఉనత్తి.) 12

మం! అవ ఉందంతు శీవసే డీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే జోక్చసూర్యం
దృశే, (యేనావపదితి చతస్పథిః పృథిమంత్రం పృథక్షిణం పథిదిశం వవతి

కారము ఉప్పు లేనిభోజనము

వటువు కారము ఉప్పువిడిచి ప్రాణాహతులతో పాటు ఉత్తమమైన
కారమును, ఒక్కఁడేయుండి ఈ వ్రతమందు వ్రతభంగము లేకుండ
మంత్రకర్మల దగ్గరగా తల్లితోపాటు ఏకవంక్తిలోఁ కూర్చుండి భుజింపవల
యును. (అని శాస్త్రము) తల్లివంక్తిలో గుమారుని భుజింప జేయవల
యును. (అచమనముచేసి వరిషేచనము, ఆపోఽశనముప్రాణాహతులతో
పాటుఉప్పుకారములు లేకుండ కుమారుని భోజనము చేయించి) (స్వల్పభోజ
ము) స్నానము చేసి అచమనము చేసి కుమారుని శరీరవరిశుద్ధికై కర్మ
లనఁ బుణ్యమైన రోజును చేయవలయును. (వటువులతో భోజనము
జ్ఞించునాచారము కుమారునికి ఉప్పుకారము మాన్పించునలవాటు చేయిం
టకే.) ఓం, కర్మవలనఁ బుణ్యమైనరోజు ఆయినది గాన అట్లు మీరువల
దురుగాక మొదలగువని భార్యస్నానము వఱకు చేయవలయును.

ఆయువు వృద్ధికొరకు కేశ వపనము

ఈ క్రింది యజుర్మంత్రముతో (గోరువెచ్చని పరిశుద్ధమైన నీరుతెచ్చి)

౦౧ ఓవాయువా! ఉష్ణోదకముతో రమ్ము. అదితి దేవతకేశ వపనము
యుఁగాక. (ఉష్ణోదకము తెచ్చి) (ఆన ఉదంతు అను మంత్రముచే
మారుని శిరస్సును తడుపును.)

౦౨ దీర్ఘాయువై న జీవనముకొఱకు తేజస్సుకొఱకు దీర్ఘకాలము సూర్యుని
ఁజూటకొఱకును ఉదకములు కుమారుని శిరస్సును తడుపును గాక. (యేనా
వత్ అనునాలిగిరిచే వ్రతి మంత్రమును వ్రతదిక్కును కేశవ పనము
యును.)

మం॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్
 తేన బ్రహ్మణోఽవపత్తేనేద మస్యాయుష్మాన్ జరదష్టర్యథాసదయః
 నారాయణశర్మా (ఇతిపూర్వతో వపతి) తాన్కేశాన్ శక్పత్సిందే
 నిధాయ, అపఉపస్పృశ్య, త్రీన్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ యత్క్షురేణో
 ప్రథమం వసంతంఆచార్యంమాతా ఆమ మంత్రీయతే. 12

మం॥ యత్క్షురేణ ఆర్చయ తానుపేశశా వస్త్రావపిసికేశాన్, శుంధి శిః
 మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః, తేనతే వపామి నారాయణశర్మన్. 12

మం॥ యేనపూషాబృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాయుషే అవ వ
 తేనాస్యాయుషే వపసాశ్లోక్యాయ స్వస్తయే (ఇతి దక్షిణతోవపతి
 తాన్కేశాన్శక్పత్సిందే నిధాయ అవ ఉవ స్పృశ్య పునస్త్రీన్త్రై
 దర్భానంతర్ధాయ. 11

మం॥ యేన భూయ శ్చరాత్యయం జ్యోక్చ వశ్యాతి సూర్యం తేన
 స్యాయుషేవవ సాశ్లోక్యాయ స్వస్తయే ఇతి వశ్చిమ తోవవ
 తాన్కేశాన్ శక్పత్సిందే నిధాయ అవఉవస్పృశ్యపున స్త్రీన్త్రై
 దర్భానంతర్ధాయ 11

మం॥ యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్య చాయుషేఽవవత్ తేన
 వపామి నారాయణ శర్మన్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమః
 ఆసాః (ఇత్యుత్తరతోవపతి) తాన్కేశాన్ శక్పత్సిందేనిధాయ
 ఉపస్పృశ్య. (ఉప్తాయ కేశాని త్నైదుంబరమూలే దర్భస్తః ఖే
 నిదధాతి.) 11

ఏకత్తిచే విద్వాంసుడైన సూర్యుడు) సోముని రాజైన వరుణునికి పాపనామ చేసెనో దానిచే ఓ బ్రాహ్మణులారా! ఈ యాయుష్యంతుడైన యణశర్మ జీర్ణాశనుడై అగునో ఆవిధముగా ఈబాలుని కేశములను ర్తి కొఱకు శుభము కొఱకు పాపనామ చేసెదను. (అని తూర్పువై పునము చేయును.) ఆ కేశములను మట్టిప్రమిదయంచి, నీరుముట్టకొని పుదర్భలను వాటిపై గప్పి యత్క్షురేణ యనుమంత్రముచే పాపనామ అచార్యుని అనుసరించి తల్లి అను మంత్రించును.

ఎప్పుడైతే నీవు వాడియైన యందమైన కత్తితో కేశములను పాప చేయుచున్నావో అప్పుడు శిరస్సును శుద్ధము చేయును. ఇతని యువు తగ్గింప కుండువుగాక. ఓనారాయణశర్మా దీనితో నీ కేశములు పాపము చేయుదును.

127

దేనిచే సూర్యుడు బృహస్పతికి, అగ్నికి, ఇంద్రునికిని అయువు పాపనామచేసెనో దానిచే ఈతని యాయువు కొఱకు సత్కిర్తి కొఱకు ము కొఱకు పాపనామ చేసెదను. (అని దక్షిణమున పాపనామ చును. ఆ కేశములను మట్టి ప్రమిదయందు ఉంచి, నీరు స్పృశించి ల మూడు దర్భలను వాటిమీదఁగప్పి.

128

- ఏ కర్మచే దిరిగి చరించునో దీర్ఘకాల మితడు సూర్యునిచూచునో చేతని యాయువుకొఱకు సత్కిర్తి కొఱకు శుభముకొఱకు కేశ ను పాపనామ చేయుచును. (అని పడమరగా పాపనామచేయును. కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరుస్పృశించి తిరిగి మూడు ాడు దర్భలను వాటిమీదఁగప్పి.

129

- దేనిచే సూర్యుడు బృహస్పతికి, అగ్నికి, ఇంద్రునికిని అయువు పాపనామ చేసెనో దానిచే ఈతని యాయువు కొఱకు సత్కిర్తి కొఱకు ము కొఱకు పాపనామ చేసెను. దానిచే నేను ఓ నారాయణశర్మా! పాప చేయుదును. అయువు చేతను వర్చస్సు చేతను దీర్ఘకాలము ల మనస్సుగల వాడవగుము (అనియుత్తరముగా పాపనామ చేయును కేశములను మట్టి ప్రమిద యందుంచి నీరు స్పృశించి ఉప్తాయకేశాన్ మంత్రముచే ఓదుంబర మూలమందుఁగాని, దర్భస్తంభ మందుఁ ఉంచుచున్నాఁడు.)

130

మం॥ ఉప్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితాసోమో
అగ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్య వింద న్నంతరా ద్వావా
వృథివీ అవస్సువః 131

వపనానంతరస్నానం

క్షురం వ్రజ్జాశ్య నిదధాతి అథకుమారం స్నవయిత్వా స్నాత మగ్నే
రవసమాధానాది పాత్ర ప్రయోగకాలే 132

శ్లో॥ పాత్ర ప్రయోగే తు కుశాంబు కూర్చ
వస్త్రాశ్చ దండాజిన మేఖలాశ్చ
దై వాని పాత్రాణి నియుజ్య వశ్చ
ద్యుంజీత చామూని సహోవనేతా. 133

అగ్ని మిథ్యా! ఓం భూర్భువస్సువరోమ్. చత్వారిశృంగా
షట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్ ఇంద్రాయేదం. ఏకం ద్వే-

త్రీణి. చత్వారి అగ్నయే స్వాహా ఉత్తరార్థ పూర్వార్థే అగ్నయ
ఇదం ఏకం ద్వే త్రీణి చత్వారి.

సోమాయ స్వాహా. తతః కుమారమాయుర్ధా ఇతిపాలశీం సమిధ
ముత్తర యాఽఽధావ్య 134

మం॥ ఆయుర్ధా “దేవజరసం” గృణానో ఘృతవ్రతీకో ఘృతప్యష్టోనా
ఆఘ్నే ఘృతం పిబ న్నన్యతం చారుగవ్యం పితేవ పుత్రం జరసే
నయేమేమమ్ అధేహి అగ్నయ ఇదం.

0:- బృహస్పతియు, సవితయు సోముడును, అగ్నియు రాజైన
ని యొక్క కేశములను వపనము చేసి భూమ్యాకాశముల మధ్యను
క్షమందును, స్వర్గమందును, వారి వారి నిధులను అనేక విధములుగా
రి.

131

వపనము పిదప స్నానము

(కత్తిని కడిగియుంచును, పిదపకుమారుని స్నానము చేయించి
ముచేసిన యా కుమారుని అగ్ని యొక్క యువసమావధాన పాత్ర
గాగ కాలమందు— పాత్ర పయోగమునందు దర్భలు, నీళ్లు కూర్చలు,
దండము, చర్మము, మేఖలలును, నియోగించిన పిదప ఈ దైవత
లను ఉపనయనము చేయించువాఁడు కూర్చవలయును.

(అగ్నిని మండించి) ఓం భూర్భువస్సుర్లోవకములు ఓం కార రూప
నవి నాలుగు కొమ్ములు.....

అనిషట్పాత్ర పయోగమును చేయవలయును. ఆఘారావాఘార
అని దర్శపూర్ణమాసల యందువలె

ఇది యింద్రుని కొఱకు ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు (అగ్నియే
*) అగ్ని కొఱకు బాగుగా హోమము చేయబడుఁగాక. ఉత్తరార్ధ.
స్వర్గముల మందు ఇది యగ్ని కొఱకు. ఒకటి, . . . నాలుగు. సోముని
ఆహుతి ఈయఁబడుఁగాక. (సోమాయస్వాహ). (తరువాత కుమా
ఆయుర్ధా అను మంత్రముచే మోదుగు సమిధను ఉత్తర దిక్కుగా
వి.)

133

. ఓ అగ్ని దేవ! ఆయుర్దాత మాస్తుతిని గ్రహించి దీప్తా వయువుఁడవై
వృష్ణుఁడవై అమృత మైన రుచికరమైన గోఘృతమును దాగుచు
ని తండ్రివలె వీనిని ముసలితనము

అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదఽఽతిష్ఠే త్యక్వాస మాస్థాన్య. 134

అశ్మారోహణం

మం॥ అతిష్ఠేమ మశ్వాస మశ్మేవ త్వం స్థరో భవ ఆభితిష్ఠ పృతన్యత
స్సహస్వ పృతనాయత॥ కుమారస్యైవ హోమంఽర్చత్వం న తు
మంత్రోచ్ఛారణం స్వాహాకారం ఆదేహీతి బ్రూయాత్ 135

శ్లో॥ స్వాహాకారో నచాయుర్థా ఇత్యత్ర సమివాహృతీ
ఆదేహీత్యేవ మంత్రాంతే వటు మధావయే ధ్గురుః॥ 136

రేవతీస్త్వీతి ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య (శీతవాతోవశమనాయ
మౌంజ్యజినధారణం) ఓం ఖూః శుభతిథౌ అస్య కుమారా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్టోవశమనద్వారా దేహాలంకరణార్థం
సూతన వస్త్ర మౌంజ్యజిన దండధారణం కరిష్యే (ఇతినంకల్ప్య) 137

మం॥ రేవతీస్త్వావ్యక్షణ నక్ష్త్రతికా శ్చాకృందగ్నిస్త్వా దియోన్వయ
న్నవగ్నా అవృంజన్ త్వహస్ర మంత్రాగ్ంఽభిత్ ఆయచ్ఛన్. 138

దీర్ఘాయువును బొందించును. గ్రహించుము. అగ్ని కొఱకు
(పిదప నగ్నికి ఉత్తరముగా కుడికాలుంచుము. అని (రాతిని
.)

రా తి నెక్కు ట

రానిని ఎక్కుము. నీవు రాయివలె స్థిరుండ వగుము. యుద్ధము
నోరువారిని ఎదుర్కొనుము.

మారుడు హోమముచేయుటయే కాని మంత్రోచ్ఛారణము గాని
రముగాని చేయరాదు. గ్రహించుమని పలుకవలెను. 135

హోకారముగాని ఆయుర్దా అను మంత్రముగాని పలుకక సమిధ
సతులను గ్రహింపుమని పలికి చివర గురువు వటువును జది
ను. 136

వతీస్సా అని రెండింటిచే వస్త్రముల నభిమంత్రించి ఓం భూః
యందు ఈ కుమారునికి ఆయుష్ష్యాభివృద్ధి కొఱకు శీత వాతోష్ణముల
అప జేయుటద్వారా దేహాలంకరణము కొఱకు నూతన వస్త్రమును
ఆజినమును, దండమును ధరింపఁ జేయుదునుగాక (అని సంక
(రేవతి అను మంత్రములివే) 137

వతులు నీకై వ్రతమునండి గింజలు తీసినవి. కృత్తికలు నీకై
సినవి. ధియములు అను దేవతలు నేసినవి. దేవతలు మధ్యకు
సహస్ర దేవతలు దశసూత్రములను (కొంగులను) రెండు
లందు ఇచ్చినవి. 138

మం॥ దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసా మభవన్మ హత్వనం 139

శ్లో॥ ఆశ్వని స్థాపితం యేనవాసోఽపిపరిధాయచ
మేఖలా మజినంచైవ యావ దశ్మాన మాచరేత్॥

140

శ్లో॥ మౌంజ్యజినావస్తాపన ప్రోక్షణోత్థాపనానితు
సమంత్ర మేతాన్యాచార్యః పూర్వం కృత్వాథ
వాచయేత్, యా ఆకృంత స్నతి వస్త్రధారణం
తినభి ర్వాస్యః పరిదాస్య.

141

మం॥ యా ఆకృంత స్నవయన్ యా ఆతన్వత యాశ్చ దేవి
రంతా నభితోఽదదంత, తాస్త్వా దేర్ఙ్గరవే
సంవ్యయం త్వాయుష్యా నిదం పరిధదధ్న్వ వాసః॥

142

మం॥ పరిదత్త ధత్తవాససైనగ్ం శతాయుషంకృణుతదీర్ఘ మాయుః
బృహస్పతిః ప్రాయశ్చ ద్వాప ఏతతోమాయ రాజ్ఞే పరిదాతవాన్ 143

మం॥ జరాం గచ్ఛాసి పరిదధ్న్వ వాపో భవాకృష్టినా మభిశస్తి పావా
శతంచ జీవ శరద స్తుపర్వా రాయశ్చ పోష ముససంవ్యయస్వ
(పరిహితం పరీద మిత్యసు మంత్రయతే)

144

మం॥ పరీద వాసో అధీథా స్వస్త్యయ్యేభూరాపీనా మభిశస్తి పావా
శతంచ జీవ శరదః పుమాచీ ద్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్. 145

మౌంజీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిశృతాం త్రిప్రదక్షిణా మియం
దురుక్తాదిద్వాభ్యాం పరిణీయ వాచయేత్॥

146

- దేవుడై సూర్యుఁడు వస్త్రము ధరించు సమయమందు ఈ దేవత ఆ మహత్త్వము గొప్పదై యుండెను, (అట్లే నీవును అగుము.) మీద నుంచిన వస్త్రము గట్టుకొనవలెను. అట్లేమేఖలను చర్మమును మీదనుంచి ధరింప వలయును. మౌంజి అజినములను ఉంచుట వల్లుట పైకి దీయుట ఇవి మంత్రపూర్వకముగా అచార్యుడు మొదట చేసి పిదప చదివింప వలయును) (యా అకృంతస్ అను మూడింట కట్టించి) 139, 140, 141

- ఏదేవతలు నూలు తీసిరో ఏ దేవతలు కొంగులను అన్ని వైపుల రో ఆ దేవతలు చిన్న ముసలి తనము వరకు ధరింపఁజేయు గాక. యష్మంతుఁడవగుము. ఈ వస్త్రమును ధరింపుము. 142

- ఓ దేవతలారా, ఈ కుమారుని బట్టఁ గప్పుడు. నూరేండ్లు ఆయువు పెండు. దీర్ఘాయువునిచ్చు వా వస్త్రమును బృహస్పతి రాజై వ సోమునికి ముట కిచ్చెను. 143

- ముసలితనమును బొందుము. బట్ట ధరింపుము. బంధువుల యు చేయువాడవగుము. నూరేండ్లు జీవింపుము. సువర్చస్సు గలిగి సమృద్ధిని వృద్ధి పొందింపుము. (సరిహితంపరీదం అను మంత్రమును మను.) 144

ఈ వస్త్రమును శుభమునకై ధరించితిని బంధువులకు హితకారి వయి నూరేండ్లు జీవింపుము. జీవించియు అనేకవిధములుగా ధనమును పొంది దానము చేయుము. 145

మౌంజీమేఖలాధారణము

మౌంజిని మేఖలను మూడేసి త్రిప్పులు ప్రదక్షిణముగా త్రిప్పియఁడు. అను రెండుముక్కులచే గట్టి చదివింపవలయును. 146

మం॥ ఇయం దురుక్తా త్పరిబాధమానా శర్మవరూధం పునతీ న అగాత్
ప్రాణాపావాభ్యాం బలమాభరతతీ ప్రియా దేవా నాగ్ం సుభగా
మేఖలేయం. 147

మం॥ ఋతస్య గోప్తీ తపనః పరస్పిమ్నతీ రక్షస్పహమానా అరాతీ
సా న స్సమంత మనుపరీహి భద్రయా భర్తార స్తే మేఖలే
మారిషామ 148

(అజినం మిత్రస్వేతి వక్షివ్య వాచయేత్)

మం॥ మిత్రస్య చక్షు ర్ధరుణం బలీయస్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిధ్యం

అనాహనస్యం వసనం జరిష్ఠౌపరీదం నా జ్యజినం దధేహం. 149

(ఉత్తరేణాగ్నిందర్భాన్ తస్మిన్ స్తీర్య తేష్యాగం త్రేత్యవస్థావ్య)

ఆచార్యేణ కుమారగ్రహణం

మం॥ అగంతా సమగన్మహి వశుమృత్యుంయుయోతన అరివే
స్సంచరేమహి స్వస్తి చరితా దిహ స్వస్త్యాగృహేభ్యః 15

(ఆచార్య స్సాంజల్యుదకం కుమార స్సాంజలౌ నిసీయ తా
స్సముదాదితి త్రిః ప్రోక్ష్య వాచయేత్) 1

మం॥ సముద్రా దూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదార దుపాగ్ంశునా సమన
తత్వ మశ్యామ్ ఇమేను తేరశ్మయ స్సూర్యస్య యేభి స్వస్తి త
పితరో న అయన్ (అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః కుమారస్య సకృద్ధ
హస్తం గృహీత్వా)

మం॥ ఈ మేఖల దుష్టవాక్యములకు బోగొట్టుచు మా శ్రేష్ఠ గృహమును పవిత్రము చేయుచు, వచ్చి ప్రాణాపానములచే బలము గూర్చుచు ఈ మేఖల దేవతల ప్రేయమై సౌభాగ్యమునిచ్చునదై. 147

మం॥ సత్యము రక్షించునదై, తవసునకుఁ జాత్రమై, రాక్షసులను జంపునదై శత్రు సంఘములను ఎదుర్కొనును. ఓ మేఖలా! నీవు మా చుట్టును వరుసగా తిరుగుము. శుద్ధురాలవగు నీచే నాశము పొందక పోదుముగాక. ఓ మేఖలా! మేము నీకు భర్తలము (అజినమిత్రస్య అను మంత్రముచే మేఖలను జిమ్మి చదివింప వలయును.) 148

మం॥ సూర్యునిఁ బ్రకాశింపఁజేయునదియు, ధరింపఁబడుచున్నదియు అత్యంత బలయుక్తమగు తేజస్సు గూర్చునదియు, యశస్కరమును వృద్ధికరమును దీప్తిమంతమును ధూర్తులకుఁ దగనిదియును, మెచ్చుకొనఁ దగినదియు అన్నదాయకమును ధరింపదగినదియువగు నీ చర్మమును ధరింతును. (అగ్నికుత్తరముగా దర్శలము పఱచి వాటియందు అగగితా అను మంత్రముచే స్థాపించి) 149

ఆచార్యుడు కుమారుని గ్రహించుట

మం॥ వచ్చిన ఆచార్యునితోఁ గలిసినవారమై మృత్యువును అరిష్టములను పేలుచేయుదుము. సంవరించెదము. ఆచార్యుఁడు శుభము మాకు గూర్చుఁగాక. ఈ బ్రహ్మచర్యాశ్రమ గృహస్థాశ్రమములు పొందువఱకు మాకు శుభము అగుగాక ఆచార్యుఁడు తనదోసిలిలోని యుదకమును కుమారుని దోసిలియందుంచి వాటిచే సముద్రాత్ అను మంత్రముచే మూడు పార్లు చల్లి చదివింప వలయును.) 151

మం॥ సముద్రమునుండి మధురమైన తరంగము మాకు ఎదురు ఎదురుగా పచ్చెను. అంశుమంతు డగు సూర్యునితో అమృతత్వమును బాగుగా పొందెదను. మా తల్లి దండ్రు లేకిరణములతోఁ గూడ ఈ నీటిని వ్రావిరో ఆ సూర్యుని కిరణము లివియేగదా. (అగ్నిష్ఠే అను పది ఋక్కులచే కుమారుని దక్షిణహస్తమును ఒకసారి గ్రహించి) 152

మం॥ అగ్నిష్టే హస్తమగ్రభీత్ సోమసే హస్త మగ్రభీ సవిత్
 తే హస్త మగ్రభీత్ సరస్వతీ తే హస్త మగ్రభీత్ పూషా తే
 హస్త మగ్రభీత్ బృహస్పతి సే హస్త మగ్రభీత్ అర్యమా
 తే హస్త మగ్రభీత్

మం॥ మిత్రస్త్ర్యమసి ధర్మణాఽగ్ని రాచార్య స్తవ (అగ్నేయే త్వేతి
 ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యో రక్షణాయదత్వా) 153

కుమారం అగ్న్యాదీ నామర్పయిత్వా

మం॥ అగ్నేయే త్వా పరిదదామి నారాయణశర్మన్
 సోమాయ త్వా పరిదదామి నారాయణశర్మన్
 సవిత్రే త్వా పరిదదామి శర్మన్
 సరస్వత్యై త్వా పరిదదామి శర్మన్
 మృత్యు వే త్వా పరిదదామి శర్మన్
 యమాయ త్వా పరిదదామి శర్మన్
 గదాయ త్వా పరిదదామి శర్మన్
 ఆంతకాయ త్వా పరిదదామి శర్మన్
 అద్యుస్త్వా పరిదదామి శర్మన్
 ఓషధీభ్యస్త్యా పరిదదామి శర్మన్
 పృథివ్యై త్వా స వై శ్వానరాయ పరిదదామి . . . శర్మన్ 154

శ్లో॥ (అంతే తు సర్వమంత్రాణాం హస్తగ్రహణ మిష్యతేదేవతాభ్యాః
 పరిదానం రక్షణాయ వృథ కృథక్) (దేవస్య త్వా ఇతి
 దక్షిణాంక ఉపవేశ్య) 155

1 అగ్ని నీ చేతిని పట్టుకొనెను. సరస్వతి నీచేయి పట్టుకొనెను.
 2 ఁడు నీచేయిపట్టుకొనెను. బృహన్పతి నీ చేయి పట్టుకొనెను.
 ముఁడు నీ చేయి పట్టుకొనెను. అంశువు నీచేయి పట్టుకొనెను.
 4 ఁడు నీచేయి పట్టుకొనెను. మిత్రుఁడునీచేయి పట్టుకొనెను. 152

నీవు మిత్రుఁడవైతివి. ధర్మముచే నీకగ్ని యాచార్యుఁణ్ణి
 యే అను ప్రతిమంత్రమునను దేవతలకు రక్షణకై బాలునర్పించి) 153

మూర్తుని అగ్ని మొదలైనవాని కర్పించి

- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను అగ్ని కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను సోముని కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను సూర్యుని కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను సరస్వతి కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను మృత్యువున కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను యముని కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను గదుని కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను అంతకుని కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను నీళకర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను ఓషధుల కర్పించుచున్నాను.
- ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను వృథివికి కర్పించుచున్నాను.

(అగ్ని మంత్రములచివర చేయిపట్టుకొనవలయును. దేవతల కర్పం
 వేలువేలుగా బాలుని రక్షణకే.) (దేవస్యత్వా అనుదానిచే కుడితొడ
 కూర్చుండఁ బెట్టుకొని) 154, 155

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుం ప్రసవ ఉపనయే నారాయణశర్మన్ (తతః
సుముహూర్తే) 156

స్వస్త్వస్థాశీతి సహస్రాణి ద్విజగురు దై! వత్యానా స్వప్రీతా
సుముహూర్తా స్వప్రసన్నా వరదా భవంతు. 157

(దేవస్య త్వా సవితుం ప్రసవ ఉపనయే అసౌ సుప్రజా ఇతి దక్షిణే
కర్ణేజవతి) 1.8

మం॥ సుప్రజాః ప్రజయా భూయా స్సు వీరో వీరై స్సువరాచ వర్చసా
సుపోషః పోషైః 159

(బ్రహ్మచర్య మాగా మతి ప్రసూత ఇత్కంతం బూరియాత్)

గుర్వర్పణాయ కుమార ప్రార్థనమ్

కుమార అహ :

మం॥ బ్రహ్మచర్య మాగా ముపమానయస్వ దేవేన పవిత్రా ప్రసూతః 160

ఆచార్యః:- కో నామాసి

కుమారః:- నారాయణశర్మ నామాస్మి

ఆచార్యః:- కస్యబ్రహ్మచార్యసి నారాయణశర్మన్

కుమారః:- పౌణ్యస్య బ్రహ్మచారస్మి

ఆచార్యః:- నారాయణ శర్మైష తే సూర్యపుత్రః స దీర్ఘాయు స్సమా
మృత యాగం స్మస్తి మన్ని ర్వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమా అపోఽను

సంచరంతి తాగ్ స్వస్తి మను సంచర నారాయణశర్మన్ 161

(అధ్వనా మితి కుమారం వాచయతి)

ఓ..... శర్మా! సూర్యభగవానుని యనుజ్ఞ పొంది నేను నిమ్న
వమునకుఁ దీసికొనెదను. (పిదప సు ముహూర్తమునందు)

శుభము ఎనుబది ఎనిమిదివేల వత్సరములు ద్వీజగురు దేవతల అను
ముచే స్సప్తపీతములై సుముహూర్తములు సుప్రసన్నములై
నిచ్చునుగాక. 157

(ఓ శర్మా! సూర్యభగవానుని అనుజ్ఞ పొంది నేను
నా సమీపమునకుఁ దీసికొని వెళ్ళెదను. ఇతఁడు సత్సంతానము
ఁడగుఁగాక అని కుడిచెవితో జపించును.) 158

ఓ బ్రహ్మచారి నీవు సంతానముచే సత్సంతాన వంతుండవై
గు పుత్ర పౌత్రాదులచే సువీరుఁడవై వర్చస్సుచే సువర్చస్యుఁడవై
లగు పుత్రాదులచే సుపౌషుఁడవై అగుము. 159

బ్రహ్మచర్యమాగాం అనునది మొదలు ప్రసూతేః అనునంత వఱకుఁ
వలయును.)

కువునకర్పించుటకై కుమారుని ప్రార్థన

కుమారుడు:- బ్రహ్మచర్యమున జరింతును. సూర్యభగవానునిచే
పొందినవాఁడను. మీ దగ్గఱకుఁ దీసికొనుము. 160

శ్రీ:- నీ పేరేమి ?

వాఁడు:-నారాయణశర్మ అను పేరు గలవాఁడను.

శ్రీ:- ఓనారాయణశర్మా! ఎవనికి బ్రహ్మచారివి

వాఁడు:- ప్రాణమునకు బ్రహ్మచారిని.

శ్రీ:-

సూర్యభగవానుఁడా! ఈ కుమారుఁడు నీకు బ్రహ్మచారిగా
ఁడు. వానిని రక్షింపుము. వాఁడు మరణమును పొందకసోపుఁగాక.

తుడై యుండుఁగాక.) ఓ సూర్యుడా! నీపుత్రుఁడు దీర్ఘాయువగుఁ
వాఁడు మరణమును పొందకుండుఁగాక. ఓ శర్మా,
యి, వాయువు, సూర్యుఁడును, చంద్రుఁడును, జలములును విశుభ
పొందుచున్నారో యీశుభమునే నీవును పొందుదువుగాక. (అధ్వనాం
సంత్రమును కుమారునిచే జదిల్పించును.) 161

మం॥ అధ్వనాఽఽధ్య పతే శ్రేష్ఠ స్యాద్ధ్వనః పారమమశీయ .

162

అథాచార్యః

యోగాదీన్ నవమంత్రాన్ కుమారంవాచయన్ ద్వితీయచతుర్థా
స్త్వయంబు వన్ ప్రతిమంత్ర మేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణ
హవయతి. 163

శ్లో॥ యోగాదీన్ వాచయన్నేవ కుమారం హవయే త్థలు
ద్వితీయచతుర్థీం బ్రూయాదాచార్యో జహుయాద్వటుః
ఏకం ద్వేత్రీణి చత్వారి. 164

కుమారోజహుతిః:-

మం॥ యోగే యోగే తవస్తరం వాజే వాజే హవా మహే, నఖాయ
ఇంద్ర మూతయే స్వాహా ఇంద్రా యేదం నమము 165

తత ఆచార్యః :-

మం॥ ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధిప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమ
రాజన్ మాతే నాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వేదేవా జర దష్టిః
యథాఽస్సవధాహ. 166

అగ్ని వరుణ సోమాఽభితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం.

కుమారః:-

మం॥ శత మిన్న శరదో అంతి దేవా యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూనాం
పుత్రాసో యత్ర పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిష తాయుగ్గంతో స్వాహా
దేవేభ్య ఇదం. 167

శుభమార్గములకుఁ బ్రభువైన ఓ సుర్యుఁడా శ్రేష్ఠ మార్గము
నక్క అంతును పొందుము. 162

(పిదప ఆచార్యుఁడు “యోగేయోగే అను తొమ్మిది మంత్రములను
పాఠునిచేఁ జదివించుచు రెండు నాలుగు మంత్రములను తాను స్వయం
గాఁ బలుకుచు ప్రతిమంత్రము నందును పదునొకండు నేతి యాహుతు
న కుమారునిచే హోమము చేయించి) ఒకటి రెండు మూఁడు నాలుగు.

కుమారుఁడు హోమము చేయుచున్నాఁడు)

ॐ|| గుఱ్ఱము మొదలగువానిని రథాదులకుఁ గట్టినపుడు నీగమనమునకు
ఘృండు ఇంద్రుని వ్రతి యుద్ధమందు రక్షణ కొఱకు స్నేహితులమగు
ము అహ్వనింతుము. స్నేహితులమగుమేము రక్షణ కొఱకు ఇంద్రుని
హ్వనింతుము. ఇది ఈ యాహుతి యింద్రునికై బాగుగా అర్పిత
గుఁ గాక నాకుఁ గాదు. 165

(తరువాత ఆచార్యుఁడు):-

ॐ|| ఓ యగ్నిదేవా! ఈ కుమారునికి ఆయువును వర్చస్సును ఇమ్ము
వరుణ! ఓ సోమరాజా ప్రియమైన వీర్యమునిమ్ము (ఇతనిని గృహస్థునిఁ
యుము) ఓ యదితీ! వీనికిదల్లించలె సుఖము గూర్చుము. ఓ విశ్వ
వతలారా! ఇతఁడు జీర్ణాశనుఁడుఅగునుగాక. బాగుగాఆహుతిఅర్పితమగుఁ
క. ఇది యగ్ని వరుణ సోమాదితి విశ్వదేవతలకు అర్పితమగుఁగాక. 166

మారుఁడు:

ॐ|| ఓ దేవతలారా! ఏనూఱువత్సరముకు మాశరీరమునకు ముసలితనము
చ్చునట్లు చేసిరో యీ నూఱు సంవత్సరములే అల్పమైయున్నవి. అనూఱు
త్సరముల యాయువుండఁగా తండ్రిలు పుత్రులుగలవారై యగుదురు.
మధ్యగా స్యర్థమురాక ముందే మా యాయువును హింసింపకుము.
పులకిది యర్పితమగుగాక. 167

మా నోమధ్యారాఢిష తాయుర్గంతో స్నాహా దే-

తత ఆచార్యః-

మం॥ అగ్నిష్ట ఆయు ప్రతరాం దధాత్యగ్నిష్టే పుష్టి
కృణోతు ఇంద్రో మతుద్భిర్ బుతుధాకృణోత్యాదిత్యో వైష్ణవో
దధాతు స్నాహా.

అగ్నింద్ర మరుదాతిత్య వసుభ్య ఇదం.

కుమారః -

మం॥ మేధాం మహ్యం మంగిరసో మేధాగ్ం సప్త
ధదుః మేధాంమహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్ని ర్దధాతు మే స్నాహా

అంగిర సప్తర్షి ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం.

మం॥ అవ్వరాసు చయా మేధా గంధర్వేషు చయద్యతః
మానుషీ మేధా సామా మావిశ తాదిహ స్నాహా

మేధా దేవ్యా ఇదం.

మం॥ ఇమం మే వక్షణ శ్రీధీవ వ షద్యా చ మృద
వమ్యసు రాచకే స్నాహా.

వరుణా యేదం.

మం॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్త దాశాస్త్రే
ప్రహవిర్భిః అహేడమానో వరుణే హబోధ్యురుశగ్ంస మా
శమోషీ స్నాహా వరుణా యేదం.

వ అచార్యుఁడు:-

॥ అగ్ని నీకు ఏక్కువ ఆయు విచ్చుఁగాక. అగ్ని నీకు ఏక్కువ
ని గూర్చుఁగాక, మరుత్తులతోఁగూడ నిండ్రుఁడు శ్రీతి ఋతువుసందు
ని గూర్చుఁగాక, ఆదిత్యుల తోడను వసువుల తోడను నీకు
ని గూర్చుఁగాక. 168

అగ్నింద్రమరుదాదిత్య వసువుల కిది యర్పితమగుఁగాక.

నాఁడు:-

॥ నాకు అంగీరసుఁడు మేధనిచ్చుఁగాక సప్తఋషులు నాకు మేధ
చ్చధరుగాక, వ్రజావతి నాకు మేధనిచ్చుఁగాక, అగ్ని నాకు మేధ
చ్చగాక. 169

అంగీర సప్తర్షి వ్రజావ త్యగు్నుల కిది యర్పిత మగుఁగాక.

॥ అవ్వరసలం దెట్టిమేధ యున్నదో గంధర్వులం దెట్టి యశమున్నదో
వములందు మనుష్యులందు నెట్టిమేధ యున్నదో అది వన్నుఁజేరుఁగాక.

భాదేవి కిది యర్పిత మగుఁగాక

170

॥ ఓ వరుణుఁడా ! ఈ నా యాహ్వానమును వినుము, అప్పుడే
భింపుము. రక్షణకాముఁడనై నేను నిన్ను స్తుతించుచున్నాను.

ఋణి కిది యర్పిత మగుఁగాక.

171

॥ ఓ వరుణ ! అనేకులచేఁ గొనియాడ దగినవాడా ! కోపింపనివాఁడవై
కర్మమును తెలిసి కొనుము. ఆ నీవు మా యాయువును తగ్గింపకుము.
విన్ను ప్రార్థించుచున్నాను. వేదమంత్రములతో నమస్కరించుచు
జమానుఁడు హవిస్సులతో దానినే కోరుచున్నాఁడు. వరుణున కిది
ర్పిత మగుఁగాక. 172

మం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడ్యోవయా
సిసిష్ఠో యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వాదేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్య
స్మదన్వహ్ అగ్ని వరుణాభ్యా మిదం. 173

మం॥ స త్వన్నో అగ్నేవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యో ఉపసో వ్యుష్ఠే
అవయక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడికగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా
అగ్ని వరుణాభ్యా మిదం. 174

మం॥ త్వ మగ్నే అయాస్యయా నన్మనసా హితః అయాసన్ హవ్య
మూహిష్యే యానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా. 175

అయసేఽగ్నయ ఇదం

సమిధ మాధాయ హుత్వా అగ్నయ ఇద సన్నహనం—
రుద్రాయ తంతిచరా యేదం. 176

అస్యకర్మణః హోమ వ్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది
హోమం కరిష్యే (సుగ్రేణాజ్య మాదాయ) ఓం చిత్తంచ స్వాహా....
జయాదిబ్రహ్మ విసర్జ నాంతే. 177

(అవరే ణాగ్ని ముదగ్గగం కూర్చం నిదధాతి తస్మిన్ గురూ
రాష్ట్రభృ దసీతి యజు పోవవిశతి) 178

మం॥ రాష్ట్రభృద స్వాచార్యానందీ మాత్య ద్యోషం. 179

ఓ యగ్ని ! విద్వాంసుఁడా! మా పైని వరుణుని కున్న క్రోధ
తగ్గు నట్లు చేయుము. మిక్కిలి యజింపఁబడిన వాఁడవై మిగుల
స్పృహ వహించుచు ప్రకాశించి మా సర్వద్వేషములను విడిపింపుము.
వరుణుల కిది యర్పిత మగుఁగాక. 173

ఓ యగ్ని ! దేవతాశ్రేష్ఠుఁడ వైననీవు రక్షించుటకు మా సమీప
ఈయుషస్సు పూర్తికాఁగా (తెల్లవాఁగుగా) ఎల్లపుడు ఉండుము.
యభీష్టములను దీర్చుచు మామీదనున్న వరుణుని కోపమును
మము, పురోడాశము మొదలగు వానిని భక్షింపుము. సుఖవాహనుఁ
మమ్ములను వృద్ధి పొందింపుము. అగ్ని పరుణులకి ఆహుతి
యర్పిత మగుఁగాక. 174

ఓ యగ్ని ! నీవు భక్తులకుఁ బొందఁదగినవాఁడవు. పొందఁదగిన
ప్రతివైననుఁడ వగు చున్నావు. పొందఁ దగిన వాఁడవై దేవతల
సహవ్యమును దాల్చుచున్నావు. పొందఁదగినవాఁడవై మాకు భేష
ను ఇమ్ము. పొందఁదగిన యగ్నికి అర్పిత మగుఁగాక. 175

(సమీధను తీసికొని హోమము చేసి) అగ్నికొఱ కిది రుద్రునికి ఈ
హనము. త. తిచరుని కిది. 176

ఈ కర్మలో హోమప్రతిష్ఠ సిద్ధించుటకొఱకు వృద్ధికాముఁడవై
అది హోమమును చేయుదును. (సువముచే నేయి తీసికొని) ఓం,
ము స్వాహా. జయాదిహోమము మొదలు బ్రహ్మమును వినర్జించుట
..... అగ్నికి తరువాత ఉత్తరాగ్రముగా కూర్చున్నాను.

అప్పుడు గురువు “రాష్ట్రభృథసి” అనుయజుస్సుచే గూర్చుండును.

1. ఓ కూర్చుమా! రాష్ట్రమున శ్రేష్ఠమైనదానవు. ప్రభువపుష్కలచారుః
కసనమైన దానవు. నీతో వియోగమును పొందకుండును గాక,

కుమారేణ ఆచార్య పాద గ్రహణ

(ఆచార్యః పురస్తాత్ప్రత్యత్యజ్ఞాసీనః కుమారో దక్షిణపాదేన
గురోః దక్షిణ పాద మన్వారభ్యాహ.)

180

శ్లో॥ ఆచార్యాయ వటుః కూత్పం దద్యాదగ్రముద
నిధాయ తత్కూర్చే రాష్ట్రభృద్యజుషా గురుః సాపేతి
బ్రూహితి బ్రూయాత్

థా తథా

భో అను

181

తస్మాత్ ఆన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛేవర్థశః
వ్యాహృతీ ర్విహృతాః పాదాదిష్వం తేషు పాతథార్చయో
కృత్వాన్వయాం ధద్యాత్

స్వర్వా

త్రమాం

182

గాయత్రిపదేశః

ఓం భూః తత్సవితు ర్వరేణ్యం

ఓం భువః భర్గో దేవస్యధీమహి

ఓగ్ం సువః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్

ఓం భూః తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీ

ఓం భువః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్

ఓగ్ం సువః తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీ

యో నః ప్రచోదయాత్

183

మం॥ బ్రహ్మలరగుఁడు (సుశ్రవ అనుదానిచే మోదుగుకఱ్ఱను కుడిచేతితో పట్టుకొను చున్నాఁడు.) 186

ఓం భూః.... శుభతిథియందు ఆచార్యవటువులకు ఆయువు వర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుట కొఱకు గోసర్ప భయనివృత్తి కొఱకు మోదుగుకఱ్ఱను ధరింతును. 187

మం॥ ఓ మోదుగుడ డమా: నన్ను మంచి శ్రోతనుగాఁ జేయుము.
మం॥ ఎట్లు నీవు సుశ్రవసుఁడవో ఎట్లు మంచి చెవులు గలదానవో అట్లే నేను మంచిచెవులు గలవాఁడనై అగుదును గాక. ఎట్లు దేవతల యజ్ఞ పాలకుఁడవై యుంటివో అట్లే నేను వేదమునకు బ్రాహ్మణుల యొక్క యజ్ఞపాలకుఁడనై యగుదును గాక. 188

(పిదప “స్మృతంచమే” అను దానిని వటువుచేఁ జదివించును)
మం॥ నాకు సద్విషయస్మరణము అగుగాక. నాకు అసద్విషయ స్మరణమును అగుగాక నా కీ రెండును వ్రతమగుఁగాక. నాకు నింద యగుఁగాక. నాకు అనింద యగుఁగాక వాకి రెండును వ్రత మగుఁగాక. నాకు శ్రద్ధకలుగుఁగాక నాకు అశ్రద్ధ యగుఁగాక నాకి రెండును వ్రతమగుఁగాక నాకు విద్య యగుగాక నాకు అవిద్య యగుఁగాక నాకి రెండును వ్రతమగుఁగాక. నాకు శ్రుత మగుఁగాక నాకు అశ్రుతమగుఁగాక నాకి రెండును వ్రతమగుఁగాక నాకు సత్యమగుఁగాక నాకు అన్యత మగుఁగాక. నాకి రెండును వ్రత మగుఁగాక. నాకు తపమగుఁగాక నాకు అతప మగుఁగాక. నాకి రెండును వ్రతమగుఁగాక, నాకు వ్రతమగుఁగాక నాకు అవ్రత మగుఁగాక, నాకి రెండును వ్రత మగుఁగాక 189

ఏది బ్రాహ్మణులకు బ్రహ్మమందు వేదమందు వ్రతమో, ఇంద్రు వితోఁ గూడిన, పృజాపతితోఁగూడిన, దేవతలతోఁ గూడిన, దేవరాజులతోఁ గూడిన. మనుష్యులతోఁ గూడిన, మనుష్యరాజులతోఁగూడిన, పితృరాజులతోఁగూడిన, గంధర్వావృరసలతోఁ గూడిన, యగ్నికి ఏ వ్రతమున్నదో. నా యాత్మకల అత్మయందు ఏ వ్రతమున్నదో యా వ్రతముచే అన్ని వ్రతములు చేయువాఁడ నగుదునుగాక. 190

తే నాహగ్ం సర్వత్రతో భూయాసమ్.

18

(గోదానం)

గురో వరం తే దదా మితి గురవే వటు ర్వరాంగాం
(గురు స్సప్త దశకృత్వో పాస్య)

ద్యాజ్ఞ
18

(దేవస్య త్యేతి గాం ప్రతిగృహ్లాతి)
రుద్రాయ గా మితి మంత్రసన్నామః

19

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుః, ప్రసవే, అశ్వినో రాహుత్యా, పూజ్ఞ
హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్లామి, రాజాత్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే న్యాయ
గాంతే నామృతత్వ మశ్యామ్ వ్రతిగృహ్లాతు....

(ఉదాయ షేత్యేనం ఉత్థాప్య వాచయతి)

మం॥ ఉదాయుషా స్యాయుషో ఓషధీనాగ్ం రసే నోత్సర్జన్యస
సుష్మే ణోదస్థా అమృతాగ్ం అను

19

సూర్యదర్శనం

(తచ్ఛక్తు రితిసూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటు రాదిత్య
మువస్థాయ)

18

మం॥ తచ్ఛక్తు ర్దేహితం పురస్తాచ్ఛక్త ముచ్ఛరత్

మం॥ పశ్యేమ శరద శ్శతం జీవేమ శరద శ్శతం. నందామ శర శ్శతం

మోదామ శరదశ్శతం, భవామ శరద శ్శతం, శృణువామ శర శ్శతం
ప్రబ్రవామ శరద శ్శతం.

19

కుమారుఁడు ఆచార్యుని పాదములు పట్టుకొనుట

(ఆచార్యుఁడు ముందుగా ప్రత్యగ్దిశగాఁ గూర్చుఁడును. కుమారుఁడు కుడిచేతితో గురువు కుడికాలును పట్టుకొని యిట్లనును.) ఆచార్యునికి వటువు కూర్చుము నివ్వవలెను. ఉత్తరాగ్రమగునట్లు కూర్చుము నుంచి రాష్ట్ర భృదసి అని మంత్రముచే గురువు పలుక వలయును. పిదప ఓయీ నాకు సానితి నువదేశింపుము. (అనికుమారుఁడనవలెను.)

ఆ కుమారునికి తత్సవితుః ఆని గాయత్రి మంత్రమును పలికించి పిదప అర్థము ప్రకారము చెప్పవలయును. పిదప అన్నివ్యాహృతులు పలుకవలెను. చివరపాదములందు అట్లే ఋక్కులలో చివరదానిని గాయత్రి మంత్రము నీయవలెను.

182

గాయత్రి యుపదేశము

భూలోక మోంకారరూపమైనది సూర్యభగవానుని ఆ శ్రేష్ఠమైన భువర్లోక మోంకారరూపమైనది. దేవుని తేజస్సును ధ్యానింతుము సువర్లోక మోంకార రూపమైనది. ఎవడు ముమ్మ పేరేపించెనో భూలోక మోంకార రూపమైనది దేవుఁడైన యా సూర్యభగవానుని శ్రేష్ఠమైన ఆ తేజస్సును ధ్యానింతుము.

భువర్లోక మోంకారరూపమైనది, ఎవఁడు మాయొక్క బుద్ధులను పేరేపించెనో

సువర్లోక మోంకారరూపమైనది. ఎవఁడు మాయొక్కబుద్ధులను పేరేపించెనో యాదేవు ఁడైన సూర్యభగవానుని శ్రేష్ఠమైన తేజస్సును ధ్యానింతుము.

183

గాయత్రియుపదేశ ముహూర్తము శుభముహూర్త మె యగుఁగాక. తన పె పెదవిని శ్యావాంతము వరకు తాకి ఆచమనము చేయవలయును. మం॥ ఓ సౌముఁడా! చేను సమృద్ధిగలవాఁ నగుదునుగాక.

ఓ ప్రాణమా! నాథనము రక్షి పుము “బ్రహ్మణ ఆఙీస్తః (బ్రహ్మలర గుఁడు. అనుదానిచే రెండు చెవులను ఒక్కమాటుగా రెండుచేతులతో స్పృశించి ఆచమనము చేయవలయును.)

గాయ త్ర్యుపదేశ ముహూర్త స్సముహూర్తోస్తు. స్వ వ
మోక్షం శ్యావాంత పర్యంత ముపస్స శ్యాచామేత్.

మం॥ అవృధ మసౌ సౌమ్య ప్రాణస్వమ్నే గోపాయ బ
అణీస్థః ఇతి కర్ణౌ యుగవత్క రాభ్యాముపస్సశ్యాచామేత్.

మం॥ బ్రహ్మణ అణీస్థః సుశ్రవ ఇతి సాలాసం దండం.ద
హస్తేనాదత్తే.

ఓంభూః శుభతిథౌ ఆచార్య వత్సోః ఆయుర్వర్షో
బలాభివృద్ధ్యర్థం గో సర్పభయ నివృత్త్యర్థం పాలాశదండధా
కరిష్యే.

మం॥ సుశ్రవ సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవ సు
అస్యేవ మహగ్ం సుశ్రవ సుశ్రవా భూయాసం యదాత్వగ్ం సు
సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపొ స్యేవ మహం బ్రాహ్మణ
బ్రహ్మణో నిధిగోపొ భూయాసమ్

(తతః స్మృతం చమ ఇత్యేనం వటుం వాచయతి)

మం॥ స్మృతం చ మే అస్మృతం చ మే తన్న ఉభయం వ్ర
నిందా చ మే అనిందా చ మే తన్న ఉభయం వ్రతమ్. శ్రద్ధా
అశ్రద్ధా చ మే తన్న ఉభయం వ్రతమ్. విద్యా చమే అవిద్యా
తన్న ఉభయం వ్రతమ్ శ్రుతం చ మే అశ్రుతం చ మే తన్నం ఉభ
వ్రతమ్. నత్యం చ మే అన్యతం చమే తన్న ఉభయం వ్రతమ్, తవ
తవశ్చమే తన్న ఉభయం వ్రతమ్. యద్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణీ
కుదగ్నే స్పేంద్రస్య సప్రిజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుః
సమనుష్య రాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాశ్శర స
యన్న అత్మన అత్మని వ్రతమ్.

గోదానము

ఓ గురువా! నీకు శ్రేష్ఠవస్తువును ఇచ్చెదను. (అని వలికి గురువునకు వటువు ఒక శ్రేష్ఠమగు గోవును ఇచ్చును) గురువును వదునేడు సార్లు సమీపించి.

191

(దేవత్వా అను మంత్రము వలికి గోవును ప్రతిగ్రహించును.)
రుద్రాయ త్వాం ఆని మంత్రసన్నాచుము.

192

మం॥ సూర్యభగవానుని యాజ్ఞ కాఁగా నిన్ను ప్రతి గ్రహింతును. అశ్వీనులయాజ్ఞచే బాహువులతో ప్రతిగ్రహింతును. పూషుని యనుజ్ఞచే హస్తములచే ప్రతిగ్రహింతును. ఓ దేవీ! రాజైన వరుణుడు నిన్ను గోవును రుద్రుని కొఱకు దక్షిణము వైపుగాఁ దీసికొని పోవుఁగాక. దానిచే అపృతత్యమును పొందెదను . . . ప్రతిగ్రహించుఁగాక. (ఉదాయుషా అని వలికి వానిని లేవఁదీసి చదివించును.)

మం॥ దేవతల ఘనుసరించి దీర్ఘాయువుతోగూడ ఉత్కృష్టమగు తనయాయువుతోఁగూడ, ఉత్తమౌషధుల రసముతోఁగూడ, మేఘునిబలముతో కూర్చెదను.

193

సూర్యదర్శనము

తచ్ఛక్తుః అను మంత్రము (మొదలుకొని సూర్యం దృశే అనునంత వఱకు వటువు ఆదిత్యుని సేవించి)

194

మం॥ దేవునిచే విహితమగు అ పరిశుద్ధమగు అచక్షువు తూర్పుదిక్కున పైకి తేచుగాక.

మం॥ పరిశుద్ధమగు సూర్యజ్యోతి నూతేండ్లు చూచెదముగాక. నూతేండ్లు జీవించెదముగాక. నూతేండ్లు జనందించెదము గాక. నూతేండ్లు సంతోషించెదము గాక. నూతేండ్లు ఉందుముగాక. నూతేండ్లు విందుముగాక. నూతేండ్లు పల్కుదుముగాక.

195

మం. అజీతా స్యామ శరద శ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే.
యస్మిన్ భూత మితి కుమారస్య దక్షిణహస్తం గృహీత్వా.

యస్మిన్ భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకా స్సమాహితాః
గృహ్ణామి త్వా మహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వా మహం ప్రజాపతినా
మహ్యం గృహ్ణామి నారాయణశర్మన్.

అథాగ్ని కార్యం

అగ్నిం పరిత్వేతి పరిమృజ్య పరిషిచ్య ఆచమ్య... ఏవంగుణ
శుభతిథౌ త్రీమాన్ గోత్రః ... నామధేయో అహం మమ ఉపాత్త డ
క్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థ్యం.

ఆయు ర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాత రగ్ని కార్యం సః
ధానం కరిష్యే.

మం॥ పరిత్వాగ్నే పరిమృజా మ్మాయుషా చ ధనేన చ నువ
ప్రజయా భూయాసగ్ం నువీరో వీరై స్సువర్చా వర్చసా నుకీ
పోషై స్సుగృహో గృహైస్సు పతిః సత్యానుమేధా మేధయా స్సుబ
బ్రహ్మచారిభిః

(పరిమృజ్యాంకృత్య)

అదితేఅనుమన్యస్వ అనుమతేఅనుమన్యస్వ సరస్వ తేఅనుమన
దేవ నవితః ప్రసువ,

(అథ సమిధ మాధాయ)

మం॥ నూరేండ్లు ఎవరిని హింసింపకుండుముగాక, దీర కాలము
నూర్చుని చూచుటకొఱకు సమర్థులమగుదుముగాక, యస్మిన్ భూతం
అను మంత్రము పలికి కుమారుని కుడిచేతిని గ్రహించి 196

మం॥ ఏ వ్రజా పతియందు భూతభవిష్యత్తులుండునో సర్వలోకములు
నిలిడియున్నవో ఆతని యనుజ్ఞచే నీవు నానుండి విడిపోకుండునట్లు నేను
నిన్ను గ్రహింతును. నిన్ను నేను వ్రజాపతి యనుజ్ఞచే ఓ నారాయణ
శర్మా! గ్రహింతును. 197

ఇంక అగ్ని కార్యము

(అగ్నిం పరిత్వా అను మంత్రముచే పరిశుద్ధిచేసి పరిషేచనముచేసి
ఆచమనముచేసి) ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథియందు శ్రీమంతుడు,
గోత్రండుఅగు ... పేరుగల . . . నేను నాపావము నశించుటద్వారా శ్రీ పర
మేశ్వర ప్రీతికొఱకు. 198

అయువు, వర్చస్సు, యశస్సు, బలము. అభివృద్ధి పొందుట కొఱకు
ప్రొద్దుటనే అగ్ని కార్యమును సమిధాధానమును చేయుదును.

మం॥ ఓ యగ్ని! నిన్ను ఆయువుచేతను ధనముచేతను అంతట శోధన
చేయుదును. సంతానముచే సత్సంతానుఁడ నగుదునుగాక. వీరులగు
పుత్రులచే సువీరుఁడ నగుదునుగాక. వర్చస్సుచే సువర్చస్సుడ నగుదును
గాక. పోషకులగు వారిచే సుపోషకుఁడ నగుదును గాక. గృహములచే
సుగృహస్థుడనగుదును గాక. పాలకులచే సుపాలకుఁడ నగుదునుగాక.
మేధచే సుమేధుఁడ నగుదునుగాక. బ్రహ్మచారులచేత సుబ్రహ్మచారి
నగుదునుగాక. (శుద్ధముచేసి అలంకరించి) 200

ఓ అదితీ ! (దేవమాతా !) అనుజ్ఞయిమ్ము ఓ అనుమతీ (అను
మంత్రి = ఉపాసకచంద్రా పూర్ణమాసీ) అనుజ్ఞ యిమ్ము. ఓ సరస్వతీ!
అనుజ్ఞయిమ్ము. ఓ సూర్యభగవానుఁడా ! అనుజ్ఞ యిమ్ము. (మరిసమి
ధలు ఆధానముచేసి హోమము చేసి) 201

మం॥ అగ్నయే సమిధ మాహర్షం బృహతే జాతవేదసే యథా త్వ మః
సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా నన్యామేధయా వ్రజ
వశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసే నాన్నా ద్యేన సమేధయ స్వాహా.

అగ్నయ ఇదం.

మం॥ ఏథో స్యేధీషీమహి స్వాహా అగ్నయ ఇదం సమిదసి సమేధిషిః
స్వాహా, అగ్నయ ఇదం తేజో సి తేజోమయి ధేహిస్వాహా అగ్న
ఇదం.

అపొఅద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి పయస్వాగ్ం
అగమంతం మా సగ్స్సృజ వర్చసాస్వాహా. అగ్నయ ఇదం. సమా
వర్చసా సృజ ప్రజయాచ ధనేనచస్వాహా.

అగ్నయ ఇదం.

విద్యున్మే అస్య దేవా ఇందోవిద్యా ధృహ ఋషిభి స్స్వాహా. ఇ
యేదం, అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా అగ్నయే బృహతే నాకాయే
ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా.

ద్యావా పృథివీభ్యాగ్ మిదం.

ఏషా తే అగ్నే సమి త్తయావర్తస్వ చాప్యాయస్వచ తయా
ధృమానో భూయాస మాప్యాయ మావశ్చ స్వాహా.

అగ్నయ ఇదం.

మం॥ గొప్పవాఁడును జాత వేదుడునునగు అగ్నికొఱకు సమిధల సర్పింతును ఓయగ్ని! ఎట్లునీవు సమిధచే దీపించుచున్నావో, అట్లేనన్ను ఆయుష్షుచేతను వర్చస్సుచేతను లాభముచేతను మేధచేతను సంతానముచేతను వశువుల చేతను బ్రహ్మపర్చస్సు చేతను అన్నాదుల చేతను వృద్ధిపొందింపు

అగ్నికొఱ కిది యర్పితమగుఁగాక.

202

మం॥ ఓ సమిధలారా! మిమ్ము మండించు సాధనములుగ మే మగుదుముగాక (అగ్నికి ఇది అర్పిత మగుఁగాక) నీవు సమిధవు మేమునిన్ను మండింప జేయుదుముగాన, అగ్ని కిది యర్పిత మగుఁగాక. నీవు తేజస్సువు నాయుందు తేజముంచుము. అగ్ని కిది యాహుతి యర్పిత మగుగాక. 203

మం॥ ఇప్పుడు ఈకర్మను (సమిధాధాన రూపమగు కర్మను) సక్రమముగా చేయుదును సమిధా దానమందలి రుచిచే శ్రద్ధచేగూడినవాడ నగుదుముగాక (రసః = బ్రహ్మ బ్రహ్మసాయుజ్యమును పొందుదుముగాక) హవిస్సును దాల్చి వచ్చుచున్న నన్ను వర్చస్సుతోఁ గూర్చుదువుగాక, అగ్నికి యాహుతి యర్పితమగుఁగాక.... ఓ యగ్ని! వర్చస్సుతోడను సంతానముతోడను ధనముతోడను గూర్చుదువుగాక. అగ్నికి యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక.

204

మం॥ ఈ నన్ను దేవతలు తెలిసికొందురుగాక ఋషులతోఁ గూడ నిండ్రుఁడుగూడ నన్నుఁ దెలిసికొనునుగాక. ఇందునికొఱకు స్వర్గద్వారమగు గొప్పవాఁడగు అగ్నికి యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక. భూమ్యాకాశముల కొఱకీ యాహుతి యర్పితమగుఁగాక.

మం॥ ఓ యగ్ని ఇదిగో నీకు సమిధ యర్పించుచున్నాను. దానితో వృద్ధిపొందుము. సంతృప్తి పొందుము. దానితో నేను వృద్ధిపొందిన నాఁడనై సంతృప్తి పొందినవాడ నగుదునుగాక. అగ్నికి యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక.

205

యోమా గ్నే భాగినగ్ం సంత మ థాభాగం చికిర్ష్యత
మగ్నే తం కురు; మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా.
అగ్నయ ఇదం.

సమిధ మాథా యాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాస్గ్ న
భూస్స్వాహా అగ్నయ ఇదం భువస్స్వాహా వాయవఇదం.
సువస్స్వాహా సూర్యాయేదం.

ఓంభూర్భువస్సువ స్వాహా వ్రజావతయ ఇదం అదితే
గ్సా.... ప్రాసావీః ఇతి పరిషేచనం కృత్వా.
(ఆగ్న్యుపస్థానం)

యత్యే అగ్నే తేజస్తే నాహం తేజస్వీ భూయాసం యత్యే
వర్చస్తే నాహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్యే అగ్నే హరస్తే నా
హరస్వీ భూయాసం మయి మేథా మ్మయి వ్రజామ్మ య్యగ్నిః
దధాత్తు మయి మేథా మ్మయి వ్రజామ్మ యీన్ద్రాగ్నిం ద్రయ స్థధాతు
మేథా మ్మయి వ్రజా మ్మయి సూర్యో భాగ్నోదదాతు.

మాన స్తోకేతనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో ఆ
రీరిషః వీరా న్మానో రుద్రవమితో వధీ ర్హవిష్మన్తో వసుసా విః
త్యాయుషం జమదగ్నే. కశ్యవస్య వ్రత్యాయుషం యద్దేవా నా
యుషం తన్నేఅస్తు వ్రత్యాయుషం.

మం॥ ఓ యగ్నీ! వ్రతభాగమును పొందుటకుఁ దగిన నన్ను ఎవఁడు భాగమునకుఁ దగనివానినిగా జేయగోరు చున్నాఁడో వానిని ఓ యగ్నీ! భాగమునకుఁ దగనివానినిగాఁ జేయుము. ఓ యగ్నీ! నన్ను భాగమునకు తగినవానినిగాఁ జేయుము. అగ్ని కీ యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక, 206

ఓ యగ్నీ! సమిధను ఆధానముచేసి సర్వవ్రతములు చేసినవాఁడ నగుదునుగాక. భూస్వాహా అగ్నికిది. భువస్వాహా వాయువునకిది 207

సువస్వాహా సూర్యునికిది, ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా. ప్రజా పతికిది, ఓ యదితీ! యనుజ్ఞ యిమ్ము అనుజ్ఞయిమ్ము. అని పరి షేచనము చేసి. 208

(అగ్న్యవస్థానము)

మం॥ ఓ యగ్నీ! నీకెట్టి తేజస్సుగలదో దానిచే నేను తేజస్వి నగుదునుగాక ఓ యగ్నీ! నీకెట్టి వర్చస్సుగలదో దానిచే నేను వర్చస్వి నగుదునుగాక. ఓ యగ్నీ! నీకెట్టి గ్రహణ (హరన్) శక్తి గలదో దానిచే నేను హరస్విని (గ్రహణవరుఁడను) అగుదునుగాక. నాయందు మేధను, నాయందు సంతానమును అగ్నికూర్చునుగాక, నాయందు మేధను నాయందు సంతానమును వాయందు ఇంద్రియమును ఇంద్రియ గూర్చుఁగాక. నాయందు మేధను నాయందు సంతానమును ప్రకాశించు సూర్యుఁ డిచ్చుఁగాక. 209

మా కున్న తక్కువ సంతానమును మా యాయువునందు మా గోవు లందు హింస గూర్చుము, ఓ రుద్రుఁడా! మాచే భావితుఁడవై మా వీరు లను వధింపకుము, హవిస్సు గలవారమై నీకు నమస్కారము చేయుదుము. జపదగ్ని యాయువుకంటే మూడురెట్లు ఆయువును, కష్యపుని యాయువు కంటే మూడురెట్లు ఆయువును, దేవతల యాయువుకంటే మూడురెట్లు ఆయువును ఆయువును నాకు ఇమ్ము. మూడురెట్లు ఆయు వగుఁగాక. 210

భస్మనా శిరోలలాట వక్షస్స్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ మేధా
 భూయాసం తేజస్వీ భూయాసం వర్చస్వీ భూయాసం బ్రహ్మవర్చః
 భూయాసం ఆయుష్మాన్ భూయాసం అన్నాదో భూయాసం యసః
 భూయాసం సర్వశమ్భుద్ధో భూయాసం పునస్త్యాధిత్యా ధుద్రా వః
 స్సమిన్దం తాంషునర్భహ్మణో వసువీధయజ్ఞైః పృతేన త్వ న్తను
 వర్తయస్య సత్యాస్సస్తు యజమానస్య కామా స్యాప్సహః.

అగ్నయే వసునీధాయేదం స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం య
 వ్రజ్ఞాం విద్యాబుద్ధిం శ్రియం బలం ఆయుష్షం తేజ ఆరోగ్యం దే
 మే హవ్యవాహన.

యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియాదిషు న్యూన
 సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే త మచ్యుతం

మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన యద్భుతం
 మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే:

చతుస్సాగర అభివాదయే

ఇది అగ్నికార్యమ్

తతోగురు మాతర మన్మగేశ్చ వృద్ధా న్నమస్కుర్యాత్
 మాతృభిక్షాం యాచయేత్ తతో గురుత్కర్మహ్మచార్యసీతి బాధ మేవంకః
 మీతివటుః బ్రూయాత్ (అచార్యః) బ్రహ్మచార్యసి (కుమారః) బాధ
 కామచారవాదభక్షణ కామోనథవామి (అచార్యః) ఆపోశాన, (కుమారః)
 బాధమశ్నామి,

(భస్మను శిరస్సున నుడుటను తొమ్మున భుజములందు తిలకము లుంచవలయును) మేధావి నగుదునుగాక, తేజస్వి నగుదును గాక. బ్రహ్మ పఠస్వి నగుదును గాక. దీర్ఘాయుష్షంతుడ నగుదునుగాక. అన్నదాత నగుదునుగాక. యశస్వి నగుదును గాక. పర్వసమృద్ధుడ నగుదునుగాక. 211

ఆదిత్యులు రుద్రులు వసువులు మఱి వర్ధిల్లుదురుగాక. మఱీయు దేవతలకు వసులనర్పించు నగ్ని. యజ్ఞములచే బ్రహ్మలు వర్ధిల్లుదురు గాక. మే మర్పించు నేతిచే మీ తనువును వర్ధిల్లఁజేయుము యజమానుని కౌమములు సత్యములు అగుఁగాక. 212

వమనాథుఁడైన యగ్నికి యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక. స్వస్తి యగుఁగాక. ఓ హవ్యవాహనా ! శ్రద్ధను మేధను యశస్సును ప్రజ్ఞను విద్యను బుద్ధిని పిరిని బలమును ఆయువును తేజస్సును అరోగ్యమును నా కిమ్ము. 213

ఎవని స్మరణచే ఎవని నామోక్తి చేత తపోహోమ క్రియాదులందు గలిగిన లోపము వెంటనే పోవునో ఆ యచ్యుతునికి నమస్కరింతును. 214

ఓ హుతాశనా : మంత్రహీనముగా క్రియా హీనముగా భక్తిహీన ముగా నాచే నెయ్యది హోమము చెయ్యఁబడెనో దేవా : అది నాకు సంపూర్ణ మగుఁగాక. చతుస్సాగర పర్వంతము నమస్కరించు చున్నాను. 215

ఇది యగ్నికార్యము

పిదప గురువుకు తల్లికి ఇతరులగు పెద్దలకు నమస్కరింప వలయును మాతృభిక్షను యచింప వలయును.

గురువు :- బ్రహ్మచారి వయితివి,

వటుపు :- తప్పక అట్లే చేయుదును.

అచార్యుఁడు :- బ్రహ్మచారి వయితివి.

కుమారుడు :- తప్పక స్వేచ్ఛగా తిరుగుట స్వేచ్ఛగా మాటాడుట స్వేచ్ఛగా తినుట ఈ కోరికలను వదలెదను.

అచార్యుఁడు :- నీరు త్రాగుము.

కుమారుఁడు - తప్పక అట్లే త్రాగెదను. 219

(అచార్యః) కర్మకురు. (కుమారః) బాధం కరోమి (అచార్యః)
మానుషుష్ఠ్ఠాః (కుమారః) బాధం ధివా నస్వపిమి. (అచార్యః) భిక్షాచర్యం
చర, (కుమారః) బాధం చరామి. (అచార్యః) అచార్యా ధీనో భవ
(కుమారః) బాధం భవామి. 217

తతో గురుం మాతర మన్యాయే శ్చ వృద్ధా న్నమస్కుర్యాత్.
అదౌ నమస్కారం కృత్వా చతుస్సంగర పర్యంతం గోత్రాహ్వానేభ్యశ్చుభం
భవతు. భవన్ భిక్షా దేహితి పురుషం. భవతి భిక్షా దేహితి స్త్రీయం యాచ
యేత్. వటురాదిత్య ముచస్థాయ. 218

యస్యతే వ్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే ఆవంతు
దేవాః తంత్యా భ్రాతర స్సృష్పథో వర్థమాన మనుజాయంతాం బహవ
స్సృజాతమ్ ఆశీర్వాదః.

ఇత్యుపనయనమ్. 219

గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్నాసూర్యమభ్యసేత్ సూర్యేస్త
శిఖరం ప్రాప్తే సాయంసంధ్యా మువక్రమేత్ అగ్ని కార్యంతతః కుర్యా
త్సంధ్యయో రుభయో రపి. తతో భివాదయేద్వృద్ధానసాపహ మితి
బ్రువన్. 220

సగ్ంశాసనాంతే భిక్షాచరణం_అథాస్మా ఆరిక్తం పాత్రం ప్రయతశ్చ
న్నాహ మాతరమేవాగ్రే భిక్ష స్వేతి భోధాయనగృహ్యత్ వానశ్చతుర్థి
ముతర యాదత్తే న్యత్పరిధాప్య. 221

యస్య తే వ్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే ఆవంతు దేవాః
తం త్యా భ్రాతర స్సృష్పథో వర్థమాన మనుజాయంతాం బహవ స్సృజాతం
గురోవాసస్తే దదా మితి దద్యాత్. 222

అచార్యుఁడు:- కర్మచేయుము. కుమారుఁడు:- తప్పక చేయుదును
 వార్యుఁడు:- నిద్రింపకుము. కుమారుఁడు:- తప్పక పగలునిద్రింపను.
 వార్యుఁడు:- భిక్షాచర్యము చేయుము. కుమారుఁడు:- తప్పకచరింతును.
 వా:- అచార్యాధీనుడ వగుము. కుమారుఁడు:- తప్పక అగుదును. 217

పిదప గురువునకు తల్లికి ఇతరులగు పృథ్వులకు నమస్కరింప వల
 యును. (మొదట నమస్కరించి) నాలుగుసముద్రాలవఱకు గోత్రాహ్మణుల
 అకు శుభమగుఁగాక... అయ్యా! భిక్ష పెట్టుము. (అని పురుషులను అడగ
 ఆయును) అమ్మా! భిక్ష పెట్టుము అని స్త్రీలను అడుగవలయును) వటువు
 విత్కుని పూజించి. 218

10|| ఇదివఱకు నీవు ధరించిన వస్త్రమును మేము గ్రహించెదము అట్టి
 ను సర్వదేవతలు రక్షింతురు గాక. అనేకులు సోదరులు బాగుగా
 ధరిల్లినవారై వర్ధిల్లి సుజాతుడ వైన నిన్ను అనుసరించి పుట్టుదురు గాక.
 శీర్వాదము. ఇది ఉపనయనము 119

(గురువుచే నుపదేశింపబడిన గాయంత్రీమంత్రమున నిలుచుండి
 యాచార్యు డుండువఱకు అభ్యసించ వలయును. సూర్యుడస్తమింపఁగా
 యంకాలసంధ్యను ఉపక్రమింపవలెను. పిదప రెండుసంధ్యలలోను
 గ్నికార్యమును జేయవలెను. పిదప 'నే నీ పేరుగలవాడను' అని వలు
 చు పెద్దలకు నమస్కరింపవలయును 220

గురుశిక్షణ పిదప భిక్షాచర్య. పిదప వీనికి అర్చిత పాత్రను ఇచ్చి
 ల్లిని మొదట భిక్ష అడుగుమని వలికెను. ఇట్లు బోధాయన గృహ్య
 శాస్త్రమున నుండెను.

తరువాత మంత్రముచే నింకొక వస్త్రమును గట్టించి. 221

10|| ఇదివరకు నీవు ధరించిన వస్త్రమును మేము గ్రహించెదము. అట్టి
 ను సర్వదేవులు రక్షింతురుగాక. అనేకులు సోదరులు బాగుగా వర్ధిల్లు
 దు గాక.

ఓ గురువా! నీకు వస్త్రమును ఇచ్చుచున్నాను. (అని ఈయవలయును)

స్నాతకవ్రతం

అథ సమావర్తనముచ్యతే

1

శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమత్రికమే స్నాతక వ్రత
లోపే చ ప్రాయశ్చిత్త మభోజనం॥

2

అచమ్య....వీవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీమాన్....గోత్రః....నామధేయః
శ్రీమతఃగోత్రస్యనామధేయస్య మమ ఉపాత్త దురిత క్షయద్వారా
శ్రీవరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమాయు ష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతక వ్రతాఖ్యం
కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాధాశుద్ధ్యర్థం ... స్వస్తి పుణ్యాహ
వాచనం కరిష్యే.

3

అదౌ నిర్విఘ్నైః పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి
పూజాం కరిష్యే.

4

గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా.

5

అచమ్య. . వీవంగుణ శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః . . నామ
ధేయః శ్రీమతః . . . గోత్రస్య . . . నామధేయస్య . . . మమాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్య సమావర్తన శుభలగ్న పర్యంతం బ్రహ్మ
చర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే.

6

యథాశక్తి తండుల సహిత పరిషద్ధక్షిణాం గృహీత్వా.
ఉపస్థాయ.

7

అత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా.

శ్లో॥ సమస్త సంవత్సరమవాప్తి హేతవః, సముత్థితావత్కులధూమ కేతవః,
అపార సంసారసముద్రసేతవః పునంతు మాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః

స్నాతకప్రథము

ఇంక సమావర్తనము చెప్పఁబడుచున్నది.

1

వేదోదిత నిత్యకర్మల నతిక్రమించినప్పుడును స్నాతక ప్రథమోప
సంధును ప్రాయశ్చిత్తము ఆభోజనము. (అచమనము చేసి)

2

ఇట్టి గుణములు గల . . . శుభతిథియందు శ్రీమంతుఁడను . . .
శ్రీమంతుఁడను . . . నామధేయుఁడను . . . శ్రీమంతుఁడను . . . గోతుఁడనై స . .
పరుగల . . . నాకు సంభవించిన పాపములు నశించుటద్వారా శ్రీ పర
మేశ్వర ప్రీతికై నా యాయువు వృద్ధిపొందుటకై స్నాతకప్రథమను కర్మ
యఁబోవువాఁడను దానికి అంగముగా . . . దానికి మొదట శుద్ధి కొఱకు
వస్త్ర పుణ్యాహవాచనము చేయుదును.

3

మొదట నిర్విఘ్నముగ కర్మ పరిసమాప్తి కొఱకు శ్రీ మహాగణపతి
పూజను చేయుదును.

4

గణపతిపూజ చేసి పుణ్యాహవాచనము చేసి.

5

అచమనము చేసి ఇట్టి గుణములు గల.... శ్రీమంతుఁడనై స గోతుఁ

నై స పేరుగల నాకు ఆయువు వృద్ధి పొందుటకొఱకు ఉపనయన దినము
ముదలుకొని సమావర్తన శుభలగ్నము వరకు బ్రహ్మచర్య ప్రథమోప
సంధును ప్రాయశ్చిత్తము చేయుదును.

6

యథాశక్తిగ బియ్యమును పరిషదక్షిణను చేతితో వట్టుకొని సమీ
పించి అత్మపరదక్షిణము మూడుసార్లు చేసి.

7

1. సు॥ సంపదల్ కూర్చి. యాపదల్ త్రోలి, సంసారవార్ధిని
దాటించి శుద్ధి జేయుతన్ బ్రాహ్మణ పాదధూతులు.

8

అపద్మ వ ద్వాంత సహస్రభానవః

సమీహితార్థార్పణ కామధేనవః

సమస్త తీర్థంబు వవిత్రమూర్తయో

రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణ పాదపాం సవః..

9

శ్లో॥ అధివ్యాధి హరం నృణాం, మృత్యుదారిద్ర్య నాశనం

శ్రీపుష్టి కీర్తిదం వందే, విప్ర శ్రీపాద పంకజం.

10

శ్లో॥ విప్రౌఘదర్శనా తృప్త్యః క్షీయంతే పాతరాశయః

వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనా దచ్యుతం వదం

11

శ్లో॥ నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ

గోబ్రాహ్మణ హితాయుచ

జగ ద్ధితాయ కృష్ణాయ

గోవిందాయ నమో నమః.

12

మం॥ యావత్తి ర్వై దేవతా స్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి

తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేద విద్భ్యో దినే దినే నమస్కుర్యా న్నాశ్శీలం

కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రేణాతి,

13

యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య మమోపనయనాద్ సమావర్తన
పర్యంతం మధ్యేసంఖావితానాం పాపానాం ఆస్నానసంధ్యావందన జప.
హీనః భిక్షాగ్నికార్య, శూద్రాదిస్పర్శన, నిందితాన్నభోజన ఖట్వాది శయన
ఖట్వాధిరూఢ జలపాన భక్షణ, క్షౌర కౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోప వీతాఽజిన
దండధారణ దర్పన దర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాది సంపర్క ప్రభృతి
త్రయప్రిగ్గంశ నిమిత్తానాం సర్వేషాం దోషాణా మపనోచవార్ధం బహ్మచర్య
వ్రతతోప ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త ఉపవిశ్య మా మనుగృహ్ణంతుభవంతః

పురోహితాదయ అనుగృహ్ణీమః

14

యజమానస్య.... గోత్రోర్భవస్య.... నామధేయస్య.... ఉపనయన
ప్రభృతి ఏతత్తపర్యంతం సంభావితేభ్య స్స ర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తి
ర్భూయా దిత్యేషా సభానుగృహ్లాతు. 15

స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు. 16

స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధి రస్తు. 17

ఓం భూః శుభతిథౌ మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యా జ్యక్తు
చ్ఛాణి చ కరిష్యే. 18

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర మమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం
స్వర్ణం హి శంకరం యస్మా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే 19

ధన్యంకరోషి దాతార మిహ లోకేవరత్రచ యస్మాత్తస్యా
చ్ఛివం మే స్యాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే. 20

కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం,
దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే. 21

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమ బీజం విభావసోః॥
అసంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే. 22

ఇదం కృచ్ఛత్రయ వ్రత్యామ్నాయం శ్రీ మహావిష్ణు స్వయా
పాయ.... పీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ వ్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం
తుభ్యం.... న మమ. 23

శ్రీమహావిష్ణు పీత్యర్థం దానకృచ్ఛ వ్రత్యామ్నాయం
న మమ. 24

ఏభిస్సన్విర్ణ ధాన్యాజ్య కృచ్చైశ్చ భగవాన్ తస్మాత్
 శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతోవరదో భవతు | మమశరీర శుద్ధిరస్త్వితిభవ
 జ్జువంతు.

శరీరశుద్ధి రస్తు.

ఆచమ్య ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్య వ్రత
 ప్రాయశ్చిత్తార్థ పాపిత్రయోదశహోమం కరిష్యే.

స్థండి లోత్లేఖవాద్యాజ్య సగ్ధం స్కారాంతే ఆత్ర చతుషా
 ప్రయోగం కుర్యాత్.

పూర్వవరిషేచనం కృత్వా

ఏకం ద్వేత్రిణి చత్వారి

సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే. ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా వ
 పతయ ఇదం అదితే అన్వమగ్ధస్థాః... ప్రాసావీ, ఇత్యుత్తర వరిషేచ
 కుర్యాత్, అనేన పాపిత్రయోదశ హోమేన భగవాన్ తస్మాత్మకః ప్రీత
 మమ స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధిర స్త్వితి, బ్రువంతు స్నాతక వ్రతాధి
 సిద్ధిరస్తు. ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ . . . తిథౌ శ్రీవరమేశ్వర వ్రత
 ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్ని కార్యం నవి
 ధానం కరిష్యే. 29, 30, 31.

వరిత్వాగ్నే - అహం భో అభివాదయే (అగ్ని కార్యం (చూ 100మం
 వేదమమధీత్య స్నాప్యన్. ఆచమ్య . . . ఏవంగుణ . . . శుభతిథౌ శ్రీవ
 గోత్రః . . . నామధేయస్య మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం స్నాతక వ్రతా
 కర్మకరిష్యే. స్నాతక వ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే.
 బంధన దేవతాభ్యో నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజ
 సమర్పయామి.

ఈ స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛముల చేత భగవంతుడగు సర్వాత్మకుఁ
డునగు శ్రీమహావిష్ణుఁడు సుప్రీతుఁడై వరముల నిచ్చువాఁడగుఁగాక. నా
శరీర పరిశుద్ధి గలుగుఁగాక యని మీరు వలకుదురుగాక. 25

బ్రాహ్మణులు:- శరీర పరిశుద్ధి యగుఁగాక. (ఆచమనముచేసి)
ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథియందు నాకు బ్రహ్మచర్యవ్రత లోపముల
ప్రాయశ్చిత్తము కొఱకు పాహిత్రయోదశ హోమమును చేయుదును.
స్థండిశోల్లేఖ నాద్యాజ్య సంస్కారాంశముదాక ఇక్కడ చతుష్పాత్ర
ప్రయోగము చేయవలయును పూర్వపరిషేచనముచేసి. 28

సర్వ ప్రాయశ్చిత్తమును చేయుదును. ఓం భూర్భు వస్సు పర్లోక
ములు అర్చితమగుఁగాక. ప్రజాపతికిది. ఓ ఆదితీ అనుమతింపుము . . .
అని యుత్తర పరిషేచనము చేయవలెను. ఈ పాహిత్రయోదశ హోమము
చేత సర్వాత్మకుఁడైన భగవంతుఁడు . . . తృప్తిపొందుఁగాక. నాకు.
స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధి కలుగుఁగాక. అని మీరు వల్కుదురు గాక
స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధియగుఁగాక. ప్రాణాయామము చేసి ఇట్టి గుణ
ములు గల తిథియందు శ్రీ వరమేశ్వర వీరికొఱకు ఆయువు వర్చస్సు
యశస్సు బలము అభివృద్ధి యగుటకు ప్రాతరగ్ని కార్యమును సమిధా
ధానమును చేయుదును. 29. 30. 31.

మం॥ ఓ యగ్ని! నిన్ను ఆయువుచేతను ధనముచేతను అంతట
కోధన చేయుదును. 32

ఓయీ నేను నమస్కరించుచున్నాను. (వేదమును చదివిస్నానము
చేయఁబోవుచు) ఆచమనము చేసి ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథియందు శ్రీ
మంతుఁడను గోత్రుఁడను పేరుగలవాఁడను. శ్రీమంతుఁడను సూత్రము
వాఁడను ... పేరుగల నాకు ఆయువు వృద్ధి చెందుటకు స్నాతక వ్రతమును
కర్తవ్యమును. స్నాతకవ్రతాంగముగా రక్షణకొఱకు రక్షాబంధనము
ధరింతును. రక్షాబంధన దేవతలకు నమస్కారము. ధ్యానము ఆవాహనము
మొదలగు షోడ శోపచార పూజను సమర్పింతును. 33

విశ్వేత్తాతే నవనేషు వ్రవాచ్యాయాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే
పారావతం య త్పురు సంభృతం వ స్వపావృణో శ్వరభాయఋషి బంధవే
రక్షోబంధనఋహూర్త స్సముహూర్తోఽస్తు. 34

షట్పాత్రవ్రయోగః. ఓం భూర్భువనువరోమ్ చత్వారి శృంగా
త్రయో అస్య పాదాద్వే శీర్షే నప్తహస్తాసో అస్య త్రిధాబద్ధో వృషభోరోర
వీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ ఏకం ద్వే త్రీణి చత్వారి. అథాఋషభాగౌ
సుచా జహోతి :- అగ్నయేస్వాహేత్యుత్తరార్థ పూర్వార్థే అగ్నయ
ఇదం. సోమాయస్వాహేతి దక్షిణార్థపూర్వార్థే సోమయేదం సమం పూర్వేజ,
ఎగ్నయేస్వాహా. మధ్యే అగ్నయ ఇదం.

అథపాలాశీగ్ం సమిధ ముత్తర యాధాయ.

35

ఓం ఇమగ్న్ స్తోమ మర్హతే జాతవేదిసే రథ మివ సమ్మహేమా
మనీషియా భద్రాహి వః వ్రమతి రస్యసగ్ం స ద్యగ్న్ని సఖ్యే మారిషా
మావయంతవ. అగ్నయే జాతవేదస ఇదం. అథ ఉత్తరేణాగ్నిం కట
ఉపవిశ్య.

ఓ యిందుగఁడా! నీవు యజ్ఞములందు సోమ రసమిచ్చెడి యజమానుని కొఱకు ఏకర్మలు చేసితి నో ఆ కర్మలు చెప్పఁదగినవి.

అంతములేని నీవు పరావత్తు అను పేరుగల శత్రువునికు సంబంధించిన ధనమును శరభుఁడను పేరుగల ఋషికొఱకు అధికముగా సంపాదించినట్లు చేసితివి.

ఈరక్షాబంధన ముహూర్తము శుభముహూర్త మగుఁగాక.

రక్షాబంధన ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁ గాక.

34

షట్పాత్ర ప్రయోగము - భూర్భుస్సువర్లోకము లోంకార రూప మైనవి దీనికి నాలుగు విధములైన శబ్దములు శృంగములు, మూఁడు కాలములు పాదములు, నిత్యా నిత్యరూపశబ్దములు రెండు శిరస్సులు, పప్తవిభక్తులు చేతులు ఉరమున కంఠమున శిరస్సున బంధింపఁబడిన ఈశబ్దరూప వృషభము ధ్వనిచేయుచున్నది. ఇది మహాదేవుఁడై మనుష్యులను ఆవేశించెను.

ఒకటి రెండు మూఁడు నాలుగు, ఇంక వేయిభాతములను సుగ్రవముతో ఆహుతి చేయుచున్నాము. అగ్నికొఱ కర్పితమగుఁగాక, అనుదానిచే ఉత రార్థ పూర్వార్థములు అగ్నికి సోముని కర్పితమగుఁగాక అనుదానిచే రక్షిణార్థ పూర్వార్థములు, సోమునకిది మిగిలినది పూర్వము వలెనే. అగ్ని కర్పితమగుఁగాక అనుదానిచే మధ్యభాగము అర్పితమగుఁగాక.

పిదప మోదుగుసమిధను ఉత్తరముగా చాంచి.

35

మం॥ సారథిస్వేచ్ఛగాంధమును నడుపునట్లు అర్హుఁడైన జాతవేదున కిస్తోత్రమును జేయుదుము. ఈ యగ్ని సభయందు మాకు శుభమైన యనుగ్రహ రూపమైన బుద్ధికలుగుఁగాక. ఓయగ్ని నీమైత్రి యందు మేము ఎవనిచేతను హింసింపఁబడకుందుముగాక.

జాతవేదుడగు అగ్నికిది యగుఁగాక.

(చరి అగ్ని ఉత్తరముగా చాయ గూర్చుండి)

త్రాయుషశుని కత్తిని మంత్రించి

36

త్రాత్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్యత్రాత్యాయుషం యద్దేవానాం
త్రాత్యాయుషం తన్నే అస్తు త్రాత్యాయుషం. శివో నామా సీతి యజుషా
వస్తే॥ ప్రదాయ, శివో నామాసి స్వదితి స్తే పితా నమస్తే అస్తు
మాహిగ్ంసీః అపాగ్ం సగ్ం సజ్జనాద్యాకౌశ నిధానాత్సమానం.

ఉష్ణేన వాయ వితి యజుషా ఉష్ణా శ్శీతాస్సప్వ ఆనీయ

37

ఉష్ణేన వాయువుదకే నే హృదితిః కేశాన్ వపతు. ఉష్ణోదకం
శీతోదకే నినీయ, అప ఉందం త్వితి కుమారస్య శిర ఉన త్తి.

38

అప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే, జ్యోత్స్వనూర్కం
దృశే, యే నావస దితిచతస్సభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం
ప్రవవతియే నావవధ్నవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్,
తేన బ్రహ్మణో వప తే దమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టైర్యథాసదయం...
శర్మా, ఇతిపూర్వతో వపతి, శాన్ కేశాంశ్చ కృత్ప్రదే నిధాయ అప
ఉపస్సృశ్య, త్రీగ్ త్రీన్ దర్భా నంతర్దాయ.

యతురేణే తి ప్రథమవపంతం మాతానుమంత్రయతే

39

మం॥ జమదగ్ని కెట్టి కౌమారయౌవనస్థవిర రూపత్రాత్యయుషము
శ్యపుని కెట్టి త్రాత్యయుషము, దేవతల కెట్టి త్రాత్యయుషము, ఉన్నదో
త్రాత్యయుషము నా కగునుగాక. శివోనామాసి అను యజుస్సుచే
ప్రతిచిచ్చి.

మం. నీవు శివుడవే, నీ తండ్రి వజ్రము. నీకు నమస్కారమగు
గాక. నన్ను హింసింపకుము. (నీళ్ళయొక్క సంస్కర్తనము మొదలై నవి
ధానమువరకు సమానమే) ఉష్ణేనవాయో అను మంత్రముచే
నీరువెచ్చని నీళ్ళు తెచ్చి.

మం॥ ఓ వాయువా! ఉష్ణోదకముతో రమ్ము అదితి దేవత కేశ
వనము చేయుఁగాక. ఉష్ణోదకము తెచ్చి) అవఉందంతు అను మంత్ర
ముచే కుమారుని శిరస్సు తడుపుచున్నాడు.

మం॥ దీర్ఘాయువై వ జీవనము కొఱకు, తేజస్సు కొఱకు, దీర్ఘ
అము సూర్యుని చూచుటకొఱకు, ఉదకములు కుమారుని శిరస్సును
డపునుగాక. (యేనావసత్ అను, నాల్గు మంత్రములచే ప్రతి మంత్ర
మును ప్రతిదిక్కును కేశ వననమును జేయును.)

మం॥ ఏ కత్తిచే విద్వాంసుడైన సవిత (సూర్యుడు) సోముని
యొక్కయు రాజైన వరుణుని యొక్కయు కేశ వననము చేసెనో
గానిచేతనే ఓ బాహ్మణులారా! ఈ యాయుష్మంతుడైన నారాయణ
ర్న జీర్ణాహారు డగునో అవిధముగా ఈ బాలుని కేశములను సత్కర్తి
కొఱకు శుభముకొఱకు వననము చేసెను. (అని తూర్పువై పుకు వననము
జేయును) ఆ కేశములను మట్టిపాత్రయందుంచి నీరు ముట్టుకొని మూడు
మూడు దర్భలను గప్పి (మత్తురేణ అని మొదట వననము చేయువానితో
గాటు తల్లి కూడ మంత్రించును)

యత్తురేణ మర్చ.... తేనతే య తాసు పేశసా వస్త్రాన కేశాః
శుంధి, శిరో నూ స్యాయుః వ్రమోషీః వపామి శర్మన్. 41

యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాయుషే వపత్.
తేనాయుషే వపసాశ్లోక్యాయ స్వస్తయే. ఇతి దక్షిణతో వపతి
తాన్కేశా ఇచ్ఛకృత్పిండే నిధాయ అవ ఉపస్పృశ్య పునఃతీర్గం
స్త్రీన్దర్భా నంతర్దాయ. 41

యేన భూయశ్చరాత్యయం జ్యోక్చ వశ్యాతి సూర్యంతే నా
యుషేవప సాశ్లోక్యాయ స్వస్తయే. ఇతి పశ్చిమతో వపతి, తాన్కేశా
ఇచ్ఛకృత్పిండే నిధాయ, అవ ఉపస్పృశ్య.

పునః తీర్గం స్త్రీన్దర్భా నంతర్దాయ. 42

యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాయుషే వపత్.
తేన తేవపామి.... శర్మన్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యో క్చుమనా
అసాః, ఇత్యుత్తరతో వపతి, తాన్కేశా ఇచ్ఛకృత్పిండే నిధాయ
అవ ఉపస్పృశ్య. 43

మం॥ ఎప్పుడైతే నీవు వాడియైన అందమైన కత్తితో కేశములను వవనము చేయుచున్నావో అప్పుడు శిరస్సును శుద్ధము చేయును. ఈతని యాయువును తగ్గింపకుండుపు గాక. ఓ నారాయణశర్మా! దీనితో కేశములను వవనము చేయుదును.

40

మం॥ దేనిచే సూర్యుఁడు బృహస్పతికి అగ్నికి ఇంద్రునికి ఆయువుకొఱకు వవనముచేసెనో దానిచే ఈతని యాయువుకొఱకు సత్కిర్తికొఱకు శుభముకొఱకు వవనము చేసెను. (అని దక్షిణమువైపున వవనము చేయును. ఆ కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరు స్పృశించి తిరిగి వూఁడు మూఁడు దర్శలను గెప్పి)

41

మం॥ ఏ కర్మచే తిరిగి చరించునో దీర్ఘకాల మితఁడు సూర్యుని గాచునో ఆ కర్మచే యీతని యాయువుకొఱకు సత్కిర్తికొఱకు శుభముకొఱకు కేశములను వవనము చేయుదును. (అని పడమరగా వవనము చేయును. ఆ కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరు స్పృశించి తిరిగి వూఁడు మూఁడు దర్శలను వాటిమీద గెప్పి)

42

మం॥ దేనిచే సూర్యుఁడు బృహస్పతికి అగ్నికిని ఇంద్రునికిని ఆయువుకొఱకు వవనము చేసెనో దానిచే ఈతని యాయువు కొఱకు సత్కిర్తికొఱకు శుభముకొఱకు వవనము చేసెను. దానిచే నేను నీకు వవనము చేయుదును. ఆయువువేతను వర్చస్సువేతను దీర్ఘకాలము నిర్మల నన్ను గలవాఁడవగుము (అని యుత్తరముగా వవనము చేయును.) కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరు స్పృశించి)

43

ఉప్రాయ కేశా నిత్యోదుంబరమూలే దర్భస్తంభే తా నిదధాతి.

ఉప్రాయ కేశా వతుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా సోమో
అగ్నిః తేభ్యోనిధానం బహుధా న్వవింద వ్నంతరా ద్యావాప్రథివీ
ఆవస్సువః క్షురం ప్రక్షాపశ్య నిదధాతి, జమనార్ద్రేవజ సోమవిశ్య విప్రస్య
మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి, తాంగ్ సం ఇద మహ మితియజు
షోదుంబరమూలే దర్భస్తంభే నోవగూహతి.

44

ఇదమహం... శర్మణో.... న్యపాప్మాన మవగుహమ్యుత్తరో....
శర్మాద్విషదభ్యః, ఏవం విహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్సకృత్
స్నావయిత్వా.

45

అపోహి స్థా మయోభవేవః... చ నః,

46

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః.... శగ్న్ సోమనా భవంతు.

47

బల మోజో నిధత్ర, అన్నాద్యా యేత్యోదుంబర కాష్ఠేన దంతో
ధావతే.

48

అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం చీర్ణాయు రహమన్నాదో భూ
యాసం, సోమో రాజాయ మాగమ మితి స్నానీయేన చూర్ణే నోద్య
ర్యస్నాత్వా సోమస్య తనూరసీతి యజుషా అహత ముత్తరం వాసః
పరిధావ్య.

49

ఉప్తాయకేశాన్ అను మంత్రముచే ఔదుంబరమూల మందుఁ గాని దర్భస్తంభమందుఁగాని ఉంచును.

మం॥ బృహస్పతియు, సవితయు, సోమఁడును, అగ్నియు, రాజైన వరుణునియొక్క కేశములను వపనము చేసి భూమ్యాకాశములను మధ్యను, అంతరిక్షమందును, స్వర్గమందును వారివారి విధులను ప్రతీక విధములుగా పొందిరి. వ్రజము యొక్క జపనార్థమందు గూర్చుండి మేఖలవిప్పి బ్రహ్మచారికిచ్చును. “తాం స ఇదం” అను యజుస్సుచే ఔదుంబర మూలమందుఁగాని దర్భస్తంభమందుఁగాని ఉపగూహవము చేసికొనును. 44

మం॥ ఈ యజ్ఞ శర్మయొక్క ఈ కుమారునియొక్క ఈ పావమును రాగొట్టెదను. ఇతఁడు శత్రువులకన్న అధికుఁడగుఁగాక. (ఇట్లు కేయఁబడిన నీశ్వచే ఆ పోహిష్ట అను ఆ రెంటిచే ఒక్కమారు స్నానము చేయించి) 45

ఓ జలములారా! సుఖము గలిగించుచునే యుందురు గాక. 46

మీ రస మనుభవించుటకొఱకును రమణీయముగ మీ దర్శనభాగ్యము నొందుట కొఱకును మీరు మమ్ము నిలుపుదురు గాక. కళ్యాణము గుఁగాక. 47

మీరు వర్చస్సును జలమును గూర్చుఁడు. (“అన్నాద్యాయ” ను మంత్రముచే ఔదుంబర కాష్ఠముతో దంతములను తోమును) 48

ఓ దంతములారా! అన్నమును దినుటకు మలినము నుండి వేరుగాండు. నేను దీర్ఘాయువునై, అన్నము భక్షించువాఁడనై యగుదును. (సోమోరాజాయమా గమత్ అను మంత్రముచే స్నానీయ నార్థముచే అభ్యంగనము చేసి స్నానము చేసి)

సోమస్య తనూరసి అను యజుస్సుచే చినుగని వస్త్రమును గట్టించి 49

సోమో రాజా యమాగమ ధృమే ముఖం ప్రవేక్ష్యసి
సహవర్చసా.

సోమస్య తనూకసి తనువం మే పాహ స్వా మా తనూ ।
సార్యసురభిచంచనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతా
రక్షణాయ దత్త్వా.

మం॥ నమోగ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమ శ్శాకజంజభా
సమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రహిణీః॥ అవ్వరస్మిత్యా॥
గంధేవానులిప్య.

మం॥ అవ్వరస్సు యో గంధో గంధర్వేషుచయ ద్మసః.
యో మానుషో గంధ స్సమాగంధ స్సురభి రుషతాం॥ మణిగ్ం
వర్ణగ్ం సోవధానం సూత్రప్రొత మిరుమోషధ ఇత్యుదక
త్రి॥ వ్రదక్షిణం పరిష్లావ్య.

మం॥ ఇయ మోషధే త్రాయమాణా సహమానా సహా
సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసీనం మా కరోతు.

మం॥ ఓషధులకురాజైన సోముడు వచ్చి సౌభాగ్యము తోడను
వర్చస్సుతోడను నా ముఖమును ప్రవేశించును. 50

మం॥ ఓ వస్త్రమా : నీవు సోమునికి శరీరమవు. ఇట్టి నీవు నా
శరీరమును గాపాడుము, నాశరీరమును గూడ ఆవేశింపుము.

(వర్య సుతభియగు చందనమిచ్చే “నమోగ్రహాయ” అను ప్రతి
మంత్రములోను దేవతలకు రక్షణకై యిచ్చి) 51

మం॥ బ్రహ్మమునకు అభిగ్రహమునకును నమస్కారము. శాకజంభు
లకు నమస్కారము, అభిగ్రహిణులగు దేవతలను నమస్కారము.
“అవ్వరస్సు” అను మంత్రముచే తన్ను గంధముచే అను లేపనము
చేసికొని. 52

మం॥ అస్పరస లందెట్టి గంధ మున్నదో మనుష్యు లందెట్టి గంధ
మున్నదో అట్టి పరిమళ యుక్తమగు గంధము నన్ను పొందుఁగాక.
“ఇయమోషధే” అను మంత్రముచే బంగారుతోఁ గూడిన యువధాన
ముతోఁ గూడిన ధారమున గుచ్చిన మణిని నీటి పాత్రయందు ప్రదక్షిణ
ముగా మూడు పొర్లు తడిపి 53

మం॥ ఈ భూమి ఓషధులను గాపాడుచు సర్వకార్యము లందు
సమర్థమై బలవతియై నన్ను హిరణ్య వర్చస్సు గల వానిగను బ్రహ్మ
వర్చస్సు గల వానిగను జేయుఁగాక. (“అపాశోసి” అను మంత్రముచే
కంఠమునఁగట్టి.) 54

మం॥ అపొశోఽస్యరో మే మాసగ్ంశారీశ్శివో మోవతిష్ఠస్వ ।
యుత్వాయ శతశారదాయ. శతగ్ం శరద్భ్యాయుషే వర్చసే జీవాతై
పుణ్యాయ, బాదరమణి మప్యేవంకృత్వా. సవ్యేపాణౌతూష్టిం బధ్నా
ఆహత ముత్తరం వాపొ రేవతీ స్వేతి సమానం.

మం॥ రేవతీస్త్వాహ్యక్ష స్కృత్తికా శ్చాకృంతగ్ం స్త్వాధిర
వయ న్నవ గ్నా అవృంజన్ ధృహస్రమంతాగ్ం అభిత్ ఆయచ్ఛన్

మం॥ దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రీ మహత్తదాసా మథవ నృ
స్వనం, యా ఆకృంత గ్ని తి తిస్సభి ర్వాసః పరిధావ్య.

యా ఆకృంతన్నవయన్ యా ఆతవృత యాశ్చరేవీ రంః
నభిత్ఽతదంత తాస్త్వా దేవీ ర్జరసే సంవ్యయం త్వాయుష్మా నిద
పరిధధ్స్వవాసః.

మం॥ పరిధత్తధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణత దీర్ఘ
మాయః, బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛచ్ఛాన ఏతథ్సోమాయ రాజ్ఞే వ
ధాతవాః.

మం॥ జరాం గచ్ఛాసి పరిధధ్స్వవాసో భవా కృష్టివా మభ్యి
శస్తిపావా శతం చ జీవ శరద న్నువర్చాయ శ్చపొష మువసంవ్యయస్వ

మం॥ బంధనము గాకుము. నా శరీరమును హింసింపకుము. నాకు నూరు వత్సరములు దీర్ఘాయువు కొఱకు, నూతేండ్ల యాయువు కొఱకు, పవిత్ర జీవనము కొఱకు, నన్ను శుభుఁడవై సేవింపుము. (బాదర మణిని గూడ నిట్లే చేసిన వ్యపాణియందు మెల్ల న గట్టును. “రేవతీస్త్వా” అను మంత్రముచే కొత్తదగు పైబట్టను గట్టుట యిదిపరకు వలెనే.)

55

మం॥ రేవతులు నీకై వ్రతీనుండి గింజలు తీసినవి. కృత్తికలు నీకై నూలు తీసినవి. ధియములను దేవతలు నేసినవి. దేవతలు మధ్యకు చింపినవి. సహస్ర దేవతలు దశ సూత్రములను (కొంగులను) రెండు పార్శ్వములందు ఇచ్చినవి.

56

మం॥ దేవుఁడైన సూర్యుఁడు వస్త్రము ధరించు సమయమందు ఈ దేవతలకు ఆ మహత్త్వము గొప్పదై యుండెను. (అట్లే నీవును అగుము) (“యా అకృంతన్” అను మూడు మంత్రములచే వస్త్రమును గట్టించి.)

57

మం॥ ఏ దేవతలు నూలు తీసిరో ఏ దేవతలు నేసిరో ఏ దేవతలు విస్తరింపఁ జేసిరో ఏ దేవతలు కొంగులను అన్నివైపుల ఇచ్చిరో ఆ దేవతలు నిన్ను ముసలితనమువఱకు ధరింపఁజేయుదురు గాక. ఆయుష్షుంతుఁడవగుము. ఈ వస్త్రమును ధరింపుము.

58

మం॥ ఓ దేవతలారా! ఈ కుమారుని బట్టతోఁ గప్పుడు. నూతేండ్లు ఆయు వీయుఁడు, దీర్ఘాయువునిచ్చి నీ వస్త్రమును బృహస్పతి రాజైన సోము నికి ధరించుట కిచ్చెను.

59

మం॥ ముసలితనమును బొందుము. బట్ట ధరింపుము. బంధువుల హితము చేయువాఁడవగుము. నూతేండ్లు జీవింపుము, సువర్చస్సును బొంది ధన సమృద్ధిని వృద్ధిపొందింపుము.

60

మం॥ పరీదం వాసో అధిధా స్వస్తయే భూ రాపీనా మభిశ
ష్టావా. శతం చ జీవ శరద॥ పురూచీ ర్వసూని చార్యో విభజాసి
జీవన్.

తస్య దశాయాం ప్రవర్తై ప్రబధ్య దర్వా మదాయాజ్యే
నాభ్యాసయ న్నా యుష్య మిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్ర మష్టావాజ్వాహు
తీర్థత్వా.

61

మం॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం రాయస్సోష మాద్భిద్యం. ఇదగ్ం
హిరణ్యం జైత్రత్యాయావిశతాం మాగ్స్వాహ హిరణ్యాయేదం.

62

మం॥ ఉచ్చైర్వాధి వృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం సర్వా
స్సమ్మద్ధీర్ బుద్ధయో హిరణ్యే స్మిన్ త్సమాహితాస్వాహ.

హిరణ్యాయేదం.

63

మం॥ శున మహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నా మాగ్గభైషం. తం మా
హిరణ్యవర్చసం పూరుషప్రియం కురుస్వాహ.

హిరణ్యాయేదం.

64

మ ॥ ప్రియం మాదేపేషు కురుప్రియం మా బ్రహ్మజేకురు.
ప్రియం విశ్వేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మాకురు స్వాహ.

హిరణ్యాయేదం.

65

యాతిరశ్చ తివద్యసే హంవిధరణీ ఇతి తాంత్యా మృతస్య
ధారయా యజేసగ్ంరాధనీ మహగ్ స్వాహ, సగ్ంరాధస్యాఇదం
సగ్ంరాధన్యై దేన్యై స్వాహ, సగ్ం రాధన్యై దేన్యాఇదం. వగ్రసా
ధన్యై దేన్యైస్వాహ ప్రసాధన్యై దేన్యా ఇదం.

66

మం॥ ఈ వస్త్రమును శుభముకై ధరించితివి. బంధులకు హితకారి వైతివి నూతేండ్లు జీవంపుము. జీవించుచు అనేక విధములుగా ధనమును విభజించి దానము చేయుము. దాని దశయందు కొంగులను బంధించి గరిటయందు చి నేతితో దీయుచు “అయుష్యం” అను ఎనిమిది మంత్రములచే వ్రతి మంత్రము నందును ఎనిమిది నేతి యాహుతులను హోమము చేసి.

61

మం॥ ఆయువు నిచ్చునట్టియు వర్చస్సును గలిగించునట్టియు, ధనము వర్ధిల్లఁ జేయునట్టియు. కీర్తికరమైన ఈ బంగారము జయమునకై సన్నాపేశించుఁగాక. ఇది హిరణ్యముకొఱకు అర్పితమగుఁగాక.

62

మం॥ ఈ హిరణ్యము గట్టిగా వాడెంచునది. సేను జయించునది. సత్యమునే అభిభవించునట్టిది. ధనమును జయించుట్టి ఈహిరణ్యమందే సర్వసమృద్ధమైన సంపదలున్నవి. హిరణ్యమున కిదియర్పితమగుఁగాక. 13

మం॥ ఓ హిరణ్యమా ! తండ్రి పేరునువలె శుభమైన హిరణ్య నామమును ప్రసాదించితిని. ఈ నన్ను హిరణ్య వర్చస్సు గలవానినిగను చాలామందిలో ప్రియమైన వానినిగను జేయుము.

64

మం॥ నీతోఁ గూడిన ఆజ్యహోమము వల్లఁ దేవులలో నన్ను ప్రియమైన గానినిగా జేయుము. బ్రాహ్మణులలోనన్ను ప్రియమైనవానినిగా జేయుము. క్షత్రియులలో ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. శూద్రులలో ప్రియమైన గానిగా జేయుము. రాజులలో ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. ఇది బంగారమున కర్పితమగుఁగాక.

65

మం॥ ఓం సంరాధనీ ! ఏ నీవు తిర్మగ్భూతవై “నేను సర్వప్రపంచమును. రించుదాన, నని పరుండివో వాగ్దేవతారపరమున (హోమవిఘ్నకారులను చారింపు దాననని పరుండివో అట్టి నీన్ను నేను నేతిధారతో సంబాధనివగు న్ను యజించుచున్నాను. సంరాధనీదేవత కిది సంరాధనీదేవత కర్పిత మగుఁగాక. వ్రసాధనీదేవత కర్పితమగుఁగాక. ప్రసాధనీ దేవత కిది సంరాధనీ=భూదేవి)

66

మం॥ సమాజం చ విరాజం చాభి రాః చనో గృహం, అక్షిరాష్ట్ర
యా ముఖేతయా మా సగంసృజా నిర్వహో లక్ష్మీ దం, (నమః
ఆగ్నయశ్చం (నమమ) రుద్రాయ శివరాయేద, నమమ) అ
కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాధి హోమం కరిషే
స్సువేణాజ్య మాధాయు.

మం॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా ... అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్
జయాదిహోమా విసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్త్య మేతాభిరేవై
దక్షిణేకర్ణే జపతి.

మం॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్సోష మాడి
ద్యమ్, ఇదగ్ం హిరణ్యం శ్చైత్ర్యా యావిషతాం మామ్॥ ఉచై
ర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయమ్, సర్వాస్సమృద్ధీ
ఋద్ధయో హిరణ్యే అస్మిన్ ధన్వమాహితాః

మం॥ శున మహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నా మాగ్రబైషమ్
తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషప్రియం కురు॥ ప్రియం మా కేవేష
కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు ప్రియం విశ్వేష శూద్రేషు ప్రియగ్
రాజసు మాకురు.

మం॥ ఏ లక్ష్మి నా గృహమందు అభిముఖమై యున్నదో, ఏ లక్ష్మి రాష్ట్రము ముఖమందున్నదో అట్లువంటి లక్ష్మిః సమ్రాట్టును విరాట్టును అగు నన్ను సం సృజించుచున్నావు. లక్ష్మికిది, నాకు గాదు, అగ్నికిది నాకుగాదు. తంతులందు ఛరించు చంద్రుని కిది నాకుగాదు. ఈ కర్మకు ప్రతిష్ఠ సిద్ధించుట కొఱకు ఋద్ధికాముఁడనై జయాది హోమమును జేయుదును. (సువముతో నేయి తీసికొవి)

67

మం॥ ఓం చిత్తము... మణిజయాది హోమము చేయవలయును. జయాదిబ్రహ్మ విసర్జనము పిదప.

నీటితోనే ఒక దానిని కర్ణమందు జపించును.

68

మం॥ ఆయువునిచ్చునట్టియు, వర్చసును గలిగించునట్టియు. ధనము వర్ధిల్లఁ జేయునట్టియు, కీర్తికరమైన యీ బంగారము జయమునకై నన్ను ఆవేశించుఁగాక.

మం॥ ఈ హిరణ్యము గట్టిగా వాదించునది సేవను జయించునది, ఈ హిరణ్యమందు శర్వసమృద్ధమైన సంపదలున్నవి.

మం॥ ఓ హిరణ్యము ! క. డ్రిపేరును వలె శుభమైన హిరణ్య నామమును గోహించితివి. ఆ నన్ను హిరణ్య వర్చస్సుగల వానిగను, చాలమందితో ప్రేయమైన వానిగను జేయుము.

69

మం॥ నీతోఁగూడిన లబ్ధి హోమమువల్ల దేవులలో నన్ను ప్రేయమైన వానినిగాఁ జేయుము. బ్రాహ్మణులలో నన్ను ప్రేయమైన వానినిగాఁ జేయుము. వైశ్యులలో ప్రేయమైనవానినిగాఁ జేయుము. శూద్రులలో ప్రేయమైన వానినిగాఁ జేయుము. రాజులలో ప్రేయమైన వానినిగాఁ జేయుము.

70

మం॥ యా తిరశ్చ నివద్య సే అహం విధరణీ ఇతి, తాం
 పుతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీ మహమ్, సగ్ంరాధన్యై దేవే
 వ్రసాదన్యై దేవైః.

మం॥ సంమూజం చ విరాజం చాభిరీ ర్యా చ నోగృహే
 లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖేతయా మాగ్ంసృజామపి, ఏతాభి స్స
 ద్వితీయం బధ్నాతి॥ ఆయుష్యం పర్చస్యగ్ం....సృజామసి.

మం॥ అథశుభికే శిర ఇతి ప్రజశ్శిరసినిధాయ, శుభికే శిర ఆర్
 శోభయంతీ ముఖం మమ, ముఖగ్ం హిమమ శోభయ భూయాగ్ం
 చ భగం కురు, యా మాహర ఇతి భాషికం బద్ధా.

మం॥ యా మాహర జ్ఞమదగ్ని శ్శిద్ధాయైకామయా
 ఇమాం తా మసి న హ్మహ, భగెన సహ వర్చసా, యథాం
 మిత్యంజనేన చక్షుషీ అంక్తే.

మం॥ ఓ సందాధనీ! (భూదేవి తేక వాగ్దేవి) ఏ నీవు తిర్య
గృతవై “నేను పర్వ ప్రపంచమును ధరించుదాన” నని పరుంటివో
(వాగ్దేవి పరమున హోమ విఘ్నకారులను నివారించుదాన” నని
పరుంటివో) అట్టి నిన్ను నేతిధారతో సందాధని వగు నిన్ను యజించు
చున్నాను సందాధనీ దేవి కర్పితమగుఁగాక. ప్రసాధనీ దేవి కర్పిత
మగుఁగాక.

71

మం॥ ఏ లక్ష్మి నా గృహమందు అభిముఖమై యున్నదో, ఏ లక్ష్మి
రాష్ట్రముఖ మందున్నదో, అటువంటి ఓ లక్ష్మి! పమాట్రును
విరాట్రును అగు నమ్మ సంస్కరించుచున్నావు.

72

(వీనిచే నవ్యమందు రెండవదానిని గట్టుము)

మం॥ ఆయువు నిచ్చునట్టియు, వర్చస్సును గలిగించు నట్టియు,
ధనము వర్ధిల్ల జేయునట్టియు, కీర్తికరమైన యీ బంగారము జయము
నకై నన్నావేశించుఁగాక.

(మఱి “శుభి కేశిర” అను మంత్రముచే దండలను శిరస్సున నుంచి)

మం॥ ఓ శుభమైన పూలదండ! నా ముఖమును శోభింపఁ
జేయుచు నా శిరస్సు నెక్కుము, నా ముఖమునకు శోభకూర్పుము.
ఎక్కువ సౌభాగ్యముగల దానినిగాఁ జేయుము.

“యమాహార” అను మంత్రముచే భాషికమును (ప్రమాణ
యుక్త సూత్రము) గట్టి.

73

మం॥ జమదగ్ని కోరికగల శ్రద్ధాదేవికి ఎట్టి దండను దీసికొని
వచ్చెనో అట్టి దండనుగూడ నేను గూడ శిరస్సున సౌభాగ్యము తోడను
వర్చస్సుతోడను ధరింతును (“యథాంజనం” అను దానిచే కన్నులకు
కాటుక పెట్టుచున్నాఁడు.)

74

మం॥ య ధాంజనంత్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవత ఉపరి. తే
వా మాంజేతేజసే వర్షసే బలాయ చ మయి వర్వతేతి చతుర్థా
యజుషా మేకేన వా.

మం॥ మయి వర్వతపూరుషం మయివర్వత పర్చనం మయివర్వ
భేషజం మయి పర్వతాయుషం యన్మే పర్చ ఇత్యాదర్శన మీక్షతే.

యన్మే వర్చః పరాగక మాత్మాన మువతిష్ఠతు, ఇదం త త్పున రాద
దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే, వ్రతిష్ఠే స్థ ఇతి యజు షోపానహౌ గృహ్లాతి.

వ్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మానం తాప్తం ప్రజావతే శ్వర
మసీతి ఛత్రిం,

మం॥ ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మానం తాప్తం ప్రజావ
శ్వరణ మసి బ్రహ్మణ శ్చది ర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతోమాపోఽపి
దేవస్యత్వేతి వై ణవం దండ మాదాయ,

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో రాభూభ్యాం పూ
హస్తాభ్యా మాదదే ద్విషలో వధా యేంద్రస్యవజ్ఞో సి వార్త్రఘ
శ్వర్మ యే భవ య ద్భావం తం నివారయ, దేవీష్టడుర్విరితి. ది
మువస్థాయ.

సం॥ త్రికకుధ పర్వతమందును హిమవత్పర్వతముపైనను ఏయంజనము
 యెట్టెనో దానిని నా కన్నులారా! మీకు తేజస్సు కొరకును వర్చస్సు
 కొరకును బలము కొరకును పెట్టెదను. (“మయిపర్వత” అను నాలుగు
 యజుస్సులలో ఒక దానిచేనైనను.) 75

సం॥ నాయందు పర్వతమునకున్నట్టి ధారణ శక్తియు, నాయందు
 పర్వతమునకుండు భేషజమును, నాయందు పర్వతమునకుండు వాయువును
 పొందుఁగాక. (“యన్మేవర్చ” అనుదానిచే అద్దము చూచును.) 76

సం॥ ఏ వర్చస్సు నాయందుండి వెడలినదో యది (అద్దమందున్న)
 గా యాత్మను పొందుఁగాక. ఆయా వర్చస్సును దీర్ఘాయువు కొరకును
 వర్చస్సుకొరకును తిరిగి స్వీకరించుచున్నాను. “ప్రతిష్ఠేష్ఠ” అను యజు
 స్సుచే పాదరక్షలను గ్రహించుచున్నాఁడు. 77

సం॥ ఓ పాదుకలారా! పాదరక్షలారా! మీరు దేవతలకుఁ గూడ ప్రయాణ
 యధనముగా నుంటిరి. ఇంక మా సంగతి చెప్పనేల? మాకు కంటకాది
 యధ శేకుండ జేయుదురు గాన (“ప్రజాపతేశ్వరణం”) అనుదానిచే
 పర్వతము ధరించును.

సం॥ ఓ ఛత్రమా! నీవు ప్రజాపతికి గృహమైతివి. బ్రహ్మకు ఆచ్ఛాదన
 మైతివి. సమస్త జనమునకు నీడవైతివి. అట్టి నీవు అన్నియెడల
 నున్న గాపాడుము. (“దేవస్యత్వా” అను దానిచే వేణుదండమును
 గ్రహించి.) 78

సం॥ దేవుఁడైన సవితయుక్కు అనుజ్ఞ తీసికొని అశ్వినీ దేవతలు
 అధిష్ఠాన దేవతలుగాఁ గల నా బాహులచేతను సూర్యుఁడు అధిష్ఠాన దేవ
 తలుగా గల చేతులచేతను శత్రువధ కొఱకును (శ్వాది నివారణ కొరకును)
 స్వీకరించుచున్నాను. ఇందునికి వజ్రాయుధమై వృత్తాసురుని జంపితివి
 ట్టి నాకు అయి నాకు సుఖమిడుము. అనర్థకారియగు నా పాపమును
 శ్వాద్యనర్థమును నివారింపుము. (“దేవీష్ణుర్విః” అను దానిచే
 శలను సేవించి) 79

మం॥ దేవీ ప్లడుర్వి రురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహ వీ
యధ్వం. 8

మా హస్మహి ప్రజయా మాతనూభిర్భారణామ ద్విషతే సోష
రాజన్, ద్వితీయేన నక్షత్రాణి చంద్రమసంచ, రాతినా సంభాష
యదార్థంగచ్ఛ త్యేవ పాణిగ్రహణేస్నాతం పుణ్యాహం వాచ యిత్యా
ఆశీర్వాదః॥ తతః ఆభ్యుదయికం కుర్యాత్. 8

మం॥ కాశీయాత్రాయై

శ్లో॥ చరిత బ్రహ్మచర్యోఽహం కృతవ్రతచతుష్ట యః.

కాశీ యాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహి మే శుభాం. 8

(వ్రతివాక్యం)

మం. సాలంకారాం మమ సుతాం

కన్యాం దాస్యామి తే ద్విజ.

పాణిం గృహీత్వాసాగ్నిస్తవం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛమద్గృహం 8

మం॥ స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం
నానుష్ఠేయమితి వై దికసమ్మతవ్యవహారః. 8

ఇతి

— స్నాతకం —

మం॥ విశాలములైన యాటు దిక్కులును మాకు ఎక్కువ ధనమును గూర్చునుగాక. ఓ విశ్వదేవతలారా : మీరీ వీర కర్మ జేయుదురుగాక : వీరపుత్ర వంతునిగాఁగాని నన్నుఁ జేయుఁడు. 80

మం॥ నక్షత్ర రాజగుఁడీ సోముఁడా : నీ యనుగ్రహముచే సంతానము జేసి వారము గాకుందుముగాక. పుత్రాది రూప శరీరములు లేనివాతము గాకుందుముగాక. శత్రువులకు లొంగకుందుము గాక (పై మంత్రముచే నక్షత్రములను చంద్రుని. 81

భూచి తొరఫముగా మాటాడుచు

యథార్థముగా నెఱుఁగు. సాదిగ్రహముండు స్నానము జేపిన తానిని గూర్చి పుణ్యాహమును చదివించి ఆశీర్వాదము పిదప అభ్యుదయకర్మ చేయవలయును, 82

కాశీయాత్ర కొలుకు.

అను॥ బ్రహ్మచర్యము చేపితి, నాల్గు వ్రతములు చేసితిన్
కాశీయాత్రకుఁ బోయెవన్ నాకు ననుజ్ఞ నీయుము
దీనికి బ్రవాణు : 83

అను॥ అలంకరించుకొన్నట్టి, నాకన్య నిచ్చెదన్ ద్విజా :
చేయిఫట్టుక యగ్నితో, మా యింటికిని రమ్మికన్ 84

స్నాతక వ్రతమందు అభ్యుదయ సంబంధియగు కర్మను పుణ్యాహ వ్రాతమును చేయరాదని వైదిక సమ్మతమైన వ్యవహారము. 84

ఇది స్నాతక వ్రతము

అథ వివాహ ప్రయోగః

దంపత్యో ద్దంగళ స్ననం కారయేత్|| పూర్వ మేవ వధూం
 మంగళస్నానం కారయిత్వా|| తత్రాయం ప్రయోగః|| శుభమస్తు|| ఆయుః
 ముహూర్తః సుముహూర్తోఽస్తు|| శ్లో 1 యశ్శివో నామరూపాభ్యాం....
 సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోన నమః ఏవంగుణ శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః
 నామధేయోఽహమ్ శ్రీమతః... గోత్రస్య.... నామధేయస్య మమోపాత్త
 దురితక్షయద్వారా శ్రీ వరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం
 పాణిగ్రహణాభ్యం కర్మకరిష్యామాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
 వృద్ధ్యర్థం శాన్త్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహ
 వాచనం కరిష్యే || ఆదౌ నిర్విఘ్నైః సరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి
 పూజాం కరిష్యే|| గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కృత్వా||
 ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఆచం
 ద్రార్క మనేక వైశేషిక సుఖానుభవ సిద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాభ్యం
 కర్మకరిష్యే || అనుహవ మితిశాకునాది మంత్రాన్వాచయన్||

అనుహవం వరిహవం పరీవాదం వరివక్షమ్ దుస్స్వప్నం
 దురుదితం తద్విషదోభ్యదిశామ్యహమ్

అనుహూత పరిహూతగ్ం శకునే ర్యదశాకునమ్ మృగప్యస్మత
 మక్షయూ తద్విషదోభ్యదిశామ్యహమ్

ఆరాత్తే అగ్ని రస్త్వైరా త్వరతు రస్తుతే | నివా తే |
హాభివర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే |

నమ శ్శక్పథదే రుద్రాయ నమోరుద్రాయ శక్పథదే |
మసి నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ం సీ స్నిగసిన్తని త్రక్షోనమస్తే అ
మామాహిగ్ం సీః |

ఉద్గాతేన శతునే నా మ నా య సి బ్రహ్మపుత్ర | ఉవ నపక్ష
శగ్ంససి స్వస్తి నశ్శకునే అస్తువ్రత్తి వ స్సుమనాభవ || వివాహాగారమే
పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ఫ్రాణా నాయమ్య || ఓం భూః భువం
శుభతిథౌ ధర్మప్రజానంపత్యర్థం పాడిగ్రహణాఽగత్యేన రక్షా
రక్షాబంధనం కరిష్యే || రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః ధానాభాహన
హోధకోవచారపూజాం సమర్పయామి |

ఓం విశ్వేతాతే భవనేశు ప్రవాచ్యా యాచకర్త మహ
న్నింద్ర సున్వతే | పారాపత యుత్సురు సర్వభృతం వ స్వపాప్మణోశ
భాయః పుషిబంధవే ||

ఓ వనస్పతీ! నీకు అగ్ని దూరముగానుండుగాక. పరశువు గూడ దూరముగా నుండుగాక. గాలి లేనప్పుడు గూడ దేవుడు నీకై వర్షించుఁ గాక. ఓ వనస్పతీ! నీకు శుభమగుఁగాక.

శకృత్తునందున్న రుద్రునకు నమస్కారము. ఓ శకృత్తా! నీవు గోవునందుంటివి. నీకు నమస్కారమగుఁగాక. నన్ను హింసింపకుము.

నీవు వస్త్రదశవయితివి. నీవు వజ్రమవు కావు. నీకు నమస్కారము. మమ్ము హింసింపకుము.

ఓ పక్షి! నీవు ఉద్గాతవలె సామగానము చేయుచున్నావు. బ్రహ్మ పుత్రునివలె యజ్ఞములందు గానము సలుపుచున్నావు. ఓ పక్షి! మాకు శుభమగుఁగాక. మమ్ముఁగూర్చి సుప్రసన్న మనస్కురాలవగుము.

(వివాహ గృహమునకుఁ బోయి కాళ్ళు కడుగుకొని ఆచమనము చేసి ప్రాణాయామము చేసి)

అట్టి గుణములు గల శుభతిథియందు ధర్మసంపద సంతాన సంపద గలిగి వృద్ధి పొందుటకు స్త్రీని పెండ్లియాడుదును. భూర్లోకము ఓంకార రూపమైనది శిష్టి గుణములు శిభతిథియందు నాకు ఆయువు అభివృద్ధి పొందుటకు వివాహాంగముగా రక్షణకొరకు రక్షాబంధనమును గట్టుకొందును. రక్షాబంధన దేవతలకు నమస్కారము. ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజను సమర్పింతును. 4

ఓ యింద్రుడా నీవు యజ్ఞములందు నో మ ర స ము ని చెప్పి డి యజమానుని కొఱకు ఏ కర్మలను చేసితివో యా కర్మలు చెప్పఁదగినవి అంతములేని నీవు పరావత్తు అను పేరుగల శత్రువునకు సంబంధించిన ధనమును శరభుఁడు అను పేరు గల ఋషికొఱకు అధికముగా సంపాదించు నట్లు చేసితివి. (రక్షాబంధన సుముహూర్తము శుభమగుఁగాక.) 5

రక్షాబంధనము హూ అస్తు! ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతం
ధారయేత్||

ఓంభూః ఏవంగుణ శుభతిథౌ మ మా యుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం
శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతా క్షీద్యర్థం ఉద్వాహంగ భూత
ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే||

యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా|| ఆచమ్య|| యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు
తేజః||

ఆచమ్య|| యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా|| ఆచమ్య|| యజ్ఞోపవీత
ధారణముహూర్తోఽస్తు||

సుహృద స్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్ మదర్థం
కన్యాం వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయిత్వా||

మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్. (వృణీమహే.) తాన్ప్రసుగ్మంతే
ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత్||

ప్రసుగ్మంతా ధియసానవ్య సక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిమప్రసేదత
ఆస్మాక మిన్ద్ర ఉభయం జుజోషతి యథ్నోమ్యస్యాధసో బుబోధః
అన్యక్షరాఋజవ స్సస్తు పన్థాయోభి స్సఖాయో యన్తినో వరేయమ్
సమర్యమా సం భగోనో నినీ యాథ్సంజాస్సత్యగ్ం సుయమ మస్త
దేవాః ||

రెండవ యజ్ఞోపవీతమును ధరింపవలయును. ఓం భూః....

ఇట్టి గుణములు శుభతిథియందు నాకు అయువు అభివృద్ధి
అందుట కొఱకు శ్రుతులందు స్మృతులందు చెప్పఁబడిన నిత్యకర్మల
చరించు యోగ్యత సిద్ధించుట కొఱకు వివాహమునకు అంగమైన
రెండవ యజ్ఞోపవీతము ధరింతును. (యజ్ఞోపవీతమును పూజించి
చమనము చేసి) యజ్ఞోపవీతము బలము తేజస్సును గూర్చుఁగాక
యజ్ఞోపవీతము ధరించు ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక. 6

మంచి హృదయము కలిగిన, కార్యములందు దీక్షగల, పేదపేత
యైన యుత్తములను కన్యవన్వేషించుటకై పంపవలయును.
కొఱకు కన్యను అన్వేషింపుఁడు అని యుత్తములను పంపి నాకొఱకు
కన్యను వెదకుఁడు, (అని వరుడనును)

పెద్దలు :- వెదకుదుము. (వారిని ప్రసంగంత అను రెండు
యంత్రములతో మంత్రించి). 7

ఓ సుహృదులారా! నేను ధ్యానము చేయుచుండు మఱుక్షణము
లోనే చక్కఁగాఁబోయి శ్రేష్టులగు సుహృదులతో వరింపఁదగిన కన్యా
దాతల దగ్గఱకు మంచి మార్గములగుండ పొందు. ఇందుఁడు మాయద్దఱకు
అంబంధమును గోరుచున్నాఁడు. మేమిద్దఱము అతనికి, సోమరసమైన
మన్నమును ఇచ్చెదమని యతఁడెరుగును. కాన మాకు అతఁడు
దాయము చేయును.

ఓ దేవతలారా! మా స్నేహితులు కన్యాదాతలను గూర్చి పోవు
మార్గములు ముక్కు బెడ్డలు మొదలైనవి లేనివిగాను వంకర కానివిగాను
ఉండుఁగాక. మాకు సూర్యుఁడు, భగదేవతయును కలుపునుగాక
మా దాంపత్యము అనుకూలముగా నేర్పడునుగాక. 8

తే కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే॥ గౌరీకంకణపూజ
అఖండ దీపారాధనం కృత్వాః ప్రణమ్యుః॥

ఆచమ్య ఓం మాః ఏవంగుణ శుభతిథౌ అస్యాః తుమా
ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం కన్యాదానాంగత్వేన గౌరీకంకణధే
ముద్దిశ్య ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే.

గౌరీకంకణపూజాం చ కృత్వా॥ బృహత్సామక్ష
ద్వృద్ధవృక్షియంత్రిష్టు భౌజశ్శుభిత ముగ్రవిరం ఇంద్రస్తోమేన
దేశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ వత్సావామకరే బద్ధియాత్

రక్షౌబంధన ముహూర్తస్సు-అస్తు॥ వాత్స్యాయనస్యపుత్ర్యం
గోత్రాయ.... శర్మణేవరాయ ధర్మప్రజాసంవత్త్యర్థం గోత్రా
లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్ః ఇతి॥

కన్యా ప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ :- చతుస్సాగరపర్య
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు నప్రే పౌత్రాః
పుత్రాయ... వరాయ॥

(వారు కన్యాదాతల దగ్గరకుపోయి పలుకుదురు) (గౌరీకంకణ జాప్తలమందు అఖండదీపారాధనముచేసి నమస్కరించి ఆచమనము సి) ఓం భూః : ఇట్టి గుణములు శుభతిథియందు ఈ కుమారికి ఆయువు బివృద్ధిపొందుటకు కన్యాదానమున కంగముగా గౌరీకంకణ దేవత ద్రేశించి ప్రీతికొఱకు గౌరీకంకణపూజ చేయుదురు. (గౌరీకంకణ జనుచేసి)

9

బలకరమును, వృద్ధికరమును, ఓజః కరమును, శోభాకరమును, ధికశక్తికరమునగు బృహత్సామము త్రిష్టుప్తచే మమ్ముఁగాపాడుఁ గాక యిందుఁడౌ వంచదశ అను పేరుగల ప్రోతములతో సగరులను పేరు గల గాలితోఁగూడి ఈ మా శరీరము రక్షింపుము. (వధువుయొక్క) డనుచేతయందు రక్షాబంధనము కట్టవలెను) రక్షాబంధనముహూర్తము ముహూర్తమగుఁగాక :

10

కాశ్యప, అవత్సర, నైధ్రువ అను ముగ్గురు ఋషులుగల ప్రవరలతోఁగూడిన కాశ్యప గోత్రముగల ప్రపౌత్రునికి కాశ్యవ.... పౌత్రునికి... వాత్స్యాయన పుత్రునికిపేరుగల వరునకు ధర్మసంతాన సంపద కలుగుటకై వాసిష్ఠ మైత్రావరుణ కొండిన్య గోత్రముగల.... ప్రపౌత్రునికి....పౌత్రునికి....పుత్రునికి పేరుగల కన్యను ఇవ్వవలెను.

11

(కన్యాదాత పలుకవలెను)

వారు సముద్రముల వరుగుల గోత్రాహ్వానులకు శుభమగుఁ గాక. (సర్వులకు శుభమగుఁగాక)....

12

చ తు స్సా గ ర వ ర్యం తం గోబ్రాహ్మణేభ్య త్పుభంభవత
నప్తీం పాత్తీం పుత్తీం ... నామ్నీం కన్యాం వృణీధ
దాస్యామీ త్యుక్త్వామదర్థం నరం వృణీధ్వం షృణీమహే॥

ఇతి విస్మయః॥ తతః వరసమీపే వధూమానీయం॥ ప్రత్యజ
వర ఉపవిశేత్-ప్రత్యాసహ ప్రాజ్ఞాభీం కన్యాదాతా వధూముపవే

అచమ్య-ఓమ్ ఘాః ఏవంగుణ తుభతిథౌ మమ రుమ
ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఆగతమిమం వరం మధురరేణ పూజయి

అథ వరాయ మధువర్కం కుర్వ మ్న ద గ గ్గం తు
నిదధ్యాతే॥

తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృథసీతి యజుషోగఽశేత్॥ (యథాషరన్తే
రాష్ట్రభృదస్యాచా ర్యాసందీ మాత్వద్యోషం ఆపః ఇతివాతాప్రహః॥

ఆపః పాదావనేజనీరితివర స్తా ఆపోఽభిమః త్ర్య ఆపః పా
నేజనీ ర్ద్విషంతం నాశయంతు మే అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చ స్యసాని॥

పూర్వం దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య తతో వాసుసాదం ప్రక్షాళద
ప్రక్షాళయితార ముపస్పృశ్య శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూ
బ్రాహ్మణన్య ఉభాభామిదం పాద్యం॥

శ్లో॥ నమోఽ స్త్వనంతాయ సహస్రముక్తయే
సహస్ర పాదాక్షిశరోరుబాహవే
సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
సహస్ర కోటియుగధారిణే నమః

వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యా చమ్య వరో మయి మహ
యజుషోఽఽత్మానం, ప్రత్యభిమ్న శేత్॥

ప్రపాత్రునకు....పాత్రునకు....పుత్రునకు పేరుగల వరునకు
...ప్రపాత్రునిపాత్రుని... పుత్రుని.... పేరుగల కన్యను వరింపుడు.
విప్రులు:- వరింతురు. (పిదప వరుని దగ్గరకు వధువును తీసికొని
రావలయును.) వరుఁడు ప్రత్యజ్ఞుఁడై కూర్చుండనలయును. కన్యా
దాత తనభార్యతోగూడ వధువును తూర్పుముఖముగాఁ గూర్చుండఁబెట్టి
ఆచమనముచేసి ఓం భూః ఇట్టి గుఱములుగల శుభ తిథి యందునా
కుమార్తెకు ఆయువు అభివృద్ధి పొందుటకు వచ్చిన యా వరుని మధుపర్క
ముతోఁబూజింతును. (పిదప వరునకు మధుపర్కము ఇచ్చుచు ఉత్త
రాగ్రముగా కూర్చునుంచ వలయును. అప్పుడు వరుఁడు “రాష్ట్రభృదసి”
అని యజుస్సుతో కూర్చుండవలెను.) 13

ఓ కూర్పమా ! నీవు రాష్ట్రములో ప్రశస్తమైన దానవు
ఆచార్యులకు ఆసనమవు, ఇట్టి నీతోఁడఁబాటు నాకుగలుగకపోవుఁగాక.

ఆపః పాద్యాః అని దాత వలుకును. (ఆపః పాద్యవనేజనీః అని
వరుఁడు ఆ నీళ్ళను అభిమంత్రించి)

పాదములను గడుగు నీళ్ళు నా శత్రువును నశింపఁజేయుఁగాక.
ఈ కులమందు బ్రహ్మవర్చస్సు కలవాడనగుదునుగాక. 14

(మొదట కుడికాలుగడిగి, పిదప ఎడమకాలును గడుగవలయును
కాళ్ళు కడుగువానిని సమీపించిస్పృశించి) శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుఁ
డగు బ్రాహ్మణుని రెండుకాళ్ళకు ఇదిగో పాద్యము. 15

ఈ దండము నీకనంతునకు దండము నీకు సహస్రమూర్తికిన్
దండము వేలచేతులు పదాలు కనుల్ తలలుండువానికిన్
దండ మనంత నామునకు దండము శాశ్వతుఁడైన వానికిన్
దండము వేలుకోట్లు యుగధర్మములన్ ధరియించువానికిన్

(వరుని పాదములు కడిగి యాచమనముచేసి “మయిమహా”
అను యజుస్సుచే తన్ను వరుఁడు స్పృశింపవలయును.) 16

వరః॥ మయి మహ్నామయి యశో మయింద్రియం వీర్య
కూర్చా భ్యాం పరిగృహ్య మృణ్మయే నార్హణీయా ఆప ఇత్యు-
అర్హణీయా ఆపః ఆ మాగ నిన్మిత్యభిమంత్ర్య॥

ఆమాగనై యశసా వర్చసా సగ్ంస్పృజ వయసా తేజసాచ
మాప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥

అంజలే కదేశ అనీయమానే పరో విరాజో దోహో
యజుర్జపిత్యా.

విరాజో దోహోఽసి విరాజో దోహ మశీయ మమపద్మా
విరాజ॥ వరః ఆపః అపాస్య శేషం పూరస్తాన్నినీయ మానగ్ం సము-
న ఇత్యభిమంత్రయేత.

సముద్రగింవః పృథివీమి స్వాం యోని మపి గచ్ఛక అచ్చి
పృజ రూ భూయాసం మాపరాసేచి మత్పయ॥ అత్రవాసో గహ-
యథాశక్తి దత్త్వా॥ వరమలంకృత్య॥ ఓమ్ యువం వస్త్రాణి-
ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామ వడితీ॥ మధువర్కద్వ-
ధృత్వాచమ్య॥ దధి మధుసగ్ంస్పృజ్య కాగ్ంస్యేన వర్షీయ సాపిథ-
కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధువర్కం ఇతి త్రిరుచ్చరేత్॥ మధుప-
త్రయ్యై వివాహాయా ఆమాగన్ని తి ద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య.

వరుడు :- నాకు గౌరవము, కీర్తియు, శక్తియు కలుగుఁగాక
రెండు కూర్చములతో “మృణ్మయేనార్హణీయా ఆవః” అని పట్టుకొని.

ఓ యర్హ్యోదకమా! నా దగ్గరకు రమ్ము. వచ్చి కీర్తియును
వర్చస్సు పాలును తేజస్సు ఇమ్ము. ఇట్టి నన్ను ప్రజలకిష్టునిగాను పశు
వులకు అధిపతిగాను జేయుము.

(దోసిలిలో కొంతభాగము నీరుతీసి వరుఁడు విరాజో దోహోసీతి
అని యజుస్సును జపించి)

17

అన్నము వర్షించుదానవు. అందువల్ల అన్న వర్షమును పొందు
దును. నా స్థానముననున్న యా పుత్రుని ప్రకాశింపఁజేయుము.

(వరుడు నీటిని తొలగించి) మిగిలిన నీటిని ముందుకు తెచ్చి
“సముద్రం వ” అనుదానిచేత మంత్రించవలయును.

18

ఓ జలములారా! మిమ్ము సముద్రము దగ్గరకు పంపెదను. మీరు
మీ జన్మస్థలమగు సముద్రమును జేరుఁడు. నేనును మీయనుగ్రహము
వలన ఎడతెగని సంతానముచే వర్షిల్లుదును గాక. నావల్ల నీరు మరల
ఉపయోగపడినట్లు తడుపుచున్నాను.

(ఇక్కడ బట్టలు ఆవులు మొదలగునవి యథాశక్తిగా ఇచ్చి
వరుని అలంకరించి) ఓం యువం వస్త్రాణిచేధే (చూ, అర్థ. ఓ వస్త్రము
లారా! మిమ్ము మంత్రించుచున్నాను. అని మంత్రము పలికి ఆయా
ధరించువారి పేర్లు పలుకవలెను.) మధుపర్కద్యయము ధరించి ఆచ
మనము చేసి (పెరుగు తేనె కలిపి విశాలమైన కంచుపాత్రతోఁ గప్పి)
కూర్చలతో గ్రహించి మధుపర్కము మధుపర్కము మధుపర్కము
అని మూడుసార్లు పలుకవలెను. (మధుపర్కము) త్రయ్యైవిద్యాయై
ఆమాగమన్ అను రెండిటిచే మంత్రించి).

19

త్రయ్యైవిద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మ
దీప్తిరసి తం మా ప్రపియంప్రజానాం కు ర్వధిపతిం పశునామ్.

అమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంస్మజ పయసా తేజసా చ
మాప్రియం ప్రజానాం కు ర్వధిపతిం పశునామ్॥ అమృతోపస్త
మసీత్యవః పీత్వా॥

అమృతోపస్తరణమసి (పీత్వా ద్విరాచమ్య) యన్మధున
మధువర్కగ్ం సకృత్ప్రాశ్య.

యన్మధునో మధవ్యం షరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్, తేనా
మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్కేణ పరమో
మధవ్యోసాని.

సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం అమృతాపిధానమసి త్యావః పీత్వా
అమృతాపిధాన మసి, (ఆవఃపీత్వా,) హస్తం ప్రక్షాళ్య, ద్విరాచా
గౌరిత్యుక్త్వా గౌరసీతి యజుషా గా మభిమంత్రయేత్.

గాః గౌరస్యపహతపాప్మా పపాప్మానం జహి మమ చా
ష్య చ.

అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్స హి వేధ యథా హవిః. అ
మస్మాకం కృణ్వన్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః, యజ్ఞో వర్ధతామి
పాగ్ంశుక్త్వా.

వేదత్రయికి కీర్తివి. (కీర్తి అనగా గోమధువర్కముల కర్తృత్వమున వేదాధ్యయనము) కీర్తికి కీర్తివి. వేదమునకు దీప్తివి. నన్నులకు ఇష్టునిగాను పశువుల కధిపతినిగాను జేయుము. 20

ఓ యశ్శ్లోదకమా! నా దగ్గరకు రమ్ము. వచ్చి నాకు కీర్తి, స్తుతి, పాలు, తేజస్సును ఇమ్ము. ఇట్టి నన్ను ప్రజల కిష్టునిగాను పుల కధిపతినిగాను జేయుము.

(“అమృతోపస్తరణమసి” అని నీరు త్రాగి) 21

ఓ యమృత స్వరూపమైన జలమా! ప్రాణదేవతకు దుప్పటిలేక స్తరణముగా నున్నావు. (త్రాగి రెండుసార్లు ఆచమనము చేసి) “యన్నధునః” అను మంత్రముచే మధువర్కమును ఒకసారి తిని) 22

తేనెతో గూడిన యా యన్నరూపమై భక్ష్యము ఎక్కువ శక్తి గించునది. అట్టి శక్తిని గలిగించునన్న రూపమైన తేనెతోఁ గూడిన స్వముచేత నేను అన్నభక్షకుఁడనై నేను మధువర్కమునకు అర్హుఁడనును.

మంత్రముతో ఒకసారి మంత్ర రహితముగా రెండుసార్లు “అమృత న యాస్తరణముగా నున్నావు” అని నీరు త్రాగి చేయి కడుగుకొని రెండుసార్లు ఆచమనము చేయవలయును. గోవు అని పలికి “గారసి” యయజుర్మంత్రముచే గోవును అభిమంత్రింపవలయును. 23

ఓ గోవా! నీవు పాపము పోగొట్టినదానవు. నా యొక్కయు ఈ త యొక్కయు పాపమును పోగొట్టుము. 24

బ్రాహ్మణులకు బ్రాహ్మణుడైన యగ్ని మాకు కొంతభాగము గిచ్చి ముందుగా భుజించుఁగాక. ఆ హవిస్సు మంచిదో కాదో యతఁ డుగూను.

(“యజ్ఞోవర్ధతాం” అని దగ్గఱగా పలికి)

25

యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధి మనువృద్ధా అపచితి రన్యః
మా కుర్వవచితో అహం మనుష్యేషు భూయాసమ్.

గార్ధేను భవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనా
స్వసా ఆదిత్యానా మమృతస్య నాభిః, ప్రణ వోచం చికితుషే జః
మాగా మనాగా మదితిం వధీష్ట. విబ తూదకం తృణా న్యత్తు,
ముత్స్పృజతేత్యుచ్చైర్వరో బ్రూయాత్.

ఓ ముత్స్పృజత, సిద్ధ మన్నం భూత మి త్యుక్త్వా సావిరా
తై రుపాగ్ంశ్వన్న మభిమంత్రత్య.

భూతమ్. సావిరాట్, తన్నాజ్ఞాయితస్య తే అశీయ తన్న
ధాః, ఓమ్ కల్పయత, తతః కన్యాదాన మహం కరిష్య ఇతి సంక
ఓమ్ భూః - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుః
వృద్ధ్యర్థం కన్యాదాన సమయే మహాసంకల్ప పఠనం కరిష్యే.
సంకల్పపఠనం కృత్వా.

మ హా స ం క ల్ప మ్

అథానంతవీర్యస్య - శ్రీమదాదినారాయణస్య - అచింత్యాపరి
శక్త్యా భీయమాణస్య మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానా
కోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమేఽవ్యక్త ప్రకృతి మహదహంకార
నాయు వహ్నిజలవృథివ్యావరణై స్సప్తభి రావృతేఽస్మిన్ మ
బ్రహ్మాండకరండమండలే. ఆధారశక్తి శ్రీవరాహకూర్మా నంతా
దిగ్గ జోపరి ప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాది సప్తలోకస్యోపరితలే, ప్రతిలో
కత్యాదిలోకషట్కు స్యాధోభాగే, మహానాళాయమాన ఫణిరాజిరాజ శై
సహస్ర ఫణా మండల మండితే, దిగ్దంతిశుండాదండోత్తరభితే.

పూజారూపమైన ఈ యజ్ఞము వర్తిల్లుఁగాక. ఈ యజ్ఞము వృద్ధిపొందినపేదప ఓ గోవా : నీవును వర్తిల్లుదువుగాక. నీవు యజ్ఞ సాధనమువు. నన్ను పూజా సాధనముగాఁజేయుము. నేను నిన్ను పూజించిన వాఁడనై మనుష్యులలో పూజార్హుండనగుదును. 26

ఈ గోవు ధేనువుగా కాఁబోవు చున్నది. ఇది రుద్రులకు తల్లి పశువులకు తుమార్తె. ఆదిత్యులకు సోదరి. హిత ప్రాప్తి హేతువగు యజ్ఞమునకు నాభివంటిది. ఆపరాధములేని భండీవఁదగని యాగోవును వద్దు అని శీఘ్రముగా తెలిసిన జనులకు చెప్పుచున్నాను. నీరు త్రాగుఁ గాక. గడ్డి మేయుఁగాక. 27

మం॥ (ఓమ్ విడిచి పెట్టుఁడు అని గడ్డిగా పరికరమును.) ఓమ్ విడిచి పెట్టుఁడు.

సిద్ధమైయన్నము సిద్ధమైనది అని లికి సావిరాట్ అనువానిచే దగ్గరగా అన్నమును అభిమంత్రించి 28

మం॥ అన్నము సిద్ధముగానున్నది. అది యనేకవిధములుగా ప్రకాశించుచున్నది. అది అక్షయమగుఁగాక. ఓ అన్నమా : విన్ను నేను భుజింతును. నాకు శక్తినిమ్ము. ఓం దానిని దీసికొని రఁడు. (పేదప నేను కన్యాదానము చేయుదును అని సంకల్పించి) ఓం భూః ఇష్టో గుణములుగల శుభశిథి మందు ఈ కుమార్తెకు ఆయువు వృద్ధి పొందుటకు కన్యాదాన సమయమందు మహా సంకల్పపతనము చేయుదును. (మహాసంకల్పమును వరించి) 29

మ హా స ం క ల్ప ము

మఱి యనంత శక్తిగల శ్రీమదాదినారాయణుఁడు ఊహించరాని యపరిమిత శక్తితో సర్వము భరించుచుండఁగా మహాజలమురాశిమధ్య యందుతిరుగుచున్న యశేషకోటి బ్రహ్మాండములలో నొక్కటియైన అవ్యక్త ప్రకృతియైన మహాతును, అహంకారము, అకాశము, గాలి యగ్ని. నీరు, భూమి యను ఏడు అవరణములచే నాపరిరంపబడిన యా గొప్పబ్రహ్మాండ భాండమండలమందు, ఆధారశక్తి, ఆ వరాహము,

లోకాలోకచలవలయితే, లవణేక్షు సురా సర్పిర్దధి రోదకార్ణవైః
 పరివృతే, జంబూప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాక శాల్మలి సప్త ప్త రావృతే
 అమరావతీ యశోవత్యం భోవతీ రైవతీ సిద్ధవతీ సాధ్య గాంధర్వ
 పత్యలకవతీ ప్రభృతి పుణ్యపత్తనైః ప్రకాశితే ఇంద్రాగ్ని మ నిర్మతి
 వరుణ వాయు కుబేరేశ్వర దిక్పాలకైః పాలితే లోకా క పర్వతై
 రావృతే, మహేంద్రమలయ సహ్యాశక్తి మద్ధిమవద్భక్షవద్విం పారియాత
 సప్తకు లాచలైః మతంగ హిరణ్య శృంగమాల్యవ త్తిః కంధఋశ్వ
 శృంగనామక వంచదశ పర్వతై శ్చాధిష్ఠితే అంగవంగంగ కాశ్మీర
 కాంభోజ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మగధ మాళవ నేపాళ కేరళ క్షపాంచాల
 గోళ మళయాళ సింహళ ద్రావిడ కర్ణాటాంధ్ర లాణ దశార్ణ
 భోజ కుక్కురు కురు గాంధార విదర్భ విదేహ బాహ్లిక పుర కేకయ
 కోసల కుంతల కిరాత శూరసేన సేవన టింకణ కొణ మత్స్య
 మద్ర పార్స్వ ఘూర్జర యాతన జాలాంధ్ర సౌల్వచేది
 సింధు ప్రభృతి వివిధదేశ భాషాభాషశిర్విచిత్రితే గా గౌతమీ
 నర్మదా యమునా సరస్వతీ కృష్ణవేణీ బాహుదా భీమరేణు తుంగభద్రా
 రేణుకా మలాపహరిణీ కావేరీ కృతమాలా తామ్రవర్ణి శోకా కేశకి
 గండకి విచిత్రకా వశిష్ఠా ప్రవరా కాశ్యపీ సరయూసర్వపా శోకుళావతా
 సల్లనీ కరతోయా పుజ్యతా ప్రణీతా ప్రభృతి పుణ్యనది పవిత్రితే.
 అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచ్యవంతికాపురీ ద్వారావతీ
 ప్రభృతి పత్తనై ర్విరాజితే సగర గుల్మల స్వామిః కైరత్రయా

కూర్మము ఆదిశేషుపు మొదలగువానిపైని అష్టదిగ్గజముల పైని ప్రతిష్ఠింపఁబడిన అతలము వితలము సుతలము తలాతలము రసాతలము మహాతలము అను పాతాళ లోకములకు పైభాగమందున్నట్టి భువి భువము సువము మహము జనము తపము సత్యములను సప్త లోకములకు క్రిందభాగమందున్నట్టియు, మహానాళములవలె నున్న సర్పములకు రాజాధిరాజైన ఆదిశేషుని వేలకొలది పడగల కెంపుల గుంపులచే నింపై నట్టియు ఐరావతము పుండరీకము వామనము కుముదము అంజనము పుష్పదంతము సార్వభౌమము సుప్రతీకము అను అష్టదిగ్గజముల దండములంబోని తొండంబులచే నెత్తంబడినట్టియు. ఉప్పు, చెఱకు, కల్లు, నేయి, పెరుగు, పాలసముద్రములచే నావరించినట్టియు అమరావతి యశోవతి, అంభోవతి. రేవతి, సిద్ధవతి, సాధ్యవతి, గాంధర్వవతి అలకావతి మొదలైన పుణ్యపట్టణములచే ప్రకాశించుచున్నట్టియు ఇంద్రుఁడు అగ్ని యముఁడు నిర్భతి వరుణుఁడు, వాయువు, కుబేరుఁడు ఈశ్వరుఁడు అను నీ అష్టదిక్పాలకులచే పాలింప బడి నట్టియు లోకాలోక పర్వతములచే జుట్టఁబడినట్టియు. 1 మహేంద్రము 2 మలయము 3 సహ్యాము 4 శక్తివంతము 5 హిమవంతము 6 ఋక్షవంతము 7 మేరువు 8 వింధ్యము 9 పారియాతము 10 సప్తకులాచలములు 11 మతంగము 12 హిరణ్యశృంగము 13 మాల్యవంతము 14 కిష్కింధ 15 ఋశ్యశృంగము అను పేరుగల పదునేను మహా పర్వతములచే అధిష్ఠింపఁబడినట్టియు, అంగము, వంగము, కళింగము, కాశ్మీరము, కాంభోజము, సౌవీరము సౌరాష్ట్రము, మహారాష్ట్రము, మగధము, మాళవము, నేపాళము, కేరళము, చోళము, పాంచాళము, గౌళము మళయాళము, సింహళము, ద్రవిడము, ద్రావిడము, కర్ణాటము, నాటము, కర్ణాటము, పానాటము, పాండ్యము, పుళిందము, అంధ్రము, హూణము, దశార్ణము, భోజము, కుక్కురుపు, కురువులు, గాంధారము, విదర్భము, విదేహము, బాహ్లికము, బర్బరము, కేకయము, కోసలము, కుంతలము, కిరాతము శూరసేనము, సేవనము, టింకణము, కొంకణము, మత్స్యము, ముద్రము, పార్శ్వము, ఘూర్జరాది సహిత శేషాచల

శ్రీశైలాది పుణ్యాచలై రధిష్ఠితే ఇంద్రద్వీప కశేరు మృ గభస్తి
 నాగ సౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్య నవ ముండితే,
 నవ సహస్రయోజ నైర్విస్తారితే భారత కింశుర లావృత
 కురుభద్రాశ్మక రమణక మందహారణ కేతుమాల నామ నవ ఖండ
 మండితే మహాసరోరుహశరే, పంచాశతోక్తివిస్తీర్ణ మండలే
 లక్షయోజన విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే - సుమేరునిషఢహేవ హిమా
 చలానాం హరిపర్వతీం పెరుషపర్వయోశ్చ దక్షిణే, సేతుబంధ మలయాచల
 యోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతే భరతవర్షే, భరతీంద్రే ప్రజా
 పతిక్షేత్రే దండకారణ్యే, కర్మభూమౌ, అయోధ్యా కా కురుక్షేత్ర
 గయా వ్రయాగ కాంచీ శ్రీరంగ శ్రీ వేంకటాచలాది పుణ్యక్షేత్రై
 ర్గంగా యమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిశ్చ విరాజితే.
 సమశూషధ్యరేఖాయః పూర్వదిగ్భాగే, శ్రీశైలస్య కాన్యప్రదేశే
 కృష్ణా గోదావ(కావే) ర్యో ర్మధ్యదేశే, సమస్త దేవతా బ్రాహ్మణ
 సన్నిధౌ, అస్మిన్ కల్యాణమంతపే, పరబ్రహ్మణా గీయ స్య సకల
 జగత్సృష్టౌ పరార్థద్వయజీవినః కారణత్రిహ్మణః పంచ తమవత్సరే
 ప్రధమమాసే, ప్రధమపక్షే ప్రధమదివసే ఆహుని ది యేయామే,
 తృతీయేముహూర్తే, ప్రధమ ప్రాతాయామే పాక్తిక కుర్యకల్ప
 బ్రహ్మకల్ప పరాపకల్ప సావిత్రి కల్పానాం మధ్యే శివరాత్రికల్పే

యావనము, జాలాంధ్రము, సాల్వము, చేది సింధువతి మొదలగు వలుదేశ
భాషాభూవతుల చేత చిత్రితమైనట్టియు, గంగ గౌతమి నర్మద
యమున సరస్వతి కృష్ణవేణి బాహుద భీమరథి తుంగభద్ర రేణుక
మలాపహారి కావేరి కృతమాల తామ్రపర్ణి విశోకకేశకి గండకి విచిత్రక
వసిష్ఠ ప్రవర కాస్యపి సరయువు సర్వపాపహ కృశావతి ఫల్గుని కర
తోయ, పుణ్యత ప్రణీత మొదలగు పుణ్యనదులచే విచిత్రమైనట్టియు,
అయోధ్య మధుర మాయ కాశి కాంచి అవంతికాపురి ద్వారావతి
మొదలగు పుణ్య పట్టణములచే విరాజిల్లుచున్నట్టియు, సగర గుల్మల
స్వామి పుష్కరశ్రయసహిత శేషాచల శ్రీశైలాది పుణ్యాచలములచే
అధిష్టించబడినట్టియు జంబూప్లక్ష శాల్మలి కుశ క్రౌంచ శాఖ పుష్కరము
లను సప్తద్వీపములచే దీపింపఁబడినట్టియు, ఇంద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి.
నాగ సౌమ్య గాంధర్వ చారణ భారతములను తొమ్మిది వర్షములచే
నిండి నట్టియు ప్రత్యేకముగా తొమ్మిది వేల యోజనములచే
విస్తరింపఁ బడినట్టియు. 1 భారతము 2 కింపురుషము 3 బలావృతము
4 కురుభద్రము 5 అశ్వకము 6 రమణము 7 కమండము 8 హరణము
9 కేతుమూలము అను తొమ్మిది ఖండములచే నలంకరింపఁబడి.
నట్టియు, దండక వింధ్యక చంపక బదరిక నహుష గుహ దేవదారు
కాది మహారణ్యములతో దీర్ఘమైనట్టి మహాపద్మము
వంటి యాకారముగల యేఁబదికోట్ల విస్తీర్ణముగల భూమండలమందు
లక్షయోజనములుగల జంబూ ద్వీపమందు సుమేరు నిషధ హేమకూట
హిమాచలములకును హరివర్ష కింపురుష వర్షములకు దక్షిణ భాగ
మందు సేతుబంధమునకు మలయపర్వతమునకును ఉత్తరముగా
సహస్ర యోజనముల విస్తీర్ణముగల భరతవర్షమందు భరతఖండమందు
ప్రజాపతి క్షేత్రమందు దండకారణ్యమందు కర్మభూమియందు సమ
భూమధ్యరేఖకు పూర్వ దిగ్భాగమందు శ్రీశైలమునకు ఈశాన్య
ప్రదేశమందు, కృష్ణా గోదావరులకు మధ్యదేశమందు సమస్త దేవతా
బ్రాహ్మణ సన్నిధియందు ఈ కళ్యాణ మంటపమందు పరబ్రహ్మచేత
నియోగింపఁబడిన సకల జగత్తులను సృజించిన రెండు పదార్థములు జీవిం

స్వామంభువస్వారోచిషోత్తమతామసదై వతబాక్షుష సూర్యా బ్రహ్మ
 రుద్రదక్షకాచ్య భౌచ్యచతుర్థశమన్వంతరే మధ్యగత సప్తవ వై వస్వత
 మన్వంతరే శ్రీమదాది విష్ణుమత్స్య కూర్మ వరాహ నారసిం వామన
 భార్గవరాఘవ కృష్ణ బౌద్ధ కల్కి దశావతారేషు న వ మ
 బౌద్ధావతారే అష్టావింశాతితమే మహాయుగే ద్వాదశ శష్టావింతి
 సహస్ర పరిమితే కృతయుగేయాతే ద్వాదశలక్ష షణ్ణవతి స స పరి
 మితే శ్రీతాయుగే చ యాతే అష్టలక్ష సహస్ర చతుష్షష్టి స స పరి
 మితే ద్వాపరయుగే యాతే చతుర్లక్ష ద్విత్రింశత్సహస్రవ తే కలి
 యుగే ప్రథమపాదే యుధిష్ఠిర చక్రమార్క శాలివాహన విజ ఖినందన
 నాగార్జున కులషట్చ కేసుమధ్యే తృతీయే శాలివాహనశకే నవాదిషష్టి
 సంవత్సరే, మధ్యేవ ర్తమానవ్యావహారిక చంద్రమానేన ఆమ సంవత్సరే
 అముకాయనే, అముకఋతౌ, అముకమాసే పక్షే . తిథౌ
 వారే-ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంపూర్ణ చ సిద్ధిన్
 మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యశేషేణేదానీ మనుష్య
 విశేషం ప్రాప్తవతో మమ జన్మ ప్రభృత్యే తత్క్షణం తం
 మనోవాక్కాయ కర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మప త కోవ
 పాతకాదీనాం నవవిధానాం పాపానాం సద్యః అపనో రద్వారా
 సరమేశ్వర పీత్యర్థం గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షి మండలప తం కృత

చిన కారణబ్రహ్మయొక్క వంచాశత్రువత్సరమందు ప్రథమ మాస
మందు ప్రథమ పక్షమందు ప్రథమ దివసమందు పగటివేళ
రెండవ జామున మూడవ ముహూర్తమందు మొదటి పాక్షియామ
కాలమందు, పార్థివకల్ప, కూర్మకల్ప, బ్రహ్మకల్ప, వరాహకల్ప
శ్వేతవరాహకల్ప ప్రణయకల్ప సావిత్రికల్పముల మధ్యయందలి శ్వేత
వరాహకల్పమందు, స్వాయంభువ స్వారోచిషోత్తమతామపతైవత
చాక్షుష, సూర్యాగ్ని బ్రహ్మ రుద్ర దక్షరౌచ్య భౌత్య చతుర్దశ
మధ్యంతరముల మధ్యనున్న యేడవ వైవస్వతమన్వంతరమందు
శ్రీమదాది విష్ణువు యొక్క మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ
వామన భార్గవ రాఘవ కృష్ణ బౌద్ధ కలికి దశావతారములందలి
తొమ్మిదవ దగు బౌద్ధావతారమందు అష్టావింశతతమ మహాయుగము
నందు పదునేడు లక్షల ఇరువై యెనిమిదివేల పరిమితిగల కృతయుగము
గడువగా పన్నెండు లక్షల తొంబది యాఱువేల సంవత్సరములు పరి
మితి గల త్రైతాయుగము గడువగా ఎనిమిది లక్షల అరువదినాలుగువేల
సంవత్సరములు పరిమితి గల ద్వాపరయుగము గడువగా నాలుగు
లక్షల ముప్పదిరెండువేల సంవత్సరముల పరిమితి గల కలియుగమందు
మొదటి పాదములో యుధిష్ఠిర విక్రమార్క శాలివాహన విజయాభి
సందన నాగార్జున కుల షట్కములందు మూడవదియగు శాలివాహన
శకమందు ప్రభవ మొదలగు నలువది సంవత్సరములలో నేటి వ్యవహార
మందున్న చాంద్రమానమందు ఈ సంవత్సరమున అయనమున
ఈ ఋతువులో.... ఈ మాసములో... ఈ పక్షమున తిథియందు
వారమందు ఇప్పుడు అనాదినుండియున్న యవిద్యావాసనచేత నీమహా
సంసార చక్రమందు అనేకవిధములైన జన్మములఁబుట్టి వీధో యొకానొక
గొప్ప యదృష్టముచేత నిప్పుడు విశేషమగు మనుష్యజన్మను పొందిన
నాకు పుట్టినది మొదలు ఈ నిమిషమువఱకు మనస్సుచేతనుగాని వాక్కు
చేతను గాని కర్మలచేతఁగాని తెలిసిగాని తెలియకగాని చేసిన మహాపాత
కములు ఉపపాతకములు మొదలైన తొమ్మిది విధములైన పాపములు
పోవుటద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీతికొరకు గంగయందలి యిసుక

రాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక వాలుకాప కర్షణ సర్వరాశ కర్ష
 సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం, తిలైఃసూర్యమండల పర తం
 కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక తిలాపకర్షకృమేణ సర్వ శ్వ
 భకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం, యవైర్గృహవ డల
 పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక యవాపకర్ష టుణ
 సర్వ....ర్థం, మాషైర్ద్రివ మండల ఏకైక మాషాపకర్ష . థం
 పంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మిత దేశే వృషలోమభిర్నక్షత్రమండ
 ఏకైక లోమాపకర్ష థం త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాతిరాత్రాప్రో యమ
 సాంతపన వాజపేయ పౌండరీ కాశ్వమేధాది శతకృతు పుణ్య వా
 ప్త్యర్థం, మయా సహ దశ పూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వం నాం
 పితౄణాం నరకాదుతీర్థ శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాససి థం.
 వ్యగృహోక్తప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్మోదక కన్యామః ప న
 కర్తిష్యే॥

—: ఇతి మహాసంకల్పః :—

శ్లో॥ కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణై ర్యుతామ్,

దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా,

కన్యే మ మాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః

కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానా న్మోక్ష మాప్నుయాం.

రేణువులచేత సప్తర్షి మండలము వఱకు ప్రోగుపడిన రాశినుండి వేల కొలది సంవత్సరములు గడచిన పిదప నొక్కొక్క రేణువుచొప్పున తగ్గిపోగా సర్వమైన రాశి యయిపోవువఱకు బ్రహ్మలోకమందు నివాసము సిద్ధించుటకొఱకు, నువ్వులచే సూర్యమండలమువఱకు ప్రోగుపడిన రాశి నుండి వేలకొలది సంవత్సరములు గడచిన పిదప నొక్కొక్క నువ్వుగింజ చొప్పున తగ్గిపోఁగా సర్వమైన రాశి యయిపోవువరకు బ్రహ్మలోకమందు నివాసము సిద్ధించుటకొఱకు, యవ వడ్లగింజలచేత గ్రహమండలము వఱకు ప్రోగుపడిన రాశినుండి వేలకొలది సంవత్సరములు గడచిన పిదప ఒక్కొక్క వరిగింజ చొప్పున తగ్గిపోఁగా సర్వరాశి యయిపోవువఱకు బ్రహ్మలోకమందు నివాసము సిద్ధించుట కొఱకు.... మినుములచేత ధ్రువమండలము వఱకు ఒక్కొక్క మినుముగింజ సిద్ధించుట కొఱకు నూఱుకోశముల దూరశముందు ఎద్దు వెండుకలచేత నక్షత్రమండలము వఱకు ఒక్కొక్క వెండుక చొప్పున సిద్ధించుట కొఱకు అగ్నిష్టోమము, అతిరాత్రము ఆప్తోర్యామము, సాంతపనము వాజపేయము, పౌండరీకము, అశ్వమేధము మొదలగు నూఱుయజ్ఞముల పుణ్యఫలముకంటె మూడురెట్లు ఫలము సిద్ధించుటకు నాతో కూడ పదితరముల వఱకు పూర్వులై నట్టి పదితరములు తరువాతి వారై నట్టియు నా వంశపు తల్లిదండ్రులకు నరకమునుండి తరింపజేసి శాశ్వతముగా బ్రహ్మలోకమందు నివాసము సిద్ధించుటకొఱకు స్వగృహమందు చెప్పబడిన రీతిగా అలంకారముతోడను బంగారముతోడను ఉదకముతోడను కన్యామహదానమును చేయుదును.

ఇ ది మ హా స ం క ల్ప ము

అ॥ బంగారుకల కన్యను, భూషణుగల్గుదానిని

విష్ణువౌ నీకు నర్పింతు బ్రహ్మలోకము చేరఁగన్,

అ॥ నిల్వ మోకస్య నాముందు నిల్వ మోదేవి! యుండునాధరిన్

ఓ కన్యయెల్లెడనుండు, నిన్నిచ్చి మోక్షమొందెదన్.

విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సౌక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః,

ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై .

కన్యాం సౌలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే.

ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే.

పునః కన్యావర గోత్రనామన్యుక్త్వా, చతుస్సాగర పర్మంతం భవంతు న ప్త్రిం - పౌత్త్రిం - పుత్త్రిం - నామ్నిం కన్యాం. నక్షత్రపాత్రాయ-పుత్రాయ-వరాయ. తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రపాదయామితి సహిరణ్యం కన్యా హస్త ముదకపూర్వం వరపదద్యాత్.

సౌలంకృత హిరణ్యోదక కన్యా మహాదానం తుభ్యమప్రదదే నమమ. వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్.

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే, అశ్వినోర్బాహుభ్యాం. పుహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి.

రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కనా తేనామృతత్వ మశ్యాం వయో దాత్రే మయో మహ్య మస్తు ప్రహితే.

బ్రహ్మ క ఇదం కస్మా అదాత్, కామః కామాయ, కాదాతా, కామః ప్రతిగృహ్ణీతా, కామగ్ం సముద్ర మావిశ, కామేన ప్రతిగృహ్ణామి.

విశ్వంభరుండు భూతంబుల్, దేవత లెల్లరు సాక్షిగా
కన్యాదానంబు చేయుదున్, పితరులు తరింపఁగా॥

30

సాలంకృత కన్య సాధ్వి, సుశీలుఁడౌ సుబుద్ధికిన్
శ్రద్ధతో నేను నర్పింతు, ధర్మకామార్థ సిద్ధికై॥

31

ప్రీతురాలిని....పుత్రిని...పేరుగల...కన్యను ప్రపాతునికొఱకు...
పాత్రునికొఱకు...పుత్రినికొఱకు...వరునికొఱకు...నీకొఱకు సంతాన
ప్రాప్తిరూప కర్మల కొఱకు ఇచ్చెదను (అని బంగారముతోఁ గూడిన
కన్యాహస్తమును వరునిచేతి కివ్వవలయును,) అలంకారములు బంగా
రము నీళ్ళు వానితోఁగూడిన కన్యామహాదానమును నీ కొఱకు నేను
దానము చేయుదును. ఇంక ఇది నాది కాదు. (వరుఁడు దేవస్యత్వా అను
మంత్రముచే కన్యను ప్రతిగ్రహింపవలయును.)

32, 33

మం॥ ఓ ద్రవ్యమా! ప్రేరకుఁడగు దేవునియొక్క ప్రేరణచే
అశ్వినీ దేవతల బాహువులచేతను పూషన్ అను దేవతయొక్క హస్తముల
చేతను నిన్ను గ్రహింతును.

34

మం॥ ఓ రక్షణదేవీ! రాజైన వరుణుఁడు కన్యయగు నిన్ను
ప్రజాపతికొఱకు తీసికొనిపోవుఁగాక. (దేవతల కర్పించి గ్రహించుటకే)
అందుచే నేను అమృతత్వమును పొందుదును. దానము చేయువాని కది
పక్షిరూపముగా నుండుఁగాక. ప్రతిగ్రహిత యయిన నా కది సుఖమై
యుండుగాక.

35

మం॥ బ్రహ్మ బ్రహ్మకొఱకు దానిని ఇచ్చెను. కామమె కామాభి
లాషికిచ్చెను. కామమె దాత కామమె ప్రతిగ్రహితయును ఓ ప్రజా

కామైతత్తే, ఏషా తే కామ దక్షిణా, ఉత్తాన స్త్వాంగీ
ప్రతిగృహ్ణతు. ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణాయాత్, తతఃకన్యాదాన సే
న్యార్థం వరదక్షిణాం - న మమ తతః. గోదాన భూదాన సాలగా
దానాది షోడశ మహాదానాని కుర్యాత్, తతః లోకాచారక్రమేణ
యథాశక్తిదానాని కుర్యాత్.

స్వస్తీతి ప్రతివచనం. ధర్మే చ. అర్థే చ - కామే చ - నాతి చ
వ్యేతి దాతావదేత్. నాతిచరితవ్యా-నాతిచరామితి వరః ప్రత్యుక్త
నాతిచరామి.

తతో వివాహవేదికాయాం - ఏవం = ర్థం గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాప
కరిష్యే. అనంతరం సుముహూర్తః। తతః లోకాచారక్రమేణ మ
హాష్టకాని పఠిత్వా.

తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ,
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే శింఖ్రియుగం స్మరామి ||

శ్రీదేవీతనయో శివ స్సుఖకరో మిత్రః శశీ కంవనః.
సర్వేతే మునయోఽచలా దశదిశ స్సర్వా మృగేంద్రాః ఖగాః.
నద్యః పుణ్యసరోవరాణి దితిజా స్థీర్థాని కంజాసన
శ్చేంద్రోవహ్న్యమరానదాజలధయః కుర్వంతువాం మంగళమ్. 1

సావధానం సుముహూర్తే - దైవజ్ఞో ఘటికాయంతేరిణ ముహూర్త
సమ్యగవలోక్య-నక్షత్రమార్గ మవలోక్య. 2

పత్తి! కామ సదృశమగు సముద్రమును ప్రవేశింపుము. ఓ ద్రవ్యమా!
కోరికతో నిన్ను గ్రహించుచున్నాను.

మం॥ ఓ కోరికా! ఇది నీదే. ఓ కోరికా! ఈ దక్షిణ నీకే
ఆంగిరసగోత్రుఁడగు ఉత్తాన ఋషి నిన్ను గ్రహించుఁగాక. (అని కన్యను
ప్రతిగ్రహింపవలయును.)

కన్యాదాత :- కన్యాదానము ధర్మయుక్త మగుటకొఱకు దక్షిణ
లిచ్చుచున్నాను. ఇంక ఇది నాకు కాదు.

(పిదప గోదానము భూదానము సౌలగ్రామదానము మొదలగు
షోడశ మహాదానములను చేయవలయును. పిదప లోకాచారముననుస
రించి యథాశక్తిగా దానములు చేయవలయును. “స్వస్తి” అని ప్రతి
వచనము.....

37

ధర్మమందు అర్థమందు కామమందు ఈమె అతిక్రమింపఁబడరాదు
(అని వరునిగూర్చి కన్యాదాత పలుకవలయును.)

కన్యాదాత :- ఈమె నీచే అతిక్రమింపఁబడరాదు.

వరుఁడు :- అతిక్రమింపను.

38

పిదప వివాహ వేదికయందు గృహగ్ని ప్రతిష్ఠాపన చేయుదును.

వరుఁడు :- ప్రాణాయామము చేసి నేను జేసిన పాపముల క్షయము
అనంతరము సుముహూర్తము పిదప లోకాచార క్రమముగా

39

మంగళాష్టకములు చదివి

సుదినంబున లగ్నమదే, తారాచంద్రబలాలవే

విద్యాదైవ బలాలవే, విష్ణూ! నీ కాళ్ళు మొక్కిక్కెదన్. 40

శ్రీదేవి కొడుకు సుఖకరుండైన శివుఁడు సూర్యుఁడు,
చంద్రుఁడు, వాయువు మునులెల్లరు, భూమి దశదిశలు సర్పములు
ఇంద్రుఁడు అగ్ని దేవతలు నదములు, సముద్రములు, మీకు మంగళము
ఇచ్చుఁగాక. 41

సావధానమైన ముహూర్తమందు జ్యోతిష్కుడు గడియారమున
ముహూర్తము సరిగా జూచి నక్షత్రమార్గమును జూచి. 42

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్వస్థాశీతీసహస్రీణాం, ద్విజగురు దైవత్యానాం, సమస్త
 జగదాధార మహామండూకకూర్మ యజ్ఞవరాహ శేషవృధీనాం
 పురందర పావక యమ నిర్మతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానా ద్యష్ట
 దిక్పాలకానాం, జలజభవ హరముఖ్య దేవగణానాం నారద విశ్వామిత్ర
 వరాశరాత్రి వాల్మీకి గౌతమ భృగు వ్యాసాది మహర్షీణాం, సీతారుం
 ధత్యహల్యా ద్రౌపదీ తారా మండోదరీ పాంచాలీ దమయంత్యాది మహా
 వతివ్రతానాం, హరిశ్చంద్ర నల కార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాది
 పుణ్యపురుషాణాం, గంగా నర్మదా తుంగభద్రా మలాపహరిణీ
 శ్రీకృష్ణపేణీ గోదావరీ భీమరథ్యాది మహానదీనాం, జంబూ నింబ
 కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫల
 వృక్షాణాం, పుష్పాగ జాతీవకుళ కేశకి చంపక మల్లికా మాధవీ
 మాలత్యాది వివిధ కుసుమానాం, కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది
 సుగంధానాం, అపరిమిత కనక కలశ కన్యకా గృహమేధి కవీశ్వర
 వీణాదివాద్య మేఘధ్వనీనాం, అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ
 రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం, శ్రీశైల వింధ్య హిమాచల గోవర్ధన
 కైలాసాది మహాశైలానాం, తర్క మీమాంసా న్యాయ వైశేషిక భాట్ట

చూ ర్ణ క

స్వస్తి శుభమగుఁగాక, ఎనుబది యెనిమిదివేల ద్విజ గురుదేవత
కును, సమస్త జగముల కాధారమైన మహామండూక కూర్మ యజ్ఞ
రాహ శేష పృథివులకును, ఇంద్రుఁడు అగ్ని యముఁడు నిర్భతి వరు
ఁడు వాయువు కుబేరుఁడు ఈశ్వరుఁడు అను అష్ట దిక్పాలురకును, బ్రహ్మ
స్థు మహేశ్వరులు మొదలైన దేవగణములకును, నారదుఁడు విశ్వా
మిత్రుఁడు వరాశరుఁడు అత్రి వాల్మీకి గౌతముఁడు భృగువు వ్యాసుఁడు
మొదలైన మహర్షులకును, రాముఁడు శిబి రతిదేవుఁడు వృధువు
మరుత్తు భగీరథుఁడు భరతుఁడు శశిబిందువు గజుఁడు అంబరీషుఁడు
శ్రీపుఁడు పరశురాముడు బలరాముఁడు మొదలైన షోడశ చక్రవర్తు
లకును, కార్తవీర్యార్జునుఁడు సగరుఁడు పురూరవుఁడు పురుకుత్సుఁడు
మంథుఁడు హరిశ్చంద్రుఁడు అనుపేరుగలషట్చక్రవర్తులకును, సీత అరుంధతి
సహల్య ద్రౌపది తార మండోదరి పాంచాలి దమయంతి మొదలైన
మహా పతివ్రతలకును, విక్రమార్కుఁడు భోజుఁడు మొదలైన పుణ్య
పురుషులకును, గంగ నర్మద తుంగభద్ర మలాప్రహారిణి శ్రీకృష్ణదేవీ
గోదావరి భీమరథి మొదలైన మహానదులకును నేరేడు నిమ్మ కడిమ
నూమిడి పోక కొబ్బరి ఖర్జూరము ధాత్రి దానిమ్మ మొదలగు ఫల
వృక్షములకును, పున్నాగము జాజి పొగడ మొగలి సంపెంగ మల్లె
మూధవి మాలతి మొదలగు పలురకములైన పువ్వులకును, కస్తూరి
పంకుమపువ్వు అగరువు గోరోచన మొదలగు సుగంధములకును,
అపరిమిత కనక కలశములు గల కన్యకాగృహ మేధి కవీశ్వర వీణాది
వాద్య మేఘధ్వనులకును, అయోధ్య కాశీ పురుషోత్తమము రామేశ్వరము
మొదలగు పుణ్య పట్టణములకును, శ్రీశైలము వింధ్యము హేమా
చలము గోవర్ధనము కైలాసము మొదలగు మహా పర్వతములకును,
తర్కము మీమాంస న్యాయము వైశేషికము, భాట్ట పౌఖాకరము

ప్రాభాకర వ్యాకరణాది షట్పాస్త్రాణాం. ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ
వేదానాం, లగ్న హోరా దేర్కాణ లవాంశ ద్వాదశాంశ త్రిం
శాంశ త్రింశదశాంశకానాం. నిరంతర మనుకూలా శ్శోభనాః,
అస్య.... ముహూర్తస్య తిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం
సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనా స్సర్వేగ్రహా
సునక్షత్రా శ్శుభై కాదశస్థాన ఫలదా స్సప్తపీతా స్సముహూర్తా
స్సప్తసన్నా వరదా భవంతు॥

43

చూర్ణికా సమాప్తా

ధ్రువంతే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః ధ్రువం త
ఇంద్రో శాచిగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతామ్ ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా
తస్మై దేవా అధిబ్రవన్ ఆయంచ బ్రహ్మణస్పతిః॥

ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా వృథివీ ధ్రువం విశ్వ మిదం జగత్
ధ్రువాః పర్వతా ఇమే ధ్రువో రాజావిశామయం ఇహైవై ధి మావ్య
ధిష్టాః పర్వత ఇవవిచావలిః ఇంద్ర ఇవేహధ్రువస్తిష్ఠ ఇహరాష్ట్రం
ధారయ అభితిష్ఠ పృతన్యతః అధరేసంతు శత్రవః ఇంద్ర ఇవ పృత్రహా
త్తిష్ఠ ఆవః క్షేత్రాణి సఙ్జయన్ ఇన్ద్ర ఏణమదీ ధరత్ ధ్రువం ధ్రువేణ

శ్యామరణము అను షట్చాస్త్రములకును, ఋగ్వేదము యజుర్వేదము
సామవేదము అథర్వణవేదము అను వేదములకును, లగ్న హోర
దేక్కారణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదశాంశ కములకును
సంరంతరము అనుకూలములై శుభములై శోభనములై ఈ ముహూర్త
మునకు మంచి తిథిని మంచివారమును మంచి నక్షత్రమును
సంయోగమును సుకరణమును మంచి చంద్రతారాబలమును అనుకూల
ముగా జేసి శుభములై శోభనములై మంచి నక్షత్రములతో గూడిన
సర్వగ్రహములు శుభమైన యేకాదశ స్థాన ఫలము నిచ్చునవై వరము
నిచ్చునవై ప్రీతిపొందినవై యగుఁగాక. సుముహూర్తములు సుప్రస
న్నములై వరము నిచ్చుచున్నవై యగుఁగాక. 43

ఇది చూర్ణిక

(సుముహూర్తమందు వధూవరుల తలమీద జీలకఱ్ఱతోఁగూడిన
బెల్లమును ఉంచవలయును)

రాజైన వరుణుఁడు నీకు ద్రువపదము గీచ్చుఁగాక దేవుడైన
బ్రహ్మస్థి నీకు ద్రువపదమునిచ్చుఁగాక. నీరాష్ట్రమును ఇంద్రాగ్నులు
సూర్యముగా ధరింతురుగాక ద్రువమైన హవిస్సుచేత ద్రువపద మగుఁగాక
కేవలము అవనికిట్లు అనిరి. ఇతఁడే బ్రహ్మస్థి ఆకాశము ద్రువమైనది.
భూమి ద్రువమైనది ఈ సమస్త ప్రపంచము ద్రువమైనది. ఈ పర్వత
ములు ద్రువమైనవి ఈ పక్షిరాజు ద్రువమైననాఁడు. ఇక్కడే వృద్ధి
పొందుము. వృద్ధి పొందకుము. పర్వతమువలె చలింపక యుండుము.
ఇక్కడ రాష్ట్రమును ధరింపుము. నీవు ముఁదుగా నుండుము. నీ
శత్రువులు క్రిందుగా నుందురుగాక. ఇందునివలె శత్రుహంత వై
యుండుము. పృథ్వీహంతయైన ఇంద్రునివలె నుండుము నీశ్వను
క్షీత్రములను వృద్ధిపొందింపఁజేయుచు ఇంద్రుఁడు దీనిని ధరించెను.
ద్రువమైన హవిస్సుచేత ద్రువముగా నుండువుగాక. బ్రహ్మణస్థి
ముతఁడే.

అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు

తతః సుముహూర్తే కన్యాం దృష్ట్వా॥

45

చక్షుషీ ఉపసగ్ం హృత్య ఆభాతృప్నీమితి జపిత్యా ॥ ఆభా

తృప్నీం వరుణాపతిప్నీం బృహస్పతే ఇన్ద్రా పుత్రాప్నీం లక్ష్మ్యంతా
మస్తై సనిత స్సువ॥

46

అఘోరచక్షు రితి సమంతృతః

అఘోరచక్షు రవతిప్నీధి శివాపతిభ్యో స్సుమనా సువర్చా
జీవసూ ర్దేవ కామా స్యోనా శంనోభవ ద్విపదే శం చనుష్పదే॥

(ఆవరణవస్త్రమపాస్య) అతః వరవధ్వో పంకల్పయతః

పునః ప్రాణానాయమ్యః॥ ఓమ్ భూః... శుభశిథో ఉపయోర్దం
పత్యోః ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్దం - ఆవాభ్యం కర్మాణి కర
న్యసి ప్రాజా శోచాదయతవ్యాః॥ ఉత్పాదయావః॥

47

అంగుష్ఠే నోఢమధ్యమయా చాంగుళ్యా దర్భాగ్ం సంగృహ్యేద
మహమితి తస్యాభ్యువోరంతరం దర్భేణ సమ్మజ్య పత్రీచీనం నిరస్యేత్ -
ఇదమహం యాత్యయి వతీమ్ములక్ష్మీస్తాం గర్దశామి॥

48

ఈ మహారము సుముహూర మగుగాక.

(పిదప సుముహూరమందు కన్యనునుచి, కనులు మూసికొని కృష్ణిం అని జపింపవలయును.) 45

ఓం వరుణ! నీవు ఈమెకు సోదరులను జంపనట్టి లక్ష్మినిమ్ము, హస్తీ! నీవు ఈమెకు భర్తనుజంపని లక్ష్మినిమ్ము, ఓ ఇంద్రుడా! నీవు పుత్రులను జంపని లక్ష్మినిమ్ము. ఓ సవితా! నీవును ఈమెకు లక్ష్మినిమ్ము. 46

(అమృత చక్షుః అనుమంత్రముతో కన్యను చూడవలెను.)

ఓ వధువా! భయంకరమగు కన్నులు లేని దానవై భర్తను దానవై భర్తకు మఱిదులకు శుభముకూర్చుము, ప్రసన్నమైన గలదానవై సువర్చస్సు గల దానవగుము. జీవించిన సంతాన గనుచు దైవ పూజ చేయుచు ప్రశస్త్యురాలవై నా బంధువులకు శుసంపదకు సుఖము గూర్చుదానవై యుండుము. (ఆడ్డుగా న తెరను తీసివైచి) వధూవరులిట్లు సంకల్పింతురు (తీరి పొగ్గాముచేసి) ఓం భూః....శుభతిథియందు దంపతులమైన మన యిద్దఱకు సువర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుట కొఱకు మన కర్మలుచేయవలయును. సంతానము సుగూడ గవవలయును నమమును గనుదము (బొటనవ్రేలితో మధ్య వ్రేలికి ప్రక్కనుండు తోను ధర్మను పట్టుకొని "ఇదమహం" అను మంత్రముతో కనుబొమ్మలను మధ్యభాగమును ఆ ధర్మచే తుడిచి పడమరగా చేయ వలయును.) 47

ఇదిగో నేను నీయందున్న భర్తను జంపనట్టి ఆ లక్ష్మిని పట్టుచున్నాను. 48

అవ ఉపవప్పశ్య ॥ జీవాగ్ం రుదన్తి తి నిమిత్తే జపితాః॥

జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామసు ప్రసితం దీధియు
ర్నరః వామఃపితృభ్యోయ ఇదగ్ం సమేరిరే మయేః పతిభ్యో జనయాః
పరిష్కజే॥

యుగ్మాన్విప్రాన్ వ్యక్షత్కూర మితిస్నానీయాధ్యభ్యః పీఠ
యేత్॥ 49

వ్యక్షత్కూర ముదచన్తాపః ఆఽస్మై బ్రాహ్మణా స్పృష
నగ్ం హరస్తు అవీరఘ్ని రుదచన్తాపః॥

ఆర్యమ్ ఇతి యజుషా॥ ఆర్యమ్నో అగ్నిం పరియస్తు ధీపగ్ం
ప్రతీక్షన్తాగ్ంశ్వశ్రోవే దేవరా శ్చ॥ 50

ఖేఽనస ఇతి తస్మిన్దక్షిణ బహిర్యుగచ్ఛదం ప్రతిష్ఠాప్య ఖేనః
ఖేరథః ఖేయుగస్య

(నీరు స్పృశించి) “జీవాగ్ంరుదంతీ” అనుదానిని జపించి

జీవించిన యీ కన్యను గూర్చి కష్టములేని కాలమున (వియోగ కాలము వచ్చినదని) తల్లి దండ్రుల బంధువులు ఏడ్చుచున్నారు. హర్ష కాలములో ఏడ్చుట వ్యత్యాసముగా నున్నది. ఈ బంధుజనులు దీర్ఘ కాలము వరకు నుండు మా భావి సంబంధమును ధ్యానింతురుగాక. ఈ వివాహ కర్మను బ్రవర్తింపజేయు నీ తలిదండ్రులకు సంతాన హంభయును, కన్యయొక్క యాలింగన వలన సుఖమును అగుగాక.

(చేరిన విపులను “వృక్షత్కారం” అను మంత్రముతో స్నాన జనమునకై పంపవలయును.) 49

నీటియందలి క్షారత్వము పోవుగాక, నీరు పైకి వచ్చుగాక. బ్రాహ్మణులు స్నానార్థమై నీరు తెత్తురుగాక, నీరు వీరులైన పుత్రులను జంపకపోవుగాక.

(అర్యష్ట అను యజుస్సుచే కన్య తలమీద దర్పణతో జేసిన చుట్ట నుంచి)

సూర్యుని దయవలన శీఘ్రముగా మా యిరువురి యత్తలును మామలును పోదరులును ఈ వివాహాన్ని చుట్టునుండి మమ్ము చూతురు, గాక. 50

(భేరినన అను మంత్రము చదివి ఆ చుట్టయందు వెలువలి కాడి యొక్క కుడి రంధ్రము నుంచి)

శచీవతే అపాలా మిన్ద్రతిః పూర్త్య కర త్సూర్య వర్చనమ్

శం శేహిరణ్య మితి సువర్ణం చిద్రోంతర్దాయ॥

శంతే హిరణ్యగ్ం శ ముసన్తావ శ్శంతే మేధీ భవతు శ
యుగశ్య తృద్మ శంత ఆవ శ్శతవవిత్రాభవ స్త్వధాపత్యా తన్వగ్
సగ్ంస్సజస్వ॥

హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభిస్సృక్మ త్స్నా వయిత్యా॥

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్యాఽవ
మావః శతం పవిత్రా వితతా హ్యసు తాభిష్ట్యా దేవస్సోతాషనా

* ఓ శచీపతీ! యింద్రా! నీవు బండిరంధ్రము నందును రథముయొక్క రంధ్రమందును కాడి రంధ్రమందును మూడుసార్లు నీటిని పవిత్రము చేసి అపాల యను కన్యను సూర్యవర్చస్సు గల దానినిగాఁ జేసితివి. అట్లే ఈ మెను గూడఁ జేయుము.

(శంతే సువర్ణం అను మంత్రముచే కాడిచిల్లులో బంగారమును గప్పి)

ఈ బంగారము నాకు సుఖకరమగుఁగాక. నీళ్ళు నాకు సుఖకరమగుఁగాక. కళ్ళయందలి పశువుల కట్టు కట్ట నీకు సుఖకరమగుఁగాక. కాడి రంధ్రము నాకు సుఖకరమగుఁగాక. పెనిమిటినైన నాకు సుఖము గలుగుఁగాక. వందలకొలఁది మందిని పవిత్రము చేయు నీళ్ళు నాకు సుఖకరమగుఁగాక. పతినైన నాతో నీ శరీరమును జేర్చుము. ౪?

(హిరణ్యవర్ణాః అను మంత్రము లై దింటిచే నొకసారి స్నానము చేయించి)

బంగారు రంగు కలిగిన పరిశుద్ధములైన పవిత్రము చేయుచున్న నీళ్ళు ప్రవహించుచున్నవి. పాపమును పోఁగొట్టి పవిత్రములైన అనేక తీర్థములు ఈ నీటియందున్నవి. ఓ కన్యా! ప్రేరకుడైన దేవుఁడు వాటిచే నిన్ను పవిత్రురాలను జేయుఁగాక.

* కుష్టు రోగము గల అపాల అనునామె పెండ్లి కాక యింద్రుని పూజించెడిది. ఒకనాఁడు స్నానమునకు పోయి నదిలో కొట్టుకొనిపోయి అందులో కొట్టుకొనివచ్చు సోమలతను కొఱికి ఆ రథమును యింద్రుని కర్పించెను. అది త్రాగి యింద్రుఁడు బండిరంధ్రము కాడి రంధ్రములందు నీటిని వెడలించి వాటితో మూడుసార్లు శుద్ధిచేసి సూర్యుని వర్చస్సు గల దానిగాఁ జేసెనని కన్యనాయతి అను వర్గములో బహ్వుచులు చెప్పుచున్నారు.

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపోయాస్వగ్ని
యాఅగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తాస్త్ర ఆప శ్శగ్న్ సోనాభః
యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యన్
నామ్ యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తాస్త్ర ఆపశ్శగ్న్ సోనా భః
యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా నివి
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తాస్త్ర ఆపశ్శగ్న్ సోనా భః
శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్తావ శ్శివయా తన్వోప స్పృశన్తు త్వచం
ఘృతశ్చ్యవ త శ్శుచయో యాః పావకా స్తాస్త్ర ఆప శ్శగ్న్ సో
భవన్తు॥

వం చ భి స్పృక్మత్స్నాపయతి. వరి త్వేత్యహతవాసో
మాచ్ఛాద్య॥

వరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః వృద్ధాయు వ
వృద్ధయో జష్టా భవన్తు జష్టయః॥

“మాంగల్యతంతు నేతి మరగళసూత్రం కంఠే బద్ధియాత్॥

ఆశాసా నే త్యాసీనాం యోక్త్రేణ సన్న హృతి :- అచమ్య
ఓమ్భూః శుభతిథౌ ఆవయోర్ధంవతోః ఆయుర్వర్చయశో బ
వృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్ష శతవర్యంతం సుఖేన జీవనసిద్ధ్యర్థం యో
మాంగళ్యపూజాం కఠిష్యే. అథ యోక్త్ర మాంగల్యపూజాంకు రా

ఆశాసానా సామనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ అ
రసువ్రతా భూత్వానన్న హ్యే సుకృతాయకమ్॥

మం॥ బంగారు రంగు కలిగిన శుద్ధములైన పవిత్రముచేయు నీళ్ళు ప్రజా పతికిని ఇంద్రునికిని స్థానమైన నీళ్ళు గర్భమున అగ్నిని దాల్చిన నీళ్ళు నానారూపములైన ఆ నీళ్ళు మాకు కళ్యాణ కరములగు గాక.

మం॥ రాజగు వరుణుడు జనుల సత్కాసత్యముల వివేచన చేయుచు వేని మధ్య నుండెనో యట్టి నీళ్ళు మధువును గురిపించునవియును నిర్మలము లును పవిత్రములును అగు నీళ్ళు మాకు కళ్యాణకరములగు గాక.

మం॥ వేనిని దేవతలు స్వర్గమందు భక్షింతురో ఏవి యాకాశమున వివిధముగా నున్నవో ఏవి నీటితో భూమిని దడపుచున్నవో అట్టి స్వచ్ఛ మగు నీళ్ళు మాకు కళ్యాణ కరములగు గాక.

మం॥ ఓ జలములారా! శుభ దృష్టితో నన్ను జూడుడు శుభ శరీరముతో నా చర్మమును దాకుడు. నేతివంటి రసము స్రవించునట్టియు పరిశుద్ధము లైనట్టియు పవిత్రములైన నీళ్ళు నాకు శుభకరములైన సుఖకరములగు గాక.

53

పై యయిదింటి చేతను ఒకసారి స్నానము చేయించవలెను. ("పరిత్వా" అనుదానిచే నలగని అనగా కొత్తబట్ట కట్టించి) మం॥ స్తుతింపఁదగిన యో యింద్రా! పెద్దల దగ్గరకు పోవు నిన్నీ వాక్యములు అంతట పరిగ్రహించుఁ గాక, ఇవి ప్రవృద్ధములగు గాక. ఈ సేవలు ప్రేయములగు గాక.

("మాంగల్య తంతునానేన" అను మంత్రముచే మంగళ సూత్ర మును కంఠమందు కట్టవలయును. "ఆశాసానా" అను దానిచే కూర్చున్న యామెను దర్భంతో పేనఁబడిన త్రాటిని కట్టును) ఆచమనము చేసి, ఓం భూః, శుభతిథియందు దంపతులమైన మనకు ఆయువు వర్చస్సు యుశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుటకు నూతేంద్ర వరకు పూర్తిగా సుఖముగా జీవనము సిద్ధించుటకు దర్భ త్రాటిని మాంగల్యమును పూజింతును

(దర్భత్రాటిని మాంగల్యమును పూజింపవలయును.)

ఉత్తరేణనాభిం నిష్ఠర్క్యం గ్రంథిం కృత్వా ప్రదక్షిణం పర్యుహ్య
దక్షిణేన నాభిమవస్థాపయతి

మాంగల్యతంతు నానేన మమ జీవన హేతునా
కంఠే బద్ధామి సుభగే త్వం జీవ శరదాం శతమ్॥

54

యోక్తృ మాంగల్యధారణ ముహూర్తః.... అస్తు॥

తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణః కర్యాత్॥

వధ్వాఽఽదౌ॥ తతో వరేణ చ కార్యం కపిలావాచనాది
మంగళాచారప్రాప్తం కుర్యాత్ ।

తస్యాయం ప్రయోగః-వరః వయసా వధ్వం జలా పువస్తీర్యద్వి
స్తండులారోవ్య ద్వి రభిఘారయతి (వరాః జలా వన్యః కుర్యా దేవం
వధ్వంజలే రువరిస్థావ్య) సోదకం కలశః మాదాయ భ్రాహ్మణై స్సహ
కపిలాగ్న్ స్మారయంతుః దక్షిణాః పాంతు బహుదేయం చాస్తు పుణ్యం
వర్ధతాగ్న్ శాంతిరస్తుః పుష్టిరస్తుః తుష్టిరస్తుః వృద్ధిరస్తుః అవిఘ్నమస్తుః
అయుష్యమస్తుః ఆరోగ్యమస్తుః స్వస్తిశివం కర్మాస్తుః కర్మసమ్పద్ధిరస్తుః
దంపత్యర్ణామ జన్మ నక్షత్రే - స గ్రహే - దైవతే సహ సోమేన
క్రియేతాగ్న్॥

55, 56

నిర్మల మనస్సును, సంతానమును, సౌభాగ్యమును శరీరమును గోరుచున్నదై యగ్నిని గూర్చి వ్రతమును పూని యీ వధువున్నది. కనుక ఆమె సుఖము కొఱకు కట్టుచున్నాను.

(పై మంత్రము పలికి నాభికి ఉత్తరముగా దర్భ త్రాటిని ఈడ్చి ముడివేసి ప్రదక్షిణముగా చుట్టి నాభికి దక్షిణముగా ఉంచవలయును)

ఓ వధువా! నా జీవనమునకు కారణమైన ఈ మంగళ సూత్రమును నీ మెడలోఁ గట్టుచున్నాను. ఓ సౌభాగ్యము గలదానా! నీవు నూతేండ్లు జీవింపుము.

54

(దర్భ త్రాడు మంగళసూత్రము ధరించు ముహూర్తము సుముహూర్తమగుగాక. పిదప తడిసిన అక్షతలను తలయందు ఉంచవలయు. ముందు వధువు పిదప వరుఁడు ఈ పని చేయవలెను. వరుఁడు పాలతో వధువు దోసిలియందు తుడిచి రెండుసార్లు బియ్యముంచి రెండు సార్లు అభిషేకము చేయవలయును. ఈ ప్రకారమే ఇతరుఁడు వరుని దోసిలియందు చేయవలయును. ఆ వరుని దోసిలిని వధువు దోసిలిపైన నుంచి నీరు గల కలశము తీసికొని బ్రాహ్మణులతోఁ గూడ కషిల గోవును స్మరింపఁజేయవలయును.)

దక్షిణలు రక్షించుఁగాక. ఎక్కువ యివ్వదగినది అగుఁగాక. పుణ్యము వర్ధిల్లుఁగాక, శాంతి యగుఁగాక. పుష్టియగుఁగాక. తుష్టియగుఁగాక. వృద్ధియగుఁగాక. అవిఘ్నమగుఁగాక. ఆయుష్యమగుఁగాక. ఆరోగ్యమగుఁగాక. శుభకర్మ యగుఁగాక. కర్మ సమృద్ధి యగుఁగాక.

(దంపతులయొక్క సమాన గ్రహ నక్షత్రములందు నీరు స్పృశించి శుభమగుఁగాక. అని ముందు మంత్రములు పఠించవలయును.) 55, 56

శాంతిరస్తు! ప్రజాపతి స్త్రియాం యశః ముష్కయో రదథా
 త్వవం కామస్య తృప్తి మానందం తస్యాగ్నే భాజయేహ మా
 మోదః ప్రమోద ఆనందః ముష్కయో ర్నిహిత స్ససః సు త్వేన
 కామస్య తృప్యాణి దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే మనసశ్చిత్త మాకూతిం
 వాచ స్సత్యసుసీమహీ పశూనాగ్ం రూప మన్న స్య యశః శ్రీః
 శ్రయతాం మయి యథాఽహమస్యా అతృప్గ్ స్త్రియై పుమాన్
 యథా స్త్రి తృప్యతి పుగ్ంసి ప్రియేప్రియా వినం భగస్య తృప్యాణి
 యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః దదా మీత్యగ్ని ర్వదతి తథేతి వాయు
 రాహతత్ హం జేతి సత్యం చందమాః అనిత్య స్సత్య మోమితి ఆప
 స్తత్యత్యమాభరన్ యశో యజ్ఞస్య దక్షిణాం ప్రజా మే కామ
 స్సమృద్ధ్యతామ్॥

ఇతి వధూవరయో శ్శిరస్యక్షతారోపః కృత్వా।

57

ఏవం సమృతేన క్షిరేణ వధూవరయో రంజయ్యో రుపస్తి రేత్వాది -
 పశవో మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥

యజ్ఞో మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥ తూష్ణిం చతుర్థ ర్షాయే
 శియో మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥

58

పూర్వం వరో వధ్వా శ్శిరసి ప్రావయేత్ ద్వితీయపర్యాయే
 వరస్య శిరసి పూర్వం ప్రావయేత్ తృతీయపర్యాయే వధ్వా శ్శిరసి
 పూర్వం - చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యం యుగపత్॥

59

* కాంతి యగుఁగాక ప్రజాపతి స్త్రీ యందలి కామ తృప్తికారణము ఆనంద కారణము యశః కారణము నగు వీర్యమును వృషణములకు సంబంధించిన దానినిగాఁ జేసెను. ఓరుగ్గి ఆవీర్యమునకు ఇక్కడ నన్ను అర్హుని జేయుము. మోదము (వచన సుఖము) ప్రమోదము (దర్శన సుఖము) ఆనందము (సంభోగ సుఖము) వీని కన్నిటికి కారణమగు వీర్యము వృషణములందుంచఁబడినది, దక్షిణలను మనస్సులను ప్రతిగ్రహించి కోరికలను పొంది తృప్తుఁడ నగుచున్నాను. అందలి జ్ఞానమును సంకల్పముగ వాక్సత్యమును పొందు చున్నాను. వశ సంపదను అన్నకీర్తిని పొందుచున్నాను సంపద ధన సమృద్ధి ఆశ్రయించుగాక.

పురుషుండనై న నేను స్త్రీ యందు తృప్తి పడినట్లు ఈస్త్రీ యిష్టుఁడగుపురుషునియందు తృప్తి పడినట్లు నేను యజ్ఞమును గోరునట్టియు యజ్ఞమునకు ప్రియుడనైన నేను సౌభాగ్యముచే తృప్తి పొందు చున్నాను, ఈ కన్యక నిచ్చుచున్నానని అగ్ని పలుకుచున్నాడు. అట్లేయగుఁగాకయని వాయు వనెను, సేవాను సత్యముగా అట్లేయగుఁగాక అని చంద్రుఁడనెను. ఇది సత్యము అంగీకరించితిని అని ఆదిత్యుఁడనెను. యజ్ఞదక్షిణా రూపమును యశః కారణమునునగు ఆ కన్యను జలదేవత సత్యముగా పొందించుపజేయుఁగాక. పుత్రోత్పత్తిరూపమగు నాకోరిక పరిపూర్ణ మగుఁగాక (ఎధూవరుల శిరస్సున అక్షతలు పోసి) 51 ఇట్లు నేయి కలిసినవాలతోఁడధూవరుల అంజలులందు ... యజ్ఞమునా కోరికను పృథ్వి పొందించుఁగాక.

(ఊరకుండక వరుఁడు వధువు శిరస్సున అక్షతలు పోయివలెను. రెండవసారి వరుని శిరస్సున ముందుగా పోయవలయును. మూడవసారి మొదట వధువు శిరస్సున పోయవలెను. నాలుగవసారి పరస్పరము ఒక్కసారిగా సోసికొన వలయును. ఇట్లు అక్షతలుపోసికొని) 52. 53

* యాగములందు ఋత్విక్కులకు కన్యావానము చేయుటకలదు. అట్టి దక్షిణరూపమగు కన్యనుపొందిన ఋత్విక్కులకెట్టి సుఖము కలుగునో అట్టితృప్తి పొందుచున్నావనిభావము,

ఏవమక్షతారోపణం కృత్వా॥

అగ్నే విశ్వేభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్॥

అగ్నే విశ్వేభి స్వనీకదేవై రూర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్
కులాయినం ఘతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞం నయ యజమానాయ
సాధుః

61

యోవై తాం బ్రహ్మణో వేద అమృతే నా వృతాం పురిమ్ తస్మై
బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః॥ అథఅశీర్వాదః॥ 62

ఇతి వివాహప్రయోగ స్సమాప్తః.

c — o

అథ ప్రధానహోమః

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్ని మత్యానీయ వధూం దక్షిణ
హస్తే గృహీత్వా॥

పూషా త్వేతి నయతు హస్తగృహ్యశ్వినౌ త్వాప్రవహతాగ్ం
రథేన గృహ స్తచ్చ గృహవత్త్వి యథాఽసోవ శి నీత్వం విదధ
మావదాసి॥

1

ఆచమ్య - ఓంభూః - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అనయా సవోధయా
వధ్వా సహ సుహాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధాన హోమం
కరిష్యే॥

ఉత్తరో వరః॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

శ్వేతతండులచూర్ణే న ప్రాదేశ మాత్రిం స్థండిలం చ తు రక్త
మండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥

2

“అగ్ని విశ్వేభిః” అను మంత్రముచే బ్రహ్మ గ్రంథిని వేయవలయును. 60

ఓ యగ్ని ! మొదటివాడనై సేనలుగల సమస్త దేవతలతోగూడ యజ్ఞము రక్షింపుడు, గృహముగల నేయిగల సాధువైన యజ్ఞకు యజమానికై పొందుము. 61

అమృతముతోఁగూడిన యా బ్రహ్మపురిని ఎవఁడు తెలిసికొనునో నికి వేదమును బ్రహ్మమును ఆయుస్సును కీర్తిని సంతానమును ముఁగి ఇంక ఆశీర్వాదము. 62

ప్ర ధా న హో మ ము

- 0 - 0 -

(“పూషా త్వేతో నయతు” అను మంత్రముచే అగ్నిని దగ్గరకు సికొనివచ్చి వధువును కుడిచేతియందు పట్టుకొని)

ఓ వధూ! నిన్ను సూర్యుఁడు హస్తమున పట్టుకొని ఇక్కడ నుండి యగ్నిదగ్గఱకు తీసికొని పోవునుగాక. అశ్వినీ దేవతలు నిన్ను ధముపై వెళ్లుటకు అనుమతితురుగాక. గృహ యజమానురాలగుటకు గృహమునకు నడువుము. గృహ యజమానురాలవై యజ్ఞమును గురించి చెప్పవలసిన దానిని జెప్పుము. 1

(ఆచమనముచేసి) వరుఁడు ఓంభూః ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథి నుండి ఇచ్చుడే కొత్తగా పెండ్లియాడిన యావధువుతోఁగూడ నాకు ఆయువు అభివృద్ధిపొందుటకు వివాహ వ్రదానహోమమును చేయును. దానికి అంగమైన యగ్ని వ్రతిష్ఠాపనము చేయుదును, తెల్లని దియ్యపుపిండితో లొడితెడు నాలుగుపలకలమండలము చేసి రెండు ధర్మములతో గీసి,

అథ షట్పాత్రప్రయోగః

ప్రపాదానాయమ్యు॥ ఏవంగుణ విశేషణ... ప్రీత్యర్థం.... ఆయు
ష్ట్యాభి వృద్ధ్యర్థం... అముకంకర్మకరిష్యే॥ 4

యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేత తండుల చూర్ణేన ప్రాదేశ
మాత్రం స్థంబిలం చతురశ్ర మండలం కల్పయిత్వా ద్వాభ్యాం
దోభ్యాం మల్లిఖ్య 5

ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ అధోదీచీః
పుర స్సంస్థం వశ్చిమార్యభ మాలిఖేత్ 6

అవాక్కరోఽభ్యుక్త్యనిధాయ పహ్ని ముత్పిచ్యతే వోక్షణ
తోయశేషమ్ ప్రాక్తోయ మన్యన్నిధ దాత్ముదగ్వా యథాబహిస్సోచ్యచ్చ
వర్తిస్తరాణామ్॥

ఓ భూర్భువ స్సువరో మిత్యగ్నిం వ్రతిష్ఠావ్యః ఖూర్భువ
స్సువరో॥ 7

ఓం చత్వారి శృంగా త్రయో అశ్యపాదాద్వీశీర్షే సప్త హస్తాసో
అశ్య త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ ఆవివేశ॥

అగ్ని మివ్య॥

క్షత్వాత్ర పయోగము

(ప్రాణాయామము చేసి) ఇట్టి గుణములు గల.... ప్రీతికొఱకు....
అయుష్యాభివృద్ధి కొఱకు.... ఈ కర్మను చేయుదును. 4

తెల్లని బియ్యపు పిండితో లాడితెడు ప్రాదేశమాత్రము లోతుగ
నాలుగు మూలలుగల అరుగునువేసి రెండు దర్భలచే గీసి 5

దక్షిణపు తట్టు అరఁబించి ఉత్తరపు తట్టు ముగియునట్లు గీతలు
ముందుగా తూర్పుతట్టు మొదలుపెట్టవలయును. పిమ్మట పడమట అరఁ
బించి తూర్పుతట్టు ముగియునట్లు మూడుగీతలు ముందుగా ఉత్తరతట్టున
మొదలుపెట్టవలయును. 6

అవాక్కరుఁడు అనఁగా చేతిలో నీటిని పోసికొని చేతిని బోరగిలగా
జీపికొనినవాఁడై నీటిని ప్రోక్షించి అగ్నిని అరుగున ప్రతిష్ఠించి ఆవోక్షణము
అనఁగా చేతిలో నీటిని పోసికొని చేతిని వెలికిలగా నుంచుకొని యెదురుగా
ప్రోక్షించి మిగిలిన నీటిని వదలవలయును. ఆయుదకములు వేలు ఉద
కమును విడిచి యా యుదకమును పరిస్తరణమునకు వెలుపల ఉత్తరపు
తట్టుగా నుంచవలయును. 7

పిమ్మట భూర్భువస్సు వరోం ౨ని

(అగ్నిని ప్రజ్వలింపజేసి)

ఈ యగ్నికి నాలుగు వేదములు కొమ్ములు, ప్రాతస్సవనము
మధ్యాహ్న సవనము, సాయం సవనము అనునవి మూఁడు పాదములు.
బ్రహ్మోదనము ప్రవర్గ్యము అనునవి రెండు శిరస్సులు. ఛందస్సు లేడు
చేతులు. మంత్ర, కల్ప, బ్రాహ్మణములను మూఁటిచే కట్టబడినదై కోరిక
లను వర్షించునదై యీ యగ్ని యెక్కువ ధ్వని చేయుచున్నది. మహాత్ముఁ
డగు దేవుఁడు అగ్ని మర్తులను ప్రవేశించుచున్నాఁడు. 8

సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్పృష్టజిహ్వో ద్విశీర్షకః
 త్రిపా త్రసన్న వదన స్సుఖాసీన శ్చుచిస్మితః॥
 స్వాహంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా।
 విభ్రద్దక్షిణ హస్తైస్తుశ క్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్।
 తోమరం వ్యజనం వామై ర్ఘృత పాత్రంతు ధారయన్।
 మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనమ్।
 ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి న్నర్వ కామదమ్।
 ఆత్మాభి ముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్।

9

ఏషహి దేవః ప్రదిశేను సర్వాః పూర్వోహి జాత
 స్స ఉగర్భేఅంతః। స విజాయమాన స్సజనిష్యమాణః
 ప్రత్యుజ్జ్వా త్స్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః॥

(

కతి ప్రాచ్యాం సాక్షతోదకం నినీయ।
 ప్రాజ్ఞాభాగ్నే మమాభిముఖో సుఖోభవ భవసుముఖో॥
 సుప్రసన్నో భవ। వరదోభవ। యథోక్తజిహ్వయాహవిర్గృహణ॥

ఓం భూర్భువ స్సువః। ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య
 ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య। అగ్ని
 మలంకృత్య॥

అగ్నయే నమః — హు త వ హో య నమః। హుతాశినే నమః।
 పుష్కవర్త్రినే నమః। దేవముఖాయ నమః। సప్తజిహ్వాయ నమః।
 వైశ్వానరాయ నమః। జాతవేదసే నమః।

12

(తూర్పుగా మొదలు గల దర్భలతో అగ్నిని గప్పుచున్నాఁడు)
అగ్ని ఏడు చేతులు, నాలుగు కొమ్ములు, ఏడు నాలుకలు మూడు
నిర్మలమైన ముఖము గలవాఁడై శుచిస్మితుఁడై దక్షిణ పార్శ్వమున
దేవని. వామ భాగమున స్వధాదేవిని ధరించి నాలుగు దక్షిణ
ములచే శక్తి, అన్నము, స్రుక్కు స్రువము అను హోమ పాత్రలను
హస్తములు మూడింటిచేత తోమరము విసనకఱ్ఱను నేతి పాత్రను
నవాడై మేకనెక్కి జడలు కట్టుకొని వచ్చని కాంతి, అధిక తేజస్సు,
రుగు పతాకము, ఎఱ్ఱని కన్నులు, ఏడు జ్వాలలు కలిగి అన్ని
లు నిచ్చువాడయి తన కభిముఖముగా నున్న యగ్నిని ఇట్టి రూపము
రానినిగా ధ్యానింపవలయును.

9

దేవుడైన (ప్రకాశించు) యా యగ్ని సమస్త దిక్కులందు
చి ముందుగా పుట్టియున్నాఁడు గదా. ఆ యగ్నియే బ్రహ్మాండ
మధ్యమందున్నాడు. ఆతఁడే పుట్టువాఁడు పుట్టబోవువాఁడును. ఆ
యగ్నియే అభిముఖుడై విశ్వతోముఖుడై యున్నాఁడు.

10

(అని తూర్పు దిక్కున సాక్షతోదకమును తీసికొని)

తూర్పు ముఖముగల యగ్ని! నాకు అభిముఖుడవగుము. సుము
వగుము. సుప్రసన్నుడవగుము. వరపుతుఁడవగుము. ఇదివరకు
బడిన జ్వాల నాలుకతో హవిస్సును గ్రహింపుము

11

ఓం భూర్భువస్సువః ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి
యాద్యోనః పశ్యోదయాత్.

(నీళ్ళ చేతితో అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా నీళ్ళు చల్లి యలంకరించి)

భూర్భువస్సు వర్లొకములు ఓంకార రూపములు మాకు బుద్ధులను
పెంచేసిన సూర్యభగవానుని యుత్తమ తేజస్సును ధ్యానించుచున్నాము.

అగ్నికి నమస్కారము : హుతవహునకు నమస్కారము, హుతాశసు
నమస్కారము, కృష్ణ వర్తకు నమస్కారము, దేవముఖునకు నమ
స్కారము, సప్తజిహ్వనకు నమస్కారము, వైశ్వానరునకు నమస్కారము,
కపేదునకు నమస్కారము.

12

ప్రాణాదిదర్శై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥

దక్షిణోత్తరై రుత్తరాధరైః॥ ప్రాగుదగగ్రైర్వా॥

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రావ్తరాభన్ త్సగ్ స్తీర్య॥

ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి వ్రయునక్తి॥ దర్వాజ్యస్థాతౌ
పోక్షణ పూర్ణ పాత్రే॥ ఇద్మసువా వితి॥

సమౌ సాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశ మాత్రౌ పవిత్రే॥ కృత్వా
త్పణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయ చినత్తి॥ న నఖేస! అస ఉపస్మశ్శ అద్భి
రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రే పోక్ష్య॥ తస్యా మవ ఆనీయ॥ స్తయో
రంగుష్ఠోవ కనిష్ఠికాభ్యా ముత్తానాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా॥ చీ స్త్రీ
రుత్పూయాభి మంత్ర్య॥ 13

సపవిత్రేః పాణీనా పాత్రాణి సం స్పృశ్య॥

పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా॥

ఇద్మంచ విసృజ్య॥ త్రిః పోక్ష్య॥ పోక్షణశేషం దక్షిణే ధాయ॥
పూర్ణపాత్రౌ మాదాయ॥ అవరే ణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పా అప
ఆనీయ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీ స్త్రీరుత్పూయ సమం
ప్రాజ్ఞైర్హృత్వా॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా వర్త్య॥
వ్రచ్చాద్య॥ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య॥ 14

అగ్నికి నాలుగు ప్రక్కల తూర్పుగాఁ గొనలు గలుగునట్లు దర్భలు పరచవలయును లేక అగ్నికి దక్షిణపు తట్టునందును. ఉత్తరపు తట్టునందును. తూర్పుకొనలు గలుగునట్లుగాను అగ్నికి తూర్పుతట్టు నందును పడమటి తట్టునందును ఉత్తరపు గొనలు గలుగునట్లుగాను దర్భలను పరచవలయును దక్షిణ పరిస్తరణమును తూర్పు పడమరల యందు వేసిన పరిస్తరణ మూలముల మీదుగాను వేయవలయును. ఉత్తరముగా వేయు పరిస్తరణము తూర్పు పడమరలయందు వేసిన పరిస్తరణముల క్రిందుగాను వేయవలయును. అగ్నికి ఉత్తరముగా దూరముగా తూర్పుకొనలు గలుగునట్లు దర్భలను పఱచి వాటిమీద పాత్రలను జలముగా బోరగిలి యుండునట్లు ఉంచవలయును ఆ పాత్రలివి దర్వి, ఆజ్యపాత్రము, ప్రోక్షణీ పాత్రము, వ్రజీతి పాత్రము వమిత్తు, ఇతరదర్వి, చక్కఁగా అగుపడుచున్న కొనలుగల లోవల గర్భములేని రెండు దర్భలను లొడితెడు కొలఁతగల రెండు వవిత్త్రములను చేయవలెను. అవి చేయునపుడు తృణముగాని కట్టె - ని అడ్డుగా నుంచు కొని ఛేదించవలయును. గోటితో ఛేదించరాదు. వేతితో నీటిని తాకి ఆ వవిత్త్రములను నీటితోఁడుడిచి ప్రోక్షణీపాత్ర యందుంచి నీటిని ప్రోక్షించి ఆ వాత్రయందు నీరుపోసి చేతులందలి బొటన వ్రేలితోను చిటికెన వ్రేలికి ప్రక్కనుండు వ్రేలితోను ఉత్తరపు గొనలుగల వవిత్త్రములను చేతికి తీసికొన తూర్పుగా మూడుసార్లు ముందుకు త్రోసి అభిమంత్రించి పాత్రములను ఎత్తి వెలికిలగా త్రిప్పిపెట్టి ఇథ్థమును (కట్టిన త్రాటిని) వదల్చి మూడుసార్లు నీరు ప్రోక్షించవలెను, మిగిలిన నీటిని వదలి పూర్ణ పాత్రను తీసికొని అగ్నికి పడమరగానున్న వవిత్త్రముల చేత గప్పబడిన పాత్రమునందు ఉదకము పోసి ఉత్తరపు కొనలుగల రెండు వవిత్త్రములచేత మూడుసార్లు ముందుగా త్రోసి ప్రాణస్థానములగు ముఖనాసికములకు నమముగా ఆ పాత్రను పైకి ఎత్తి అగ్నికి ఉత్తరముగా ఆ పాత్రను దర్భలందుంచి దానిమీద దర్భలచే గప్పి అగ్నికి దక్షిణముగా దర్భలపైని ఒక బ్రాహ్మణుని గూర్చుండబెట్టి. 14

అస్మిన్ అమృత హోమకర్మణి త్వం బ్రహ్మ భవః జహ్నుః
ఇథ మాసనం సుఖాసనమ్॥

అజ్యస్తాలీ మాదాయ, అజ్యం విలాప్యః, అపరేణాగ్నిం విత్తాం
తర్హితాయా మాజ్యస్తాల్యా మాజ్యం నిరుప్యః ఉదీచో అ రాన్ని
రూప్యః తేష్వధి శిత్య, జ్వలతా తృణేనాథోగామిన్యా దీప్తా ఆ జ్యే
ప్రతి ఫలీకృత్య, ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్యః ప్రక్షాళ్య, అప ఉ పృత్య,
అజ్యే ప్రత్యన్య, తిః పర్యగ్ని కృత్వా, ఉద గుద్వాన్య, ంగార
స్పృత్యూహ్య, ఉదదగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మ జ్యంత్య
రుత్పూర్వ, పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య, ప్రక్షాళ్య, ప్రాగగ్ర మగ్నా
పవిత్రే అనువ్రహరతి, సుక్రస్పృవా పగ్నా ప్రతితప్య దరా నైస్స
మ్యుజ్య, పునః ప్రతితప్య ప్రోక్ష్య నిధాయ దర్భా నద్భిశ స స్పృ
శ్యగ్నా ప్రహరతి, ఇద్మ మాదాయ, పరిధి న్పరిదధాతి, స్వవిష్ఠం
నిశ్చాత్, దక్షిణతో అణీయాగ్ంసం హ్రస్వ ముత్తరతః ఉ గగ్గం
మధ్యమమ్, ప్రాగగ్రావితరా, మధ్యమపరిధి ముపస్పృశ్య, పురస్తా
దూర్ధ్వే అఘోరసమిధా నాదధాతి, అగ్నిం పరిషించతి—

ఈ హోమకర్మ యందు నీవు బ్రహ్మ వగుము బ్రహ్మకిది. ఇది ఆసనము సుఖాసనము అని నేతిపాత్ర తీసికొని నేయిరాచి కాచి మురికి తీసివేసి అగ్నికి వడమరగా పవిత్రము చేత గవ్వఁబడిన నేతిపాత్రయందు నేతినిపోసి అగ్నికి ఉత్తరముగానున్న అగ్నివలన కొంచెము అగ్నిని బయటికితీసి ఆ నిప్పులందు అజ్యపాత్ర పెట్టి మండుచున్న తృణముతీసి క్రిందుగా ప్రసరించిన కాంతిచేత నేతి యందు ప్రతిబింబము కలుగునట్లుచేసి రెండు దర్భ కొనలను త్రుంచి నీటిలో కడిగి తాను నీటిని తాకి అజ్యమువఁడు ఆ రెండు దర్భ తునకలను దర్భవెలిగించి ఆపాత్రకు మూడుసార్లు చుట్టి అజ్య పాత్రను ఉత్తరపుతట్టుగా పెట్టి నిప్పులను నిప్పులోపోసి ఉత్తరపు కొనలు గలి రెండు పవిత్రములచేత మాటి మాటికి పైకెత్తి మూడుసార్లు తనకు ముందుగా ఆరంభించి ఎదురుగా తీసుకొనిపోయి తిరిగి ముందుగా తీసి కొనివచ్చి పవిత్రములయొక్క ముడిపిప్పి ఆ పవిత్ర దర్భలను కడిగి ఆ పవిత్ర దర్భలను అగ్నిలో తూర్పు కొనలు గలుగునట్లు హోమము చేయవలయును. హోమముచేయు పాత్రాదికమును అగ్నిలో కాచి దర్భలచేత దుడిచి మరల ఆదర్వి మొదలగువానిని కాచి పోక్షించి తనకు ఎదురుగా పరచిన దర్భలమీద ఉంచి దర్భలను నీటిచే తాకించి అగ్నిలో హోమము చేయవలయును. సమిధను తీసికొని అందులో పొడుగైన సమిధలను అనఁగా పరిధులను నడుమనుండు పరిధి లావుగాను దక్షిణముగానుండు పరిధి సన్నగాను ధృఢముగాను ఉత్తరముగా నుండు పరిధి మిక్కిలి సన్నముగాను పొట్టిగాను మధ్య పరిధి ఉత్తరపు కొనగాను తక్కిన పైన జెప్పిన రెండు పరిధులు తూర్పుకొనలు గలిగినవిగాను ఉంచవలయును. రెండు అఘార సమిధలను (హోమము చేయు సమిధలను) దీసికొని నడిమి పరిధిని తాకించి అగ్నియందుంచ వలయును.

అదితే అను మన్యస్వ (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)
 అనుమతే అను మన్యస్వ (ఇతి వశ్చా దుదీచీనమ్)
 సరస్వతే అను మన్యస్వ. (ఇ త్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)
 దేవసవితః ప్రసువ (ఇతి సమంతం పరిషిచ్య)

16

ఇథ మలంకృత్య! స్వయమలంకృత్య! బ్రహ్మణ మలంకృత్య
 ఇథ మభిషూర్య! ఓ చత్వారిశ్శంగా.....అవివేశ॥

అస్మిన్ హోమే ఇథ మాధాన్యే (ఇతి ధృమం
 కుర్యాత్.) అధిశస్య॥

(ఇతి బ్రహ్మవదేత్) ఇథ ప్రక్షేపణముహూర్త ము
 హూర్తోస్తు ॥

అ ఘోరావాఘోరయతి దశ్శూర్ణమాసవత్తూష్టిమ్॥

ఇతర దర్శి మాదాయ! ఉత్తర పరిధిస. ధి మన్యవహృత్య ప్ర తిం
 మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మ
 యతి! వాయవ్యా దాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహూయాత్) ప్రజా య
 ఇదం న మమ॥

ఇత్తుక్వా

ప్రధానదర్శి మాదాయ ద్విజీయమైంద్ర మితర వరం
 మన్యవహృత్య ప్ర గుదంచ పూర్వ వ దాఘోరయతి ధైర్య
 దీశానామిదమ్! (జుహూయాత్) ఇంద్రా యేదం న మమ॥

అజ్యహోమ॥

మం॥ దేవతలకు తల్లియగు నోయదితీ! నన్ననుమతింపుము.
(ఇట్లు చెప్పుచు దక్షిణమున నుండి తూర్పుగా పరిషేచనము చేయవలయును.)
చతుర్దశీయుక్త పూర్ణిమ నాటి యొక కళ తక్కువయైన పూర్ణిమాభిమానిని యగు ఓ దేవతా! అనుమతింపుము, (అని పడమర నుండి యుత్తరముదాక) ఓ సరస్వతీ! (ఉత్తరమునుండి తూర్పుదాక) ఓ సూర్యభగవానుడా! మమ్ము పరిగ్రహింపుము. (అని అగ్నిచుట్టు పరిషేచనము చేయవలయును.)

సమిధను అలంకరించి, తాను అలంకరించుకొని, బ్రహ్మను అలంకరించి సమిధను అభిఘోషించి

16

మం॥ ఈ యగ్నికి నాలుగు పేదములు కొమ్ములు. ప్రాతస్సవనము మధ్యాహ్న సవనము సాయం సవనము అనునవి మూడును పాదములు. బ్రహ్మాదనము, ప్రవమము అనునవి శిరస్సులు, చందస్సులేడును చేతులు. మంత్ర కల్ప బ్రాహ్మణములను మూటివే కట్టబడినదై కోరికల వర్షించునదై యీ యగ్ని యొక్కన ధ్వని చేయుచున్నది. మహాత్ముడగు దేవుడు అగ్ని మర్త్యులను ప్రవేశించుచున్నాడు.

తిథియందు హోమమందు సమిధా దానము చేయుదును. (అని సమిధలను హోమము చేయవలయును)

బ్రహ్మ :- ఆధానము చేయుము.

సమిధలను జిమ్ము ముహూర్తము సుముహూర్త మగుగాక (ఆఘార అను హోమమును పొడవైన ధారచే హోమము చేయవలయును)

(ఆఘారమనగా వాయువ్యమూల మొదలుకొని అగ్నియమూల వఱకు నిర్ఋతి మూల మొదలుకొని ఈశాన్యమూల వఱకు నేతిని ధారగా పోయుట)

దర్శపూర్ణ మాసమువలె మంత్రము లేకయే చేయవలయును. ఇతర దర్శిని తీసికొని ఉత్తరముగా నున్న పరిధి మూలసంధి మొదలు కొని దక్షిణపు పరిధిసంధి వఱకు ప్రజాపతిని మనస్సులో ధ్యానించుచు

ఏకమ్ దేవీ తీర్తిణి చత్వారి (ఇత్యాజ్ఞం గృహీత్వా) అగ్నేదే
స్వాహా॥

ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే॥

అగ్నయ ఇదం న మమ॥

ఏకం దేవీ తీర్తిణి చత్వారి॥

సోమాయ స్వాహా॥

దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం న మమ॥

సమం పూర్వే॥

యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హత్యా జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్ర
భృతః పాజావత్యం వ్యాహృతీ ర్విహృతా స్సోవిష్టకృత మిత్తుః
జహోతి ఇథ సన్నహనాన్యద్భి స్సగ్స్సృశాగ్నో ప్రహరతి
రుద్రాయ తంతిచరాయేదం న మమ॥

అప ఉపస్పృశ్య అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధి
కామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥

సురివేణాజ్య మాదాయ॥

అథ జయాదిహోమం కర్యాత్॥

18

శ్లో॥ ప్రధమాఘారహోమశ్చ ప్రధానాహుత్యసంతరమ్ యద్దో
తవ్యం తు తత్సర్వం సురివేణోక్తం కవర్దినా॥

19

ఇతి షట్పాత్ర ప్రయోగః సమాప్తః॥

నేతితో హోమము చేయవలయును. ఈ హోమము ప్రజాపతి కొఱకని చెప్పవలయును. ప్రధాన దిర్విని వేతబట్టుకొని రెండవది యగు ఇంద్ర దేవతాకమగు మంత్రమును జెప్పి యితర పరిధి (అనగా నిర్ఋతి దిక్కున నుండు పరిధులయొక్క మూలసంధి) మొదలు ఈశాన్య దిక్కు వరకు నేతితో హోమము చేయవలయును. ~~ఈ హోమము~~ ఇంద్రుని కొఱకు అని చెప్పవలయును. దర్విలోనికి నేతిని ఒకటి రెండు మూడు నాలుగు మార్లు తీసికొని ఆజ్య భాగములను హోమము చేయవలయును. 16

అగ్ని కర్పితమగుఁగాక అని యగ్నియొక్క ఈశాన్య భాగమందు హోమము చేయవలయును. అగ్ని కిది సోమున కర్పితమగుఁగాక అని అగ్ని మూలయందు హోమము చేయవలయును. సోమునకిది, ఇదివఱకు వలెనే హోమము చేయవలయును. 17

ఉపదేశించిన రీతిగా ప్రధానాహుతులను హోమముచేసి క్రింద చెప్పఁబోవు విధముగా ఆఖ్యాతానములను రాష్ట్రభృత్తులను, ప్రజాపత్యమును, వ్యాహుతులను స్విష్టకృతులను హోమము చేయవలెను. చెప్పఁబోవు రీతిగా జయ అను మంత్రములను ఆఖ్యాతాన రాష్ట్రభృత్తులను మంత్రములను ప్రజాపత్య అను మంత్రములను వ్యాహుతి అను నీటిలో తడిపి మంత్రములను హోమము చేయవలెను. సమిధలు కట్టిన దర్భల తాటిని అగ్నియందు హోమము చేయవలెను. ఈ హోమము తంతీచర రుద్రుని కొఱకు అని చెప్పవలయును. చేతితో నీటిని తాకి ఈ కర్మ హోమ ప్రతిష్ఠ సంపూర్ణమగుటకు వృద్ధినిగోరు జయాది హోమమును చేయవలయును. 18

మొదటి ఆఘార హోమమును ప్రధాన ఆహుతులును పిమ్మట హోమము చేయదగిన హోమములన్నియు సువముచేత చేయవలయునని కపర్ది ఋషి చెప్పెను. 19

ఇది షట్పాత్ర ప్రయోగము.

అగ్నేరువసమాధానాది పాతప్రయోగకాలే॥

శ్లో॥ వత్సంజలిం హోమవిధానదర్శిం
ద్వితీయదర్శిం సహచాజ్య ధాన్యాం
ప్రోక్షార్థశాత్రేణ సహవ్రణితా
మిథ్యం చశమ్యా స్సహలాజ మశ్మా॥

20

పవిత్ర కరణా ద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయో స్నాన
ప్రోక్షణ తపనసమ్మార్జనాని కరోతి-సోమః ప్రథమ ఇతి ద్వాభి
వధూ మభిమంత్ర్య॥

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధరో వివిద ఉత్తరతః
తృతీయో అగ్నిష్ఠే పతి స్తురీయస్తే మనుష్యజాః॥

సోమోఽదదగ్ధస్థర్వాయ గన్ధర్వోఽదద దగ్న్యే రయిం
పుత్రాగ్ శ్చాదాదగ్ని ర్మహ మథో ఇమామ్॥

అథా స్యైదక్షిణేన నీచా హస్తేన దక్షిణ ముత్తానగ్ం హ

గృహ్ణియాద్య దికామయేతస్త్రియ మేవ జనయేయమిత్యుగ్రుశీ
గృహ్ణియా ద్యది కా మ యే త స్త్రియమేవ జనయే యమిత్యుగ్రు
మేనసోఽభీవాంగుష్ఠమభీవ లోమానిగృహ్ణతి గృహ్ణామి ఇతి చతస్స
ర్దక్షిణేన వామపాణిం గృహ్ణిత్వా గృహ్ణామిశే :- సుప్రజాస్త్వైం
హస్త మయా పత్యాజరదష్టి ర్యథాఽసః భగో అర్యమాసవితా పురం
ర్మత్యాంత్యాఽదుర్గార్హవత్యాయ దేవాః॥

తేహ పూర్వే జ నా సో య త్ర పూర్వవహో హి
మూర్ధన్వాన్ యత్ర సాభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్

(అగ్నికి ఉపసమాధానాది కాలమందు వధువుయొక్క దోసిలియు, హోమము చేయుదర్వి, రెండవదర్వి, ఆజ్య పాత్రమును, పోక్షణీపాత్రమును, ప్రణీత పాత్రమును శమీసమిత్తును పేలాలును, తాయయు సిద్ధముగా నుంచుకొనవలయును)

20

పైని చెప్పిన రీతిగా వవిత్కరణము మొదలు ఆజ్యభాగమువరకు చేసిన ఏమ్మట వధువు హస్తములందు పోక్షించుట, కాచుట, నేతిని పట్టించుట పైని చెప్పిన రీతిగా చేయవలయును.

పోమః ప్రథమః అను రెండిటిచే వధువును ఆభిమంత్రించి,

పోముఁడు నిన్ను మొదట పొందెను. విశ్వావసువను గంధర్వుఁడు పిదప నిన్ను పొందెను అగ్ని నిన్ను మూడవవాఁడై పొందెను. ఇంక నాల్గవభర్త నీకు మనుష్యుఁడనైన నేను అగుచున్నాను.

సోముఁడు గంధర్వునకిచ్చెను. అగ్ని నాకు ధనమును పుత్రులను ఈ కన్యను ఇచ్చెను.

21

(పిదప వెల్లకిలగా నుండు వధువు కుడిచేతిని వరుఁడు క్రిందివై పుండ్రము చేసికొని తన కుడిచేతితో పై వ్రేళ్ళను మాత్రము గ్రహింపవలయును. స్త్రీ సంతానమును గోరినచో బొటనప్రేలినిగాక మిగతా ప్రేళ్ళను పట్టుకొనవలయును. పురుష సంతానమును గోరినచో బొటన ప్రేలియదిదలి రోమములు పైకి ఉండునట్లు వధువు చేతిని పట్టుకొనవలెను. గృహ్మితే అను నాలుగు ఋక్కులతో కుడిచేతితో ఎడమ చేతిని పట్టుకొని)

ఓ కన్యా, భర్తనైన నాతోపాటు ముసలితనము పొందువఱకు సత్సంతానము కొఱకు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఎక్కువ ప్రజ్ఞ గల భగదేవత, అర్యముఁడు, సవిత అను దేవులు గృహస్థాశ్రమము పొందుట కొఱకు నిన్ను నా కొసఁగిరి.

22

ఆ దేవతలు ప్రాచీనులైన జనులు గృహస్థాశ్రమమందుండి వారు పూర్వము వివాహము చేయించువారు. దేవతలలో మొదటివాడగు సూర్యుఁడు (అగ్ని అని గాని చెప్పవచ్చును.) ముఖ్యుఁడై గృహస్థాశ్రమమందు అంతట ఉండి తపించెను.

23

సరస్వతిప్రేద మవ సుభగే వాజినీవతి తాం త్వా విశ్వస్య
 భూతస్య వ్రగాయామస్యగ్రతః యవీతి ప్రదిశ స్సర్వా దిశో ను పవ
 మానః హిరణ్యహస్త ఐరం మస్సత్నా మన్వనసం కృణోతు॥ 24

అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన షదా ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశ
 మభిప్రకృమయత్యేకమిష కతి వ్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదానిగత్వా-ఏక
 మిషే విష్ణు స్త్వాఽన్వేతు ద్వే ఊర్జేవిష్ణుస్త్వాఽన్వేతు త్రీణి వ్రతాయ
 విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు షడ్మతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతుః 25

చత్వారి మాయోభ వాయవిష్ణుస్త్వాఽన్వేతు పంచ పశుభ్యో
 విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు షడ్మతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతుః 26

సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు స తే త్యా ది
 సూన్మత ఇత్యంశగ్ం సప్తమే పదే జపతి 26

సఖాసప్తపదా భవ సఖాయా సప్తపదా బ భూవ సఖ్యంతే
 గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మేమాయోష్ఠా స్సమ
 యావ సంకల్పహై సంప్రియా రోచిష్ఠా సుమనస్యమానా ఇష మూర్జ
 మభిసంవసానా సం నామనాగ్ంసి సం వ్రతా సమచిత్తా నా కరమీ

సా త్వమ స్యమూహ మస్మి సాత్వం ద్యౌఃహం వృథివీత్వగ్ం
 రేతోఽహం రేతో భృత్త్వం మనోఽహ మస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహ
 మస్మ్యుక్త్వగ్ం సామా మనువతా భవ పుగ్ం సే షత్త్రయ వేత్త
 వైశ్రియై ఏహి సూన్మతే। 27

ఓ సరస్వతీ! ఈ పాణిగ్రహణ కర్మమును చక్కగా రక్షింపుము. అన్నము గల లేక స్తోత్రార్థురాలవగు నో సౌభాగ్యవంతురాలా! సమస్త పౌరుషులముందు నిన్ను స్తుతింతును.

మం॥ వాయువు దిక్కులకు ఉపదిక్కులకు పోవుచున్నవాడై హిరణ్య హస్తుడవు అగ్ని సఖుడవునగు నిన్ను వాయందు వ్రపన్నమైన మనస్సు గలవానినిగాఁ జేయునుగాక.

(పిదప అగ్నికు తరముగా కుడివేలు ఉంచుచు తూర్పుగాఁ గాని, ఉత్తరముగాఁ గాని “ఏకమిషే” అను క్రింది ప్రతి మంత్రముతోను ఏడు అడుగులు వైచి)

మం॥ అన్నముకొఱకు విష్ణువు నిన్నొక యడుగు అనుసరించుఁ గాక! బలముకొఱకు విష్ణువు నిన్ను రెండవ యడుగు అనుసరించుఁగాక! కర్మ సిద్ధికొఱకు విష్ణువు నిన్ను మూడవ యడుగు అనుసరించుఁగాక! సౌఖ్యము కొఱకు విష్ణువు నిన్ను నాల్గవయడుగు అనుసరించుఁగాక! పశు సంపద కొఱకు విష్ణువు నిన్ను అయిదవయడుగు అనుసరించుఁగాక! ఋతువుల అనుకూల్యము కొఱకు విష్ణువు నిన్ను ఆఱవయడుగు అనుసరించుఁగాక! హోత, ప్రశాస్త, బాహ్మణాచ్చంసి, పోత, నేష్ట, అచ్చానాక అగ్నిధుఁడు అను ఏడుగురు హోతలు నీకు సాయముచేయుట కొఱకు విష్ణువు నిన్ను ఏడవయడుగు అనుసరించుఁగాక!

(సఖా సప్రపదా అనునది మొదలుకొని సూన్యత అనుదాని వరకు ఏడవ అడుగున.దు జపించును.)

మం॥ నాతో నేడడుగులు నడిచిన నీవు సఖురాలవగుము. కలిసి యేడడుగులు నడిచిన మనమిద్దఱము సఖులమయ్యెదము గాక. నీ స్నేహమును పొందెదను, నీ స్నేహము నుండి విడివడకుండ నుందునుఁ గాక! నా స్నేహము నుండి విడివడకుండ నుందువు గాక! కలిసియుందుము గాక! చేయదగినదానిని సంకల్పించుకొందుము గాక! అన్యోన్యము ప్రీతి గల వారమై పరస్పరము ప్రసన్న మనస్కులమై ప్రకాశించువారమై, అన్నమును అనుభవించువారమై మన మనస్సులను ఏకము చేయుదము. క్రియలు కలిసి చేయుదము బాహ్యేంద్రియములను సంగతముగా చేయుదము.

సబ్రిహ్మణం ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా యథాస్థాన ముపవిశ్య
సోమాయ జనివిదే స్వాహా త్వేత్తైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యహ్నా
తీర్థత్వా॥

28

ఏకం - ద్వీ - త్రిణి - చ త్వారి సోమాయ జనివిదే స్వాహా॥

సోమాయ జనివిద ఇదం గన్ధర్వాయ జనివిదేస్వాహా॥ గన్ధర్వాయ
జనివిద ఇదం॥ అగ్నయే జనివిదే స్వాహా॥ అగ్నయే జనివిద ఇదం॥
కన్యకా పితృభ్యో యతీ పతిలోక మన దీక్షామదాస్థ స్వాహా॥ నదైష్వి
సూర్యాయా ఇదమ్॥

29

ప్రేతో ముఞ్చతి నామత స్సుబద్ధా మమత స్కరత్ య
థేయ మిన్ద్ర మీశ్య స్సుపుత్రా సుభగా సతి స్వాహా॥ ఇంద్రాయ
మీడుష ఇదం॥

30

ఇమాం త్వ మిన్ద్ర మీశ్య స్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు
మేకాఽస్యాం పుత్రా నాధేహితి మేకాదశం కృధిస్వాహా॥ ఇంద్రాయ
మీడుష ఇదం॥

31

మం॥ నీవు ఋక్కువు నేను సామను; నేను సామను, నీవు ఋక్కువు; నేను ఆకాశమును. నీవు వృధివివి; నేను రేతస్సును నీవు రేతస్సును ధరించుచానవు. నేను మనస్సును, నీవు వాక్కువు; నేను సామమును, నీవు ఋక్కువు; అట్టి నీవు నన్ను అనుహముగా పురుష సంతానమును పొందుటకు సంవదను పుత్రుని పొందుటకు, నన్ను అనుసరించుదానవగుము. ప్రియభాషిణీవగు వధువా! యిటు రమ్ము. 27

(బ్రహ్మతోఁ గూడిన యగ్నికి వ్రదక్షిణము చేసి తగినచోట కూర్చుండి “పోమాయ జనివిదే స్వాహా” అనువాచే వ్రతి మంత్రమున పదునాఱు ఆజ్యాహుతులను హోమము చేసి) 28

ఒకటి రెండు మూడు.... వధువును పొందిన సోమునకు హుతమగుఁగాక. వధువును పొందిన సోమునకిది వధువును పొందిన గంధర్వునకు హుతమగుఁగాక వధువును పొందిన గంధర్వులకిది. వధువును పొందిన యగ్నికి హుతమగుఁగాక. వధువును పొందిన యగ్నికిది. కన్యక తన తండ్రి యింటి నుండి పెనిమిటి కంటికి వెళ్ళుచున్నదై కన్యకావ్రతమును విసర్జించినది చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. వధువైన సూర్యునకిది. 29

మం॥ ఓ యింద్రుడా! వర్షముచే తడుపు నీవు ఈ కన్యను తన తండ్రి యింటినుండి విడువుము (అనగా పంపుము) పెనిమిటి యింటి నుండి విడువకుము (అనగా పంపుము). ఈమె సుపుత్రవంతురాలై సౌభాగ్యవంతురాలై యుండునట్లు ఈమెను పెనిమిటి యింటియందు బద్ధానురాగ యగునట్లు చేయుము. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. 30

వర్షించు నిందుని కిది

మం॥ ఓ యింద్రుడా! వర్షమునిచ్చు నీవు ఈమెను సుపుత్రవంతురాలనుగాను సౌభాగ్యవంతురాలనుగాను జేయుము. ఈమెయందు పదిమంది పుత్రులను కమ్ము. పెనిమిటినగు నన్ను పదునొకండవ వానినిగాఁ జేయుము. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. వర్షించు నిందునికిది 31

అగ్ని రైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్మై పరిజాం
ముచ్చతు మృత్యుపాశాత్ తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం
యధేయగ్ం స్త్రీ పితృమఘం నరోదా ధ్వాహా అగ్నివరుణాభ్యా
మిదమ్॥ 32

ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్ వావత్కః ప్రజా మస్మై నయతు
దీర్ఘ మాయుః॥ అశున్యోపస్థా జీవతామస్తుమాతా, పితృ మానన్ద మభి
ప్రబుద్ధ్యతామియగ్ం స్వాహా అగ్నయే గార్హ పత్యా యేదమ్॥ 33

మాతే గృహేనిశి ఘోషఉత్థా దన్యత్ర త్వ ద్రుదత్య స్సంవి
శన్తు మాత్వం వికేళ్యుర ఆఽధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తి
వృజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥
కేషాఽచిత్పాఠః॥

వద్వైసూర్యాయా ఇదమ్॥

34

ద్యౌస్తే పృథగ్ం రక్షతు వాయుర్భూరూ ఆశ్వినౌ చస్తనం
ధయన్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు॥ ఆవాససః పరిధానా ద్భూహస్పతిర్విశ్వే
దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥

ద్యువాయ్యశ్వసవిత్పు బృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

35

అవృజస్తాం పితృమృత్యుం పాప్మాన ముతవాఽఘం॥ శీర్ష
స్పృజ మి వోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః॥ పతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా॥

వద్వైసూర్యాయా ఇదమ్॥

36

మం॥ దేవతలలో మొదటివాడగు వహ్ని వచ్చుగాక, వచ్చి యీమె సంతానమును మృత్యుపాశముల నుండి విడిపించును గాక. రాజైన యీ వరుణుడు అగ్ని చే చేయబడినదానిని అంగీకరించును గాక. ఈ స్త్రీ పుత్ర నిమిత్తమైన వ్యసనములగూర్చి యేడ్వకుండును గాక. చక్కగా హుతమగుగాక. అగ్నివరుణుల కిది. 32

మం॥ గార్హపత్యాగ్ని యీమెను రక్షించును గాక. ఈమె సంతానమునకు దీర్ఘాయువు నిచ్చునుగాక. శూన్యముగాని గర్భముగలదై పుత్రవంతురాలై జీవత్పుత్రుల తల్లియై యుండునుగాక. ఈమె పుత్ర సంబంధమైన యానందముతో నిద్రనుండి మేల్కొనుగాక. చక్కగా హుతమగుగాక. గార్హ పత్యాగ్ని కిది. 33

మం॥ ఓ కన్యా! నీ యింటియందు రాత్రియందు ఆర్తలాపము బయలు దేరకపోవుగాక. ఏడ్చునట్టి స్త్రీలు నీ యింటినిగాక నీ శత్రు గృహమును పొందుదురు గాక. నీవు జుట్టు పిరబోసికొని తొమ్ము బాదుకొనకుండువు గాక. (అట్టి కారణములు నీకు లేకుండును గాక అని భావము) జీవద్భర్త కవై మంచి మనస్సుతో కలకలలాడు సంతానమును జూచుచు పతి గృహ మందు ప్రకాశింపుము. చక్కగా హుతమగుగాక. గృహపతి యగు వహ్ని కిది. (కొండటి పాఠములో వధువైన సూర్యకిది అని) 34

మం॥ అంతరిక్షము నీ పృష్ఠమును వాయువు నీ తొడలను అశ్వినీ దేవతలు నీ స్తనమును సూర్యుడు నీ పుత్రుని రక్షింతురు గాక. వస్త్రముచే నావరింపబడిన ప్రదేశమును బృహస్పతియు విశ్వేదేవతలు రక్షింతురు గాక. చక్కగా హుతమగుగాక. అంతరిక్షము వాయువు అశ్వినీ దేవతలు సూర్యుడను వారికిది. 35

మం॥ తలనుండి వాడిన మాలికను వలె గొడ్రాలితనమును, పుత్ర మరణమును, పాప నిమిత్తమైన వ్యసనమును విడిచి శత్రువుల కొఱకు ఆ పాశమును ఇచ్చెదను. స్వాహా, వధువైన సూర్యకిది. 36

ఇమం మే నరుణ.... కే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥

తత్త్వా యామి.... మోషీ స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥

త్వం నో ఆగ్నే.... ఏధి స్వాహా॥ అగ్ని వరుణాభ్యామిదమ్॥

37

సత్త్వంనో అగ్నే.... ఏధిస్వాహా.... అగ్ని వరుణాభ్యామిదం

త్వ మగ్నే అయా స్యయాస న్మనసాహితః అయా సఽన్ హవ్య
మూహిషేఽయానో దేహి భేషజగ్న్ స్వాహా॥ ఆయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ 38

అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన వరాఽఽతిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాప్య॥

అతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్నిరాభవ అభితిష్ఠ పృతన్యత
స్వహస్వ పృతనాయతః॥ 39

మం॥ వరుణుడా! నా యీ యాహ్వానమును వినుము. విని యిప్పుడే సుఖింపుము. రక్షణకై నిన్ను స్తుతించుచున్నాను. చక్కగా హుతమగుగాక. వరుణుని కిది.

మం॥ ఓ వరుణా! అనేకులచే స్తుతింపబడినవాడా! మా ఆయువును తగ్గింపకుము. కోపగింపనివాడవై ఈ కర్మయందు నాచే చెప్పబడు దానిని తెలిసికొనుము. ఇది నేను యాచించుచున్నాను. వేదముచే స్తుతించుచున్న యజమానుడు హవిస్సులచే నిన్ను ఇదే కోరుచున్నాడు. చక్కగా హుతమగుగాక. వరుణునికిది.

మం॥ అగ్ని! విద్వాంసుడవగు నీవు దేవుడగు వరుణునికి మాయందుఁ గల కోపమును బోగొట్టుము. ఎక్కువగా యజించువాడవును, ఎక్కువగా హవిస్సులను వహించువాడవును ప్రకాశించువాడవును అగు నీవు శత్రువులకు సంబంధించిన మా పమస్త ద్వీషములను మమ్ము నుండి విడిపింపుము. అగ్ని వరుణుల కిది.

ఓ యగ్ని! దేవతలకు మూలమవగు నీవు మమ్ము కాపాడుట చేత సమీపస్థుడవు కమ్ము. ఈ ప్రాతఃకాలముయొక్క ఉదయమందు అనఁగా ఎల్లప్పుడును, మాకు కోరికలిచ్చుచు వరుణుని కోపము తగ్గునట్లు ఆతని పూజింపుము. పురోడాశాదికము భుజింపుము. సుఖవాహనుడవై మమ్ము వృద్ధి పొందింపుము. చక్కగా హుతమగుగాక. అగ్ని వరుణులకిది. 37

ఓ యగ్ని! నీవు భక్తిచే పొందదగినవాడవు. భక్తులచే పొందదగినవాడవై మా మనస్సుచే ప్రణీహితుడవై తివి. నీవు భక్తులచే పొందదగినవాడవై హవ్యమును వహించుచున్నావు. నీవు భక్తులచే పొందదగినవాడవై మాకు ఆశ్రయమునిమ్ము. చక్కగా హుతమగుగాక, భక్తులకు పొందదగిన యగ్నికిది. 38

(పిదప అగ్నికు తరముగా కుడికాలితో “అతిష్ఠేమ” అను మంత్రముచే రాతిని ఎక్కి)

మం॥ ఓ వధువా! ఈ రాతినెక్కుము. రాయివలె స్థిరురాలవై యుండుము. నిస్సెదుర్కొను వారిని పరుగెత్తింపుము. నిస్సెదుర్కొనువారిని ఎదుర్కొనుము. 39

దక్షిణోత్తరయో ర్లవణకల్పైర్గజౌ లిఖితా=ఇంద్రాణీం తదుత్త
రతో గౌరీం చ ప్రతిష్ఠాప్య- పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ-
చతుర్దిక్షు నాకబలిమృణ్మయపాత్రాణి నిధాయ- తంనునాచేష్ట్య॥

గంధపుష్పాక్షతాదిభి రభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశ ద్ధీపాన్ నిధాయ .
ప్రాగ్భాగే ఆయుధం నిక్షిప్య-సువాసినౌ దీపసః తతాంస్యపాత్ర
ద్వయం గృహీత్వాత్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ 2

త్రయ స్త్రింశదన్న కలశాన్ సర్వతోనిధాయ- ఉపహరాదికం
కృత్వా తంతూ నుద్వాప్య-చతుర్దిక్షు నాకబలిదేవతాభ్యో బలిముదకపు
రస్పరంవిన్మజేత్ ॥ 3

ఓమ్ అగ్నిర్దేవతా వాతో దేవతా సూర్యోదేవతా చంద్రమా
దేవతా వసవోదేవతా రుద్రాదేవతాఽఽ దిత్యా దేవతా విశ్వేదేవ దేవతా
మరుతో దేవతా బృహస్పతి రేవ తేంద్రో దేవతా వరుణో దేవతా
మూర్ధాసిరాట్ ధ్రువాసి ధరుణా మంత్రస్యసియమితేఽపే త్వోర్జే 4

త్వాకృష్యైత్వా క్షేమాయత్వా యం త్ర రాట్ద్భవాఽసి
ధరణీధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషేత్వా వర్చసేత్యౌజసేత్వా బలాయత్వా
ఆర్ఘ్యం దదాత్ ॥ 5

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం.... సర్వేభ్యో నమః ॥

ఆచమ్య.... ఏవంగుణ... శుఃతిథౌ దంపత్యోః ఆయుర్వరోచ
యశోబలాభి వృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహిత పూజాఖ్యం కర్మ కరిష్య
మాణస్త....కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥

ఆదౌ నిర్విఘ్నేన వరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే॥ 6

వక్షిణోత్తరభాగములందు లవణకల్యములచేత రెండుదజములను
 గీసి ఇంద్రదాణిని దానిపిదప గొరినిప్రతిష్ఠచేసి రెండు జలపూత్ర కలశములను
 పొగ్గాగమముంచి నాలుగు దిక్కులందు నాకబలికుపయోగించునట్టి
 పుట్టిపాత్రలుంచి దారముచేఁజుట్టి గంధపుష్పాక్షతలచే అర్చించి ముప్పది
 యూడు దేవములుగచి బ్రహ్మగృహమందు ఆయుధముంచి యిద్దరు
 సువాసినులు శీవములతోఁగూడి రెండు కంచుపాత్రములను పట్టుకొన
 యూఁడుసార్లు ప్రదక్షిణముచేసి.

2

ముప్పది రెండు అన్నపుముద్దలను ఆంతః
 పించి యుపహారాదికముచేసి దారములను విప్పి నాలుగు దిక్కులందు
 నాకబలి దేవతలకై ఉదకముతో బలియియవలెను.

3

ఓమ్ అగ్నిదేవత, వాయువు దేవత, చంద్రుఁడు దేవత, వసు
 య దేవతలు, రుద్రులు దేవతలు, ఆదిత్యులు దేవతలు విశ్వేదేవులు
 దేవతలు, మతుత్తులు, దేవతలు, బృహస్పతి దేవత, ఇంద్రుఁడు దేవత,
 కరుణుఁడు దేవత,

4

నేతితోఁ గలుపఁబడిన యోద్రవ్యమా! మార్దవైతివి ప్రవేశిం
 చు స్థిరమైతివి. ధరణాయంత్రైతివైతివి. నిన్ను ఓజస్సుకొరకు నిన్ను
 యిషికొఱకు నిన్ను క్షేమము కొఱకు నిన్ను కోరుచున్నాను.
 సంత్రరాజువై ధృవవైతివి ధరణిని ధర్మివి ధర్మితివి ఆయితివి.
 యుస్సుకొరకు నిన్ను వర్చస్సుకొరకు నిన్ను ఓజస్సుకొరకు బరమ
 రకు నిన్ను కొరుచున్నాను. (ఋగ్వేదమీయ వలెను.)

5

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం....

మహాశనులందఱకు నమస్కారము. ఆచమనముచేసి.... ఇట్టిగుణ
 లుగల.... శుభతిథియందు.... దంపతులకు అయువు వర్చస్సు యశస్సు
 లుము అభివృద్ధి పొందుటకు గౌరీనీలలోఁగి త (నల్ల దారముయొక్క)
 జలను పేకుగల తర్మచేయఁబోవువాఁడనై తదంగముగా....పుణ్యాహ
 చనము చేయుదును. ఆదియందు నిర్విఘ్నముగా సమాప్తియగుటకు
 మహాగణాధిపతి పూజచేయుదును.

6

గణాధిపతిపూజాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుల్యాత్॥

అచమ్య... ఏవంగుణ....ర్థం గౌరీనీలలోహిత పూజాంకరిష్యే॥

ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్॥

నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజృతే ఏధంతేస్యా జ్ఞాతయ
వత్సిందేషు బధ్యతేః॥ నీలలోహితధారణ.... సుముహూర్తోఽస్తు॥

ప్రప్రాణాయమ్య.... ఏవం.... ప్రీత్యర్థం ప్రథమగర్భ సంస్కార
ద్వారా సర్వగర్భ సంస్కారార్థం గర్భదానం కరిష్యే॥ ఇతి కేచిత్॥

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయామితి గర్భదాన కర్మ
కరిష్యే॥ ఇతి కేచిత్॥ 8

విష్ణు ర్యోనిం కల్పయతుత్వష్టా రూపాణి సిగ్ంశతుఆసించతు ప్రజా
పతీర్దాతా గర్భం దధాతుతే॥ 9

గర్భందేహి నీనీవాలి గర్భం దేహి సరస్వతి గర్భం తే ఆశ్వినౌ
దేవా వాధత్తాం పుష్కరవ్రజా 10

హిరణ్యయా అరణి యం నిర్మస్తతో ఆశ్వినౌ తం తే గర్భగ్ం
హవామహే దశమే మాసి సూతవే॥ 11

(గణాధిపతి పూజను పుణ్యాహవాచనమును జేయగోరినవారై
ఆచమనము చేసి.... ఇట్టిగుణములుగల.... కొఱకు నీలలోహిత
సలుపు తెలుపు దారములయొక్క) పూజ చేయుదును. ధ్యానా
రాహనాది షోడశోపచారపూజను చేయవలెను.

ఈ సూత్రములు ఒకటి నలుపును రెండవది ఎఱ్ఱగాను
మన్నవి. దానిచే అభిచారాభిమాని దేవతయొక్క ఆవమానము స్ఫురించు
మన్నది. (అనగా అభిచారము చేత మాకు సంకటములు గలుగదని
భావము.) ఈకన్య బంధువులు వృద్ధిపొందుదురుగాక. భర్త స్నేహము
కు విషయమైనచోటుల బద్ధుఁడగునుగాక. నీలలోహితధారణ ముహూ
ర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక.

ప్రాణాయామము చేసి ఇట్లు ప్రీతి కొఱక
పథమ గర్భసంస్కారము ద్వారా సర్వ గర్భ సంస్కారము కొఱక
గర్భదానము చేయుదును. (ఇట్లని కొందరు) భార్య ఋతుస్నాత
గా గర్భదానాఖ్య కర్మ చేయుదును. (ఇట్లని కొందరు.)

విష్ణువు నీ యంగమును గర్భదాన సమర్థముగాఁ జేయునుగాక.
బ్రాహ్మణి నన్నా పేరించి అందు రేతస్సు ఉంచుఁగాక. ధాత అందుంచఁ
డిన రేతస్సును గర్భరూపముగా మార్చుఁగాక. దాని కరచరణాది
రావములను. త్వష్ట ప్రకాశింపఁజేయుఁగాక.

ఓ సినివాళి! గర్భమును ధరింపుము. ఓ సరస్వతీ! గర్భమును
రింపుము. పుష్కరమాలికలు ధరించిన యశ్వినీ దేవతలు నీకు గర్భ
మును గూర్తురుగాక.

పదవమానమందు ప్రసవించుట కొఱకు బంగారపు ఆరణిచే ఎట్టి
ర్భమును అశ్వినీదేవతలు మధించిరో అట్టి గర్భము నీకుఁ గలుగు
క యని కోరుచున్నాను.

యథేయం వృధివీ మహి తిష్ఠన్తి గర్భ మాదధే ఏవం త్వం
గర్భ మాదధస్వి దశమే మాసి సూతవే 12

యథా వృధి వ్యగ్ని గర్భా ధ్యౌర్య ధేంద్రేణ గర్భిణీ వాయు
రథా తిశాం గర్భ ఏవంగర్భం దధామి తే 31

విష్ణో శ్యేష్ఠేన రూపేథాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్
పుమాగ్ంసం గర్భ మాదేహి దశమే మాసి సూతవే 14

నేజమేష పరావత స పుత్రః పునవ రావత ఆస్యై మేపుత్ర 9
జామాయై గర్భమాదేహి యఃపుమాన్ 15

వ్యన్యయోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమా న్పుత్రోఽథీయతాం
గర్భో అంతః తం మాతా దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ
స్వాస్వినామ్ 16

ఆ తే గర్భో యోని మేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుథిమ్ ఆ వీరో
జాయతాం పుత్రస్తై దశమాస్యః 17

కరోమి తే ప్రాజావత్య మా గర్భో యోని మేతు తే అనూన
పూర్ణోజాయతా మశ్లేణోపిశాచధీతః 18

పుమాగ్ం స్తే పుత్రో వారి తం పుమా సనుజాయతామ్ తాని
భద్రాణి బీజ న్యుషభా జనయన్తు నా 19

యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభాజనయన్తినః తై స్త్వం పుత్రాన్
విన్దస్వ సాప్రసూర్ధేనకా భవ 20

కామ స్సమృద్ధ్యతామహ్య మపరాజిత మేషమే యం కామం
కామయే దైవతం మే వాయో! సమర్థయ 21

గర్భావాన ముహూర్తస్సు అస్తు॥ తతః ఫలప్రదానాని
కరిష్యే॥ బ్రాహ్మణేభ్యో ఫలప్రదానాని దద్యాత్॥ సువాసినీభ్యో
శూర్చవాయనాని దద్యాత్॥ తతః ఇంద్రాణిం ప్రార్థయేత్॥ ఇంద్రాయ
రాజ్ఞశ్చి హి మంత్రో హస్తీ త్యంత జపే త్తిః ప్రదక్షిణం కృత్వా 22

ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞాకృష్ణో హనుయ
రాజ్ఞే ఋష్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయ శ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః
పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలంగోః క్రిమి
స్సోమస్య రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధో శ్శిగ్గంశుమారో హిమవతో హస్తీ॥

బంధుభ్యో మిధునేభ్యస్తాంబూలాని దద్యాత్॥ అధాశీర్వాదః॥
కంకణ విమోచనం కుర్యాత్॥ తతో వసంత మాధవ పూజాం కేచి
త్కర్వంతి॥ అథ మార్జనం॥ 23

ఋషభములు ఎట్టి శుభబీజములను మీకు జసింపఁజేయుచున్నవో
యా బీజములచే నీవు పుత్రులనే పొందుము. నీవు ధేనువువలె ప్రసవశీల
వగుము. 20

కామములను పూరింపఁజేయు నా కర్మ వర్తిల్లుఁగాక. ఇది
యమోఘమగుఁగాక. ఓ వాయుదేవా! పురుషుని గంధునని యే కోరిక
కోరుచుంటివో ఆ నా కోరికను సమృద్ధము చేయుము. 21

(ఇట్లు భార్యను అభిమంత్రించి) యథాస్థాన
మునఁ గూర్చుండి గర్భాదాన ముహూర్తము
సుముహూర్తమగుఁగాక పిదప ఫలప్రదానముల నిచ్చెదను. సువాసిను
లకు చేట వాయినముల నివ్వవలయును. (గజములనెక్కి) పిదప ఇందా
ణిని ప్రార్థింపవలయును. “ఇంద్రాయాజ్ఞే అనునదిమొదలు “హస్తి”
అనునంతవఱకు మూఁడుసార్లు జపించి (ప్రదక్షిణముచేసి) 22

రాజైన యిందునినికి వరాహము. వరుణతాజునకు కృష్ణమృగవ
యమరాడునకు ఋశ్యమృగము ఋషభరాజునకు గవయమృగం
శార్దూలరాజునకు తెల్లమృగము పురుషరాజునకు వానరము శ్వేనప
భిమాని దేవతకు వర్తికామృగము కృష్ణసర్పరాజునకు కృమి, సవ
వ్రాభిమాని దేవతకు మొసలి హిమవత్సర్పతాభిమాని దేవతకు ఏనుఁగు,
శర్పింపఁబడుచున్నవి. (ఇట్లు చెప్పి ప్రార్థింప వలయును.) బంధువులగ
సంపతులకొఱకు తాంబూలములీయవలెను.) పిదప ఆశీర్వాదము
కంకణ విమోచనము చేయ వలయును.

తక్కువ విషముగల ప్రాణి ఎక్కువ విషముగల ప్రాణి, ఇంకను
ప్రాణిలోని తక్కువ విషముగల ప్రాణి ఇట్లుచేయుచు చేయుచు కంటికి
నిపించని ప్రాణి నా సర్వాంగములను విషముచే గ్రహించుచున్నవి, వీనిని
షధులు నశింపఁజేయుఁగాక.

ఇప్పుడే కంకణము విప్పుచున్నాను. ఓ కంకణదేవా! నీవు నా
సంతు శాశ్వతరక్షణ గూర్చుము.

(పిదప ఇట కొందఱు వసంత మాధవపూజ చేయుదురు.) పిదప
సారనము. 23

వసంతేనర్తునాదేవాః వసవస్త్రీవృతాస్తుతం రథంతరేణ తేజసా
హవిరింద్రే వయోదధుః॥ 24

గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా రుద్రాః పంచదశే స్తుతం పృహతా
యశసా బలం హవిరింద్రే వయోదధుః॥ 25

వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యా స్తోమే సప్తచశే స్తుతః వైరూపేణ
విశ్వాజసా హవిరింద్రే వయోదధుః 26

శారదేనర్తునాదేవాః ఏకవింశతి ఋభసస్తుతమ్ వైరాజేన
శ్రియాశ్రియం హవి దధుః 27

హేమంతేర్తునా దేవాః మరుత స్త్రుణవీస్తుతం బలేన శక్వరీ
స్పహః హవి....దధుః 28

తైశిరేణర్తునా దేవాః త్రయఃప్రిగ్ంశే మృశగ్న్స్తుతమ్ సత్యేన
రేవతీః క్షత్రం హవి రింద్రే వయోదధుః

దేవస్య త్వామి॥ 29

దేవేంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్ర ప్రియభామిని వివాహం
భాగ్యమారోగ్యం పుత్ర పౌత్రాంశ్చ దేహిమే॥ 30

ఇతి నాకబలిః

((((()))

వసంతఋతు దేవతలతోఁ గూడిన వసువులు త్రివృత అను
సోమముచే స్తుతింపఁబడిన తేజస్వియగు రథంతర అను పేరుగల హోమ
ద్రవ్యమును ఆయువును ఇంద్రునియందు సంపాదించినాఁడు. 24

గ్రీష్మ ఋతుదేవతలతోఁ గూడిన రుద్రదేవత వదునైదవ స్తోమము
చేత యశస్వియగు బృహత్సోమముచేత స్తుతింపఁబడిన బలకరమైన హోమ
ద్రవ్యమును ఆయుస్సును ఇంద్రునియందు సంపాదించిరి. 25

వర్షఋతు దేవతలతోఁ గూడిన ఆదిత్యులు సప్తదశ స్తోమమునందు
వై శ్వానుగ్రాహకమగు వరాక్రమముచేత వైరూపసామముచేత స్తుతింపఁ
బడిన హోమమును ఆయుష్యమును సంపాదించిరి. 26

శరదృతు దేవతలతోఁగూడిన ఋతుదేవతలు ఏకవింశ స్తోమము
చేత శ్రీవ్రదమగు వైరాపాజమముచేత స్తుతింపఁబడిన శ్రీవ్రదమగు
హోమద్రవ్యమును ఆయుష్యమును ఇంద్రదేవతయందు సంపా
దించిరి. 27

హేమంతఋతుదేవతలతోఁగూడిన మరుత్తులను దేవతలు త్రివిధ
ము స్తోమమునందుబలవ్రదమగు శక్త్యర అను సామముచేత స్తుతింపఁ
బడిన హోమద్రవ్యమును ఆయుస్సును సంపాదించిరి. 28

శిశిరఋతుదేవతలతోఁగూడిన దేవతలు మువ్వుదిమూడవ స్తోమ
యందు సత్య వాక్యహేతువగు రేవతియను సామముచేత స్తుతింపఁబడిన
శనములేని బలవ్రదమైన హోమద్రవ్యమును ఆయుస్సును సంపాదిం
చిరి. 29

దేవుఁడైన సవిత అష్ట కా గా అశ్వినీ దేవతలయొక్క భజములతో
గొప్పదేవతయొక్క చేతులతో అగ్నితేజస్సుతో సూర్యుని వర్చస్సుతో
ఇంద్రుని శక్తితో నిన్నభిషేకము చేయుచున్నాను. 30

ఓ దేవీ ! ఇంద్రాణి ! దేవేంద్రుని ప్రియురాలా ! నీకు నమస్కా
ము. వివాహరూపమైన భాగ్యమును ఆరోగ్యమును పుత్ర స్త్రీతులను
నాకిమ్ము..... 31

ఇది నాకబలి సమాప్తము

((((()))